

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban dtvéve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 — —
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre!	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 — —

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, április 1.

Boldog Alleluját!

Az örök Atyának egyfia irántunk való szeretetből lejött a földre. A bűnt kivéve mindenben hasonló lett hozzánk. Részt vett nyomorúságunkban, részt vett szenvedéseinkben. Példájával, tanításával, kegyelmével segíteni akart rajtunk.

Tanítása, melyet szent életével és csudáival megerősített, egészen új volt; nem emberi tanulmány, hanem mennyi igazság. Nem hizelgett az emberi kevélységnek, nem nyújtott istápot az önzésnek, — alázatosságot és szeretetet hirdetett.

Mert az emberi gonoszságnak két fő rugóját támadta meg, korának hatalmasai engesztelhetetlen gyűlölettel fogadták, vad haraggal támadták. Két gonosztevő között a Golgotha fáján fejezte be pályáját.

Befejezte?

Szerető tanítványainak kis csapatja kegyelettel helyezte a testét az ujonnan vágott sziklaüregbe, a hatalom pedig nagy követ hengerített sirjára, Jehova nevében lezárta, pecsétet ütött rája és római katonákkal őriztette.

A nagy kő kicsinynek bizonyult, gyöngéd angyali kezek könnyedén elhengerítették, az a hamis pecsét felpattant, a vitéz római katonák megfutamodtak s Jézus saját erejéből dicsőségesen feltámadott.

* * *

Az általa hirdetett igazság hányszor járta meg azóta a Kálvária utját és hányszor érte meg a feltámadást! A katakombák megszentelt rejtekeiből, hova az első üldözések idején menekült, éppen úgy győztesen került ki, mint azon küzdelmekből, amelyeket szellemi fegyverekkel intéztek ellene korunk hitetlen tudósai.

Nincs más név, a Jézusén kívül, melyben üdvözülhetünk, — nincs más igazság a Jézusén kívül, melynek alapján az ember és az emberi társadalom boldogulhat.

Az ember küzd, fárad, kutat szüntelenül. Vége felé hajló századunkban, melyet méltán nevezett a tudományok és találmányok századának, a tudomány oly óriási haladást tett, amilyenről halvány sejtelemmel sem bírtak az előző századok bölcsői és tudósai. Ma egy gyermek többet tud, mint azelőtt bölcsék tudtak.

De vajjon jobb, boldogabb lett-e az ember? Izlésünk finomult, elménk művelődött, kanállal esszük a tudományt, — de nemesedett-e a szív?

Századunk felvilágosult tudósainak szígyenkezve kell megadniok a feleletet, hogy nem.

Társadalmunk rengeteg bajainak, az általános nyomornak, szegénységnek, a folyton növekvő elégedetlenségnek, e mármár kitöréssel fenyegető forrongásnak éppen az képezi alapját, hogy rideg a szív. Önzés, haszonlesés, lelketlen spekuláció, féktelen bírvágy, telhetetlen gög képezik az emberek cselekedeteinek rugóját. Ezek ellen nincs más orvosság, mint a krisztusi alázatosság és a krisztusi szeretet.

A tudománynak értékes találmányai becses eszközöket szolgáltatnak az ember boldogulásához, de mit ér, ha mások ki-

fosztására használja azt fel a ridegen számító ész. Csak a szeretet adja meg a kulcsot ahhoz, hogy saját érdekünket kellő összhangzásba hozzuk felebarátaink és a társadalom érdekeivel.

A szeretetet pedig az oltja az emberi szívbe, akit a szeretet hozott közénk s ki irántunk való szeretetből áldozta fel magát.

* * *

A magyar politika és társadalom kérdéseit szoktuk máskor tárgyalni e helyen.

A magyar politikának fehér húsvétja van: a béke, jog, törvény és igazság feltámadását üli. Legyen tartós ez az ünnep s ne engedje a magyarok Istene, hogy ismét — fekete karácsonyunk legyen.

A magyar társadalomnak még nincs fehér húsvétja. Hogy itt is megérjük a feltámadási ünnepet, nincs más mód, mint arra törekedni, hogy a Föltámadott által elültetett szeretet mindenkinek szívében gyökeret verjen.

Boldog Alleluját!

Közjegyzői kényszer és a közjegyzők.

Az igazságügyminiszteriumban most van munkálat alatt egy törvényjavaslat, mely a közjegyzői kényszerről fog disponálni. Ennek következtében pedig a közjegyzők elesnek az adásvételi szerződések és mindenféle telekkönyvi beadványok irásától s ezzel egyszersmint a bőséges mellékjövedelmektől. Nesztét vevén ennek a biharmegyei jegyzői egyesület, f. évi márczius hó 2-án tartott rendkívüli gyűlésén elhatározta, hogy e javaslat ellen tiltakozni fog a kormány-nál, mert amint a határozat megokolása mondja: »egyrészt eme javasolt közjegyzői kényszer a községi és közjegyzőket létfenntartásuk biztosí-

után, de midőn csekély keresményökből a kis-korú testvérért is kellett fizetni ide-oda, kicsiny lakásuk bérét sem tudták kiegyenlíteni s már két hónappal hátramaradtak. Antonovics Mátyás a házmester, már rég kitette volna őket — minden gondolkodás nélkül, — hogy ha a ház urának egyik komornyikja, Kárp Ivánovics nem védi őket, vagy igazabban szólva őt — Tányát. Amint a szóbeszéd mondta, Kárp Ivánovicsnak roppant nagy befolyása volt urára. Úra nőtlén volt s azért az ügyes Kárp annyira szükségessé tudta magát tenni nála, hogy véleménye nélkül a báró semmi dologba sem fogott. Természetesen e vélemények aztán zsinórmértékül szolgáltak a házban. A báró mindent megtett, amit Kárp Ivánovics tanácsolt neki. Magában véve azonban Kárp silány, nyomorult emberke volt. Külseje is visszataszítólag hatott az emberre. Haja vörös és serteszerű volt, orra vastag és nagy, szeme kicsi és gonosz. Soha nem beszélt másképp, mint czélogzatásokkal s nyegle élcelődéssel s ettől el nem tért még a női társaságokban sem, melyeknek nagy kedvelője volt. Egyébként fölötté divatosan öltözött, sőt talán divatosabban mint maga a báró. Urának és neki egy szabója volt.

Egyszer az udvaron sétálva észrevette, hogy a házmester valami szegényebb leánnyal beszélget.

— Nem, nem, a báró azt meg nem engedi — beszélt a házmester — holnap már menjtek ki, különben a rendőrséggel . . .

— Legyen türelemmel Antonovics, mi meg-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Husvéti tojás helyett.

— Rajz Oroszországból. —

Husvét volt. Az emberek arczaín ünnepies öröm ömlött el, a házokban a feltámadás gyönyörű énekeit zengték, mindenünnen örömtias s lelkesedő diadalszózat hangzott, csak egy nagy épület egyik kicsiny bérházában honolt szomorú esend, melyet ha néha meg is szakított valami, az nem volt öröm, nem a boldogság éneke, hanem sóhaj, fájó sirás, a nyomor panasza.

A kicsiny szobában balra egy szegényes ágyon fehérhajú öreg nő fekszik. Párnáját tiszta gyolacscai betakart rongy esonó képezi. Az ablaknál fényezetlen asztal mellett kis széken fiatal leány ül s fejét könyökére támasztott piezi kezére hajlja. Szép arczáról bánat tükröződik vissza, barna szemével félve esügg az öreg, aranyszőke haja göndör fürtökben omlik le egyszerű öltönyvel fedett vállaira, hófehér melle egyenetlenül hullámozik. Csend van.

— Elmehtnél Tanyusa, elvihetnél . . . — mormog az öreg s sovány kezeivel reszketve igazgatja takaróját.

— De mondóm mamuska, hogy a rózsá lettörött.

— Oh Istenem! Hisz oda lehet ragasztani . . . ennyivel oda ragaszthatod.

A leány nagyot sóhajtott s fölkelve székéről egy sarokban keresgélni kezdett. Kis idő múlva selyem szalagon egy czukor-tojást hozott elő, mely virág utánzatokkal volt díszítve s oda vitte az öreghez.

— Mamuska, hát hogy lehet ezt odaenyvezni, mikor ninesenek is meg az összes darabkák?

— Add ide, . . . milyen ügyetlen vagy te Tanyusa!

Az öreg kiszabadította kezét a takaró alól s reszkető ujjával elkapta a tojást.

— Ime . . . ime . . . így . . . enyvezd oda . . . Ah! . . .

A tojás kiesett az öreg kezéből s esörömpölve tört szét a szoba deszkapadlóján.

Leirhatatlan ijedség ült ki az öreg arczára, — elsáppadt, szemei tágra nyíltak s úgy tapadtak oda a leányra. A leány lehajlott s szó nélkül kezdte szedegetni a töredék darabkákat.

— Istenem! — tört ki az öreg s erőltlenül hanyatlott vissza összetakolt vánkosára.

II.

Hogy megértsük ezeket, a következőket kell meg emondanunk:

A kis szobában Ivánovna Tányá lakott öreg édes anyjával. Tányá varróleány volt s csakis két kez becsületes munkájával tartotta fenn magát. Két héttel előbb még anyja is segített neki. Valamikor tisztességesen, nyugodtan, bár nagyon szegényesen — éltek átnapot nap

tásához szükséges mellékes jövedelemtől fosztja meg és taszítja őket munkával túlterhelve a kétségbeesés azon, valóban szármalmas helyére, honnan az ut vagy az *öngyilkosság* kinzó, vagy pedig a *sikkasztás* piszkos pályáján vezet keresztül, — másrészt pedig azt a földhöz tapadt szegény földműves falusi népet teszi anyagilag tönkre akkor, midőn arra kényszeríti, hogy 50 vagy 100 frtos adás-vételi joggyűjtésért 3—4. magával községétől 30 kilométer távolságra fekvő közjegyi székelyen jelenjék meg. A határozat igen sötét szímben látja a közjegyző helyzetét, mely ama bizonyos javaslat törvényerőre emelése folytán elő fog állani. Az egyet különben felkéri Biharvármegye területének összes képviselőit e fenyegető veszedelem elhárítására.

Bibornok és kultuszminiszter. Érdekes konfliktus támadt mostanában *Baccelli* olasz kultuszminiszter és dr. *Kopp* boroszlói bibornok-hercegprímás között. *Baccelli* miniszter ugyanis a római sz. Ágnes bazilikához tartozó sz. Constanza otunda templom istenítiszteletre szóló használatát átengedte az ezen templom közelében levő, szabadkőművesek által fenntartott gyermekápoló intézetnek. A sz. Ágnes bazilika dr. *Kopp* bibornok-titkárs temploma lévén, őt megillető jogából folyólag tiltakozott a miniszter önkényes eljárása ellen s kitanította őt arra, hogy a templomnak istenítiszteletre való áthelyezése csak őt illetheti. A miniszter meghajolt a tiltakozás előtt és intézkedését visszavonta. Am a szabadkőművesek addig rógatták a minisztert, míg ez ismét átengedte a templomot a szabadkőműves-alapítvány intézetnek s hogy eljárásának még nagyobb sújt adjon, kaput nyitott az intézetből a templomba. Dr. *Kopp* bibornok most már a kvirináli német nagykövetség közbenjárásához fordult s ennek meg is volt a maga eredménye, mert *Baccelli* miniszter befalaztatta az ajtót és véglegesen visszavonta sérelmes intézkedését.

A tüntető románok. A román dolgok egyik alapos ismerője, jó ideig maga is részese a hazai román akciónak, a következő érdekes sorokat írja a román ellenzék legújabb magyar-ellenes hadviseléséről: A románok megint tüntetnek. Tüntetnek Magyarország ellen. Népgyűléseket hívnak össze és szónokaik hevesen megtámadják a magyar nemzeti politikát. Ro-

mániában az ilyen fajta tüntetés napirenden van, divatos tekintve a célt, melyet az ellenzék elérni akar ilyen divatos játékokkal, reánk jözanul gondolkozó magyarországi románokra nézve különös érdekességgel hatnak. Romániában az ellenzék, valahányszor megakarja bukattani az uralkodó kormányt, mindig rendez ilyen játékot. Ugy tettek a múltban s így fognak tenni a jövőben is. Magyarország nemzeti politikája csak eszköz volt a tüntetők céljára, csak fegyver az ellenzék kezében, hogy megtámadhassa az uralkodó pártot.

Ki ne emlékeznék vissza Románia közelmúlt zajos tüntetéseire, a mikor a liberális ellenzék Románia jelenlegi miniszterelnökével az élén, a leghévesebben támadta meg egy a tüntető népgyűléseken, mint a parlamentben is az akkor kormányt volt konzervatívokat. Az eszköz, a fegyver és a cél ugyanaz volt, a mi most: a nemzetiség politika és a kormány megbuktatása. És sikerült. Romániában, a magyarországi román nemzetiségi politika révén kormányok jutnak hatalomra és kormányok bukhatnak meg és mégis ők követelik, hogy Magyarország ne avatkozzék belé román ügyeiben. Ezt követeli Filipescu volt bukaresti főpolgármester és Sturdzát a nemzeti eszme áruóljának mondja, kiknek főbűne, hogy az erdélyi testvérek mozgalma egészen zátonyra jutott. Jellemző, hogy a ki a magyarországi románok tüntető gyűlésein és az országában folyton Magyarország belügyeit bolygatja, az követeli, hogy Magyarország ne avatkozzék az ő ügyeibe.

Nem is komoly emberek ezek és éppen úgy nem vehetjük komolyan az ő tüntetésüket sem. Céljaikhoz, amíg saját belső viszállyaikról van szó, semmi közünk; de ha van önzés az erdélyi románokban, nekik kell tiltakozni első sorban az ellen, hogy ők legyenek az eszköz, amellyel a mindenkor és minden árfafatu romániai ellenzék odaát a hatalmon levőket üti. A tapasztalás eléggé bebizonyította, hogy a magyarországi románok politikájának nem csak hogy üdvösek nem voltak az efajta tüntetések, hanem ellenkezőleg, ha csakugyan zátonyra jutott — mint ahogy Filipescu mondja — ők juttatták zátonyra, a bukaresti tüntetők.

Épül az iskola. . .

Az építés mindenkor a civilizáció kétségtelen jele. Mihelyt az ember állandó hajlékot kezdett magának építeni, megnyitotta a békés munkának s ezzel a szellemi s erkölcsi haladásnak sorompóit s talán ez a tudat okozza ma

is a civilizáció megindulása után évezredekkel ma a magasan szárnyaló 19-ik század végén is, hogy megilletődve lassítjuk lépteinket valamely épülő ház előtt s érdeklődéssel figyelünk az építkezésre.

Ugy is van. Valamint a dűledező épületfalak, az elhagyatott romok a pusztulásnak, enyésznek szomorú érzetét kellik az emberben: bármilyen szerény épülő hajlék a pezsgő, mindig megújuló életnek kellemes érzetét ébreszti fel bennünk. És meg is állunk előtte, lelkünkben megrezdül amit a költő oly szépen énekel:

„Kezdi buzgón s már sokra menél; halad aki megindul; Mig porban fetreg a henye, gyáva erő.»

Azian elnézzük mosolyogva a vidám munkát, mint terem homokszem homokszemen, kökövön, gerenda-gerendán egymás felett; mint alkot belőlük emberi ész, erő, hasznos, kényelmes épületet biztos fészket a családnak.

Ha pedig palota épül utcáinkon, akkor már naphosszat akad kísérlője az építkezésnek, csoportosan állunk ott s bálmuljuk a művészetet az építésben, az emberi munka mellett a gépek bámulatos munkáját, a lassankint megnyilatkozó nagyszerű arányokat, a műszaki tudomány fejlettségét. Itt a megfigyelés már nemcsak kellemes, hanem fölemelő érzést is okoz. Érezzük az általános haladás szellemét s megmódul bennünk a patriarizmus is, hogy ime ismét egy monumentális épülettel lesz gazdagabb városunk.

De ha iskola épül városunk utcáin: álljon is meg minden járó-kelő s figyeljen áhitattal. Nemesak örömet érezhet ott az építkezés fölött, nemesak lelkesedést az építő művészet fölött, hanem büszkeséggel, hálával telik meg lelke attól, mit az épülő iskola sugall neki, hogy ime szaporodnak a gyermekek, városunk jövőjének reményei, hogy megértjük a kor intő szavait, hajlékot emelünk »a világnagyobb művének,« a gyermeknevelésnek s ez által gondoskodunk Nagyvárad jövőjének társadalmának erkölcsi irányáról, műveltségéről, munkaképességéről.

Hát Nagyvárad igazán róhamosan épült az utóbbi 20 év alatt. Falusi kinézésű görbe utcák változtak modern városi utcákká, elhagyott, omladozó folyópartok korszokká, hepe-hupás terrek szép sétányokká. Épültek középületek is: fogadók, kaszárnyák, kórház, muzeum, törvényszéki palota stb. Csak iskolaépítésben vajmi kevés szer gyönyörködhetünk.

Még Újvároson csak épült egy néhány iskola az utolsó évtizedben (reál, polgári, kereskedelmi, német-utcai zárda, zsidó iskolák stb.) de Olasziban, hol pedig a többi városrész kereskedelmi s ipari túlhatalmával szemben, a szellemi fejlettség, vagy legalább a szellemi

fizetünk, Isten a tanu! — esdekelt siránkozva a leány.

— Mit suttog maga itt Antonovics? — kérdé gonyos mosolylyal az odajövő Kárp Ivánovics.

— Ime, . . . kegyelemből akarnak élni . . . de en azt meg nem engedem.

Kárp Ivánovics gyors pillantást vetett a lányra s még jobban kezdett mosolyogni.

— Hogyan? Élni és nem fizetni?! . . . No de mikor ilyen szép szemre van valakinek, lehet nem is fizetni . . . he . . . he . . . he . . . Igazam van Antonovics?

A házmester is elmosolyodott.

— Lehet, — felelte engedékenyen s oda fordulva a szomoruan álló leányhoz folytatá:

— Ime, kérje meg Kárp Ivánovicsot, ő mindent megtehet, előtte itt nincs lehetetlen.

Kárp Ivánovics méltóságos magatartást vett fel.

— És milyen összegről van szó?

— Két hónapért három rubeljével, — felelte a házmester, — az összesen hat.

— Ha lehet, várjon még egy kicsit! — esdekelt ismét a leány s arcát szégyenpir futotta el, szemébe pedig csillogó könnyek jelentek meg.

— Szívesen, ez lehetséges. Ne háborgassa őket! — szólt oda Kárp Ivánovics a házmesternek. — Maga pedig az egész ceremóniáért íesz szíves Kárpot este felé egy kis theával megtisztelni . . . Elmegyek . . . Elmehettek? Szabad?

— Jöjjön! — felelte Tánya s szeméit le-sütve halgatagon eltávozott.

Ettől kezdve aztán Kárp Ivánovics majd minden nap eljárógatott a kis lakásba. Vitti ajándékokat is, de Tánya soha semmit sem fogadott el tőle, néha még »csókoeskákat« is kért, de Tánya megvetéssel utasította vissza mindig s midőn megkérte, határozott nemmel felelt neki. Nyomorult alakja már teljesen gyűlölté lett a leány előtt. Az öreg anya azonban mégis mindenben kedvét kereste s mindent megegyezett neki.

Kárp Ivánovics várta mi lesz a vége a komédiának, várta sokáig, türelmesen, de végre is elfogyott türelme s virágvasárnap nyíltan fölépett.

Ott ült az ablaknál Tánya mellett s valami különös mosoly lebegett duzzadt ajaka körül. Majd odahajolt a leányhoz.

— Csak egy csókot! — suttogta. Egy eljegyzési csókot, hisz enyém lesz . . . hozzám jön . . . ugy-e? A mama . . . s még jobban odabajolt Tánya arcához.

Tánya felszökött helyéről s kis kezével hatalmas csattanásban simította el a tolakodó arcának vad mosolyát.

Az öreg már az ágyban volt s majd hogy meg nem halt az ijedtségtől.

Kárp Ivánovics komoran simogatta homlokát, szemei vadul forogtak s csak annyit mondott:

— Én, igazhitű . . . most, a nagyhétre ki nem kergetlek, de az ünnep második napján itt ne lássalak. Hallottátok?

S azzal becsapva maga után az ajtót, kiment.

Ez eset után a beteges öreg asszony még

rosszabbul lett. Egyre a haragvó komornyik állt szemé előtt. Lázában csak róla beszélt, jobb perceiben csak róla gondolkozott s egyre kérte Tányát, menjen hozzá, kérlelje meg, hisz úgy sem hosszú már az élete, — engedjék meg neki legalább ágyban halni meg s nem az utcán, mint a kutyának.

Tányában nagy harcot vívott anyja iránti szeretete s üldözöje iránti leküzdhetetlen gyűlölete.

Igy mult el a nagyhét.

A Föllumadás éjjelén egy kosárkát adott oda magának az öreg az ágyra, mely rongydarabokkal volt teli és a fenekéről kék szallagon egy virágokkal diszített cukor-tojást húzott elő.

— Tányácska kedvesem, — szólalt meg reszkető hangon, — legalább ezt vidd el neki holnap, lehet, hogy megengesztelődik. Add át mindkettőnk nevében s üdvözzöl Krisztus föltámadására! . . . Menj lányom . . . menj kedvesem, ne vidd sirba az öreget. Vagy kellemes lesz, ha ő e nagy ünnepe valóban kidob bennünket az utcára? Itéld meg magad, — hová megyünk akkor? S mi lesz velem — ily betegem? Még megmozdulni sem bírok . . . Eredj gyermekek, hisz egy keresztény kötelességet is teljesítesz: — megbántódnak megbocsátasz.

Kis gondolkodás után végre, mialatt köny köny után szökött ki szeméből, erős elhatározás hangján így szólt Tánya:

— Jól van, elmegyek!

III.

— Jézus Istenem! — sóhajtott fel az öreg. — Az utolsó remény is összelört. Tányuska,

munkások túlsúlyát szeretjük emlegetni, itt (a két zárdai, iskolai és a hely. vall. internátuson kívül) nem épült új iskola emberemlékezet óta. Évtized-évtized után nyomul előre az idő végtelenében, a tankötelesek szörnyen szaporodnak; de iskola nem épült.

Most aztán lebontották a »Koronát« s helyén hangyaszorgalommal megindult az iskola-építés. . . Nem méltó-e, hogy a feltámadásnak ünnepén himnusz zengjünk e felett?

Igen, álljanak meg önök, kiket utjok arra viszen s bámulják meg az emelkedő falakat, melyek közt gyermekek a nap legnagyobb részét tölteni fogják, melyek közt testüket, lelküket kifejlesztendik, szívüket az igazra, jóra és szépre fogékonyra fogják tenni. Álljanak meg gondolkozzanak rajta: milyen nagy dolog az minálunk, hogy épül egy városi iskola. . .

Vagy talán nem is tudjuk egész fontosságában felfogni ezt a dolgot? Talán nincs is fogalmuk róla, mennyi férfias erőt és kitartást, mennyi tervezés, helyszíni szemle, költségvetés; mennyi szellemi s erkölcsi erő adatott a közjog oltárára, míg az akták és tervrajzok halmozásából most phönixként emelkednek ezek a falak?

Gondolják meg ezt, ha bámulják, hogy épül az iskola. S ha nem is látnak ott valami stilszerű, nagyszabású építkezést, örvendezzenek, mert hisz a gyermekeinknek építik azt a hajlékot, a hol azok nem fognak szorongani egymás háttán, a hol nagy ablakon öződik a tágas termékekbe az Isten szabad levegője s az áldott nap-sugár; a hol a teljes phisical világosságban fogják nekik gyújtogatni a szellemi világosságot. Örvendjenek, mert ott üde levegőt fog majd beszívni gyermekeink fejlődő tüdejé, a szemük nem gyengül majd s az az új iskola nem fogja megrontani testi épségüket, tisztaság és szépségüket.

Valóban, ha tehetők, kupolás, oszlopcsarnokos, toronyos épületeket kellene emelnünk az iskoláknak s alhambrai pompával berendeznünk azokat, úgy hogy az iskolában, miként a klasszikus idők iskoláiban, a művészet minden nagy alkotása izléses formában táruljon a fejlődő gyermeklélek elé; hol nem látna a gyermek mást csak nagyot, szépet, izlést; hol a fiu megtanulná érteni és méltányolni a szépet, a leány pedig rajongani érte. Hol a fiu jellemét megismerené a szépné, fenségnek látása, hol a leány izlést szerezne a berendezésben és a díszítésben nyilvánuló valódi szép iránt; a honnan mindkét nemű ifjúság a szépné oly mély szeretetét hozzá magával az életbe, mely érzékenyen undorodik ép úgy a phisical mint az erkölcsi ruttól.

mit fogunk most tenni? . . . Édesem, galambom, miért hallgatsz? . . . Ah miért?

Tánya lehajtott fejjel, szomorúan állt a szoba közepén. Majd gyorsan egy sarokba sietett, köpenyét s kendőt vett le egy szegről s öltözködni kezdett.

— Hová készülsz Tányuka? . . . Hozzá? . . .

— Igen, igen, csak tessék nyugodtan fektüdni . . . minden rendjén lesz . . . minden rendjén lesz — felelte Tánya — s pár percz múlva elhagyta a szobát. Hogy mennyi idő mult el azóta, arról az öreg nem tudott magának számot adni, mert alig ment ki leánya a szobából, tompa kábultságba esett. Egyszerre eszedesen kinyílt az ajtó s Tánya hazaérkezett. Arcza halvány volt s az a mosoly, mely kis ajka körül játszadozott, oly erőltetettnek látszott.

— No, mi van? — kérdé az öreg kissé fölemelkedve ágyában.

— Mident elintéztem, nyugodtan fekehetik anyám! — felelte a leány s az ágy fejénél fáradsággal ereszkedett le egy székre.

— Nem dob ki?

— Nem.

— És mivel kérlelted meg?

— Husvétii üdvözlötlet váltottam vele.

— Tehát megcsókolta!! . . .

— Igen . . . Es ő ma este ismét eljön egy csésze theára . . . Megkér és én hozzá megyek — felelte a szép leány.

Hangja megremegett s keservesen elsírta magát.

Kárpáti Zollán.

Ezért nem volna kidobott pénz, ha stilszerű pompás épületekben tanítanók az ifjúságot. De hisz ehhez eldörádó jólét, Peru kínese és Róma hatalma kellene, nem pedig Nagyvárad közköltője. A váradai polgár nem is álmodozik efféle iskolaépületről, csak lehetőleg egyszerű, de egészséges és nevelészetű szempontból czélszerű iskolát óhajt gyermekeiknek, hogy kivégezék már őket valahára a rossz levegőjű, sötét, omladozó, elsüllyedt épületekből, hol túlszúfolva ünek a tanulók naphosszat, sokszor 80—100-an együtt, hol szem és ideg betegségeket vagy egyéb bajokat szerezhetnek egész életükre. Örülhet hát a nagyváradai ember, hogy épül az iskola.

Valóban, ma a humanizmus már a legnagyobb bünszörűről is gondoskodik egészségi lakás dolgában. Mária Nosztra börtönei palotatermek ama szegény lakások mellett, melyekkel nálunk a külvárosban még a biztos existenciájú munkáscsalád is rendelkezik; de még azokhoz a városi épületekhez képest is, melyekben az olasz-i városrészek fiait és leányait évtizedek óta oktatják. Hát ha nem tudunk palotákat emelni, építsünk legalább viszonyainkhoz képest méltó épületeket a közoktatásnak; ennek a fontos intézménynek, mely irányozója a városok a nemzetek előrehaladásának.

Mert a legbiztosabb befektetés a közjó ezéjéből az iskolaépítés. Ott minden garas tisztesen kamatozik majd gyermekeink s a jövő generációk testi lelkijólétében. Mindenkor örülhetünk tehát, ha épül az iskola.

Özv. Személy Kálmánné.

Emlékezzünk régiekről.*

— Bémer püspök elfogatása 1849-ben. —

Szomorú idők voltak azok. 1849. december havát irtuk. Remegve vettünk hírlapot kezünkbe, mert minden számban ott volt a kötél általi halálra, löpor és golyó általi halálra újabbban elítéltek névsora.

Várad és Biharvármegye ura ez időben *Braunhoffer von Braunhoff* volt, röviden csak *Braunhoff*-nak neveztük; altábornagy, de szolgálton kívül, erősen rövidlátó, azt hiszem ez volt oka szolgálton kivülségének, alacsony, száraz ősz ember, ki elég jóakarattal volt az eltiport magyar iránt; de ott voltak az engesztelhetetlen katonák, néhány hóval előbb porolták ki a honvédek s ezt nem tudták elfelejteni.

Egy decemberi napon *Braunhoff* atyámat hivatta; az altábornagy a püspöki palotában lakott, az északi oldalon, ahol most a bibornok salonja van, az volt elfogadó szobája, a mostani hálószoba a dolgozó szobája, az elfogadó szoba előtt egy szűk sötét váróhelyiség volt, ebből és a hozzávetett folyosóból lett a mostani tágas váróterem.

Midőn atyám a váróhelyiségbe lépett, heves beszédet hallott:

— »Nein, das ist zu arg«, — hallatszott *Braunhoff* szava.

— »Du muss«, — volt a válasz s a következő perczben Simbschen tábornok lépett ki. A beszélgetés tárgya az volt, lesz-e szükség katonai födezetre?

Midőn atyám belépett *Braunhoff* már dolgozó szobájában volt; hallva a lépteket sietve jött ki s rövidlátása miatt csaknem beleütközött atyámba, ki a heves szóváltásból s az altábornagy magaviseletéből látta, hogy itt nagy dolog készül.

— Ah jó hogy jön.

* A szabadságharc története megvan ugyan írva, de úgy ebből, mint az annak következményét és szomorú befejezését képező idők történetéből igen sok érdekes esemény nincs még feljegyezve. A nagy idők tanúi pedig egyre ritkulnak. Azon megjegyzésben vagyunk, hogy Várad egykori püspöke elfogatása leírásának közlésével a nagy idők történetéhez érdekes adatot szolgáltatunk. Szerk.

— Exczellentiád hivatott.

A beszélgetés persze németül folyt.

Én atyámtól hallottam, de reményilem emlékem nem hagy cserbe. Vannak dolgok, miket nem feledünk; de meg 1861. évben Pesten *Bémer* is beszélt nekem erről s a két előadás lényegében összevágott.

— Képzelve, folytatta *Braunhoff*, *a püspököt el kell fogatnom*. Észrevette, hogy atyám megütközik.

— Mondja mit tegyek?

— Exczellentiád kénytelen engedelmeskedni.

— Nem szokhatnék?

— Azt a püspök nem teheti, de hiába is tenné, csak helyzetét súlyosbitaná.

Braunhoff idegesen járkált, inkább szaladgált le s föl.

— Elfogassam én, ki hónapok óta vendége vagyok, milyen jó volt hozzám; mondja mit tegyek?

— Mennyi időt engedhet Excellentiád?

— Legfőlebb félórát.

— Elég lesz.

— Kérem tudassa vele kiméletesen.

Mikor atyám távozóban volt még utánna szólt: Csak kiméletesen.

Báró *Bémer* püspök az épület déli oldalán lakott; a szoba, melybe belépünk volt fogadó szobája, jobbra a háló, balra a dolgozó szoba. Az előszobában a huszár azt mondta, hogy nem lehet bemenni, a sekretárius van benn.

— Az én dolgom sürgős — szólt atyám s belépett a fogadó szobába.

— Mi az? — hangzott az írószobából a munkájában megzavart püspök hangja.

De már ekkor atyám belépett; a püspök titkárával *Flóra* Ferenczcel dolgozott, ezt a jelenetet tőle is hallottam.

— Mindjárt elvégezzük — szólt a püspök.

— Az én dolgom sietős és nem várhatok *Bémert* meglepték e szavak s atyámra nézett s annak baljóslatu arcából látta, hogy rendkívüli dolognak kellett történni, a titkár iratait összenyalálva távozott.

A püspök megrémülve kérdé: Mi baj?

— Még semmi, de Méltóságodnak Pestre kell mennie magát tisztázni.

Bémer megrémült.

— Elfognak? — kérdé.

— Mennie kell, hogy dolgát rendezze.

A püspök kezét mellére kulcsolva, izgatottan járt le s föl.

— Én ártatlan vagyok, én nem tettem semmit, én nem félek semmitől, — mondá töredeve.

— Méltóságos ur! — szólt atyám, vannak-e valami kompromittáló iratai? adja ide nekem, én megsemmisítem.

— Nincs semmi, nem félek semmitől, nem tettem semmit. Pedig volt egy csomag azokból a prédikációkból, amik vesztét okozták és levelek a már akkor kivégzett báró *Perényi* Zsigmondtól, ki rokona volt; ez ágon voltam rokona én is, mert *Perényi* Krisztina *Csebi* Pogányné volt az ő nagyanyja és az én dédanyám.

Prédikációkról beszéltem. Egy váradai egyházmegyei pap, nem él már, a függetlenség ünnepére mérges prédikációt mondott és ki is nyomatta, a nyomtatott példányokból kevés jutott forgalomba, a többi *Bémer* bekívánta. Ez a pap már ekkor fogva volt s hogy magát mentse úgy vallott, hogy neki a püspök parancsolta. Hát az igaz, hogy a függetlenség megünneplését elrendelte a püspök, prédikálni is kellett, de a prédikáció kinyomatása felesleges

volt; arra a kérdésre, hol vannak a kinyomatott beszédek? az volt a válasz, hogy a püspök kérte el és meg is találták a beszédeket és ez súlyosbította Bémer helyzetét, mit úgy is menthetetlenné tett az a körülmény, hogy részt vett a debreczeni április 14-iki gyűlésen.

De térjünk vissza tárgyunkra. A félóra leltével megjelent a szobában *Braunhoff* segéd-tisztje egy főhadnagy s németül mondta, hogy a *püspök fogoly* s azonnal el fog szállíttatni. Bémer nem értette jól s atyámtól kérdezte is mit mond. Ez fejét lecsüggesztve könnyezve mondta:

— Elfogja méltóságodat.

— Ne féltsen engem, ártatlan vagyok, nem lesz semmi bajom.

— Ő méltósága a maga fogatán utazhat? kérdezte atyám a segéd-tisztől.

— Az iránt nincs parnacsom, válaszolt az.

Mire atyám *Braunhoff*hoz indult, a folyosón találta *Junákot*, *Flórá*t és a szolgaszemélyzet egy részét, de már ott volt két csendőr is és a bemenetet elzárta. *Braunhoff* úgy azt, hogy a maga kocsiján utazzék, valamint hogy a személyzettől elbucsuzzék, készséggel megengedte s egy tisztet bizott meg hogy intézkedjék.

A parancs ki lett adva, hogy befogjanak, *Junák* és *Flóra* mentek be atyámmal, kik sirva bucsuztak a püspöktől. Az vigasztalta: Visszajövök én, nem tettem semmit, nem büntethetnek. A szolgaszemélyzetet is vigasztalta: Viseljétek jól magatokat, visszajövök én.

Ezalatt a kocsi előállt; a püspök jól ismert kék galléros köpenyét felöltötte s indult, nyomában a segéd-tiszt. Midőn kilépett s a csendőröket meglátta, megütközött; visszanezét, lát-szott, hogy atyámat keresi, ez hozzálépett.

— Hát fogoly vagyok?

— Csak a forma kedvéért vannak itt.

— Istenem, Istenem, de hát mit tettem én?

Mélyen leverve haladt tovább; a csiga-lépcsőn akart lemenni, talán hogy kevesebben lássák; a tiszt azonban odaszólt, hogy »a nagy lépcsőre«.

körülbelől ott, ahol most a váróterem ajtaja van, várt reá *Braunhoff*. Engedelmet kért a kellemetlenségért, de kötelessége, ugymond. Odalent az egész szolgaszemélyzet térdepelve várt; a püspök áldást adott reájok, majd atyámat ölelte meg:

— Soha nem feledem a szolgálatot, mit e nehéz időben tett; s homlokára keresztet vetett, érthetlen szavakat, azt hiszem áldást mondott.

Beült a kocsiába a tiszt mellé, egy csendőr pedig a bakra; atyám a kocsi másik oldalára ment s a püspök kezét szorongatta és csókolta; ekkor elborultak a jóságos kék szemek és csaknem zokogva mondta: Deus benedicat.

Mint fogoly az első éjszakát *Bárádon* töltötte az akkori plébános *Király* Antalnál; ez beszélte nekem, hogy Bémer sokat beszélt az egyházmegyéről s azzal vált el tőle, mondja meg a papságnak, hogy bocsássák meg, ha rosszat tett s imádkozzanak érte.

Bémer püspök sorsának további folyamata ismeretes.

Kötél általi halálra ítélték, mit a felség 20 esztendei fogságra változtatott át. 1850-ben amnestiát kapott, püspökségéről lemondott s Ausztriában a *lanzenborfi* zárdában töltötte életét. Mikor megengedték neki, hogy a hazába visszatérjen *Ungvárra* költözött s ott fejezte be 1862 nov. 4-én viszontagságteljes életét.

TAJÉKOZTATO.

Április 2. A kath. Legényegylet közgyűlése d. u. 4 órakor.
Április 3. Szigligeti társaság v. ülése a Gazd. és Iparbankban d. u. 5 órakor.

Április 4. A nyugdíjbizottság ülése a városházán.

Április 5. A jogügyi szakbizottság ülése az Apolló épületben.

Április 5. A Biharmegyei tantestület szakgyűlése a városházán.

Április 5. Szépitési egyesület választmányi ülése d. u. 5 órakor a városházán.

Április 6. Nagyvárad város közigazgatási bizottságának ülése d. u. 3 órakor.

Április 8. A Biharmegyei és Nagyvárad nőegylet hangversenye.

Április 9. Az ügyvédi kamara választó gyűlése d. e. 10 ó.

Április 10. Közigazgatási ülés a vármegyei házában d. e. 10 órakor.

Április 13. Városi közgyűlés.

Április 14. 15. Jegyző vizsgálat a vármegyei házában.

Április 15. Műkedvelői előadás a színházban.

Április 19. Esküdtszéki tárgyalás.

Április 23. Nemzeti Szövetség közgyűlése d. e. fél 10 órakor a városházán.

Május 22. A régészeti és történelmi egyesület közgyűlése.

200°-OS UZSORA.

— A vármegyei szolgák «üzlete» —

Hallatlan uzSORA üzelmekről értesülünk egy hozzánk beküldött levélből, a mely szerint néhány pénzvagyó, kapzsi ember valósággal tönkreteszi a megyei hivatalnokok egy részét, akiknek az uzSORÁVAL teljesen megrontják az egzisztenciájukat s családjukat a legnagyobb nyomorba taszítják.

Az uzSORA törvény által üldözve van s panaszkodunk, hogy idegenből jönnek hozzánk lelketlen pénzágenssek, akik hálóbba kerítik a megszorult szegény embereket.

Hát az alábbi levél szerint nem kell, hogy idegenből jöjjenek a hýénák, van itt is elég.

Nem hiszszük, hogy a vármegye intéző körei tudomással bírnának ezekről az üzelmekről, s éppen azért a midőn felhívjuk rá nagybecsü figyelmüket, közöljük az alábbi levelet, melyet tegnap kaptunk:

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Szerény véleményem szerint a hírlapnak egyik legszebb feladata, hogy minden téren üldözze a korrupciót.

Biharmegyénel már évek óta számtalan állapotban teng a kisebb hivatalnokok egyrésze, sőt egy-két magasabb rangú tisztviselő is.

Az uzSORÁT a törvény tiltja, s Biharvármegyénel egy pár egyenruhás szolga lelketlen uzSORÁT űz, s aki hálójukba kerül, a legnagyobb nélkülözések mellett sem bír körmeik közül menekülni. — Ezek a lelketlen emberek. 200—300, sőt még ennél is magasabb %-re dolgoznak. Sok olyan tisztviselő van, aki évek óta fizetésének jó részét csekély összegű tőkékért kamat fejében fizeti ezeknek a szolgáknak. — Mikor a fizetés ideje elkövetkezik, egész sereg nyugtatvány van ezeknél a pióczáknál «letémenyezve.»

Egy példa szépen megvilágítja ennek a szövetkezetnek az eljárását.

Az egyik kinevezett kisebb tisztviselő 70 frtot vett kölcsön, s 3 év alatt mintegy 200 frtot fizetett kamat fejében, de a 70 frt tőke-tartozás még mindig fennáll.

Megtörténik, hogy a 40 frtos nyugtatványért 18 vagy 20 nappal a kilizetés előtt 30 frtot fizet ki egyik vagy másik szolga, már aki ezzel az üzlettel foglalkozik.

Ennek a káros hatása igen messze kiható.

A lépre ment szegény embernek egész hónapban nincsen pénze, még kellő táplálékra se s ilyen tengődés közben elveszti munkakedvét, ami által a megye is károsodik. Demoralizáló hatása még nagyobb ennek a lelketlen uzSORÁNAK, amelylyel éveken keresztül ezeket szerettek ezek a hýénák. A napokban történt, hogy az egyik egyenruhás uzSORÁNAK a felesége a megyei árvaszéknél nagy patáliát csapott éppen ilyen pénzügylet miatt. Egy idő óta már nem elégednek meg a megyei tisztviselőkkel, hanem

polyp-csápjákat a szomszédos törvényszéki épület területére is kivetették.

Egyik fiatal bírósági hivatalnok is belekerült a hálóbba s a napokban csak erélyes felépése mentette ki az ügyességgel való fenyegetés által körmeik közül. Ilyen lelketlen uzSORÁSKODÁS folyik Nagyvárad egyik legnépesebb és legtekintélyesebb hivatalában, de az érdekeltek nem mernek ellene semmit tenni, mert az illető egyenruhás szolgákat nagy protekciós embereknek tartják.

Mindenesetre óhajtható, hogy a főispán és alispán urak kellőleg megtorolják ezeket a lelketlen üzelmeket s megmentsék a körmeik közé került szegény embereket. S. P.

UJDONSAGOK.

HUSVÉT.

Alleluja! A harangok vidám bongása tölti be a léget, hirdelve, hogy feltámadt az Igazság; az élet diadalmaskodott az enyészeten. Krisztus feltámadásával legyőzte a bűnt, a halált. Az összemberiség üdvözüléseért emberi alakot öltött Isten fia a megváltás nagy munkája után diadalmasan kiszált kőkoporsójából s isteni fenségének, dicsőségének sugarával elárasztotta a világot.

Öröm tölti el a hívő seregek lelkét s tömegesen vonulnak a templomok boltívei alá, imádással járulni a halálon diadalmaskodó Üdvözítő számolyához s megszállja az emberek szívét a hit egy szebb, boldogabb életben.

A husvétli szent ünnepek alatt a templomokban az isteni tiszteletek a következő sorrendben mennek végbe:

A székesegyházban:

Husvét vasárnapján, ápril 2-án. D. e. 9 órakor ünnepélyes nagymise, melyet *Ő Eminentia* pontifikál. Az Evangeliumkor *Palotay* László kanonok ünnepi szent beszédet mond.

Az ének és zenekar által előadandó darabok:

Dr. *Szemethy* G.: Ecce Sacerdos.

Zangl: Missa sol. in g.-moll.

Fembaur: Alleluja.

Cherubini: O salutaris hostia.

Husvét hétfőjén, ápril 3-án. 9 órakor ünnepélyes szent-mise. Délután vecsernye.

Az olaszi plebánia templomban:

Husvét vasárnapján 7 órakor csendes, 9 órakor énekes, fél 12 órakor csendes misék mondatnak, délután három órakor ünnepélyes vecsernye.

Husvét hétfőjén 7 órakor csendes, 9 órakor ünnepélyes szent mise, ezután szent beszéd tart: *Pák* Emil s. lelkész, fél 12 órakor csendes mise, d. u. 3 órakor vecsernye.

A Szent László templomban:

Husvét vasárnapján reggel 9 órakor dr *Vucskics* Gyula plébános szent beszédet mond s utána ünnepélyes szent mise. Délután vecsernye.

Husvét hétfőn reggel 9 órakor *Pálffy* Béla segédlelkész predikál. Utána szent mise s délutáni litánia.

Várad-Velenczén:

Husvét vasárnapján reggel 7 órakor csendes mise. D. e. 10 órakor nagymise s *Gábríely* Lajos plébános predikál. 3 órakor vecsernye.

Husvét hétfőn 10 órakor énekes szent-mise, délután 3 órakor vecsernye.

A feltámadás magasztos ünnepélye tegnap az összes templomokban a szokott egyházi pompával s daczára a hideg időnek, óriási közönség jelenlétében ment végbe.

A székesegyházhoz már délután 5 órakor kivonult a József ezred diszszázlójaja, a zenekarral s a rezidencia udvarában L alakban állottak fel a csapatok.

A tisztikar összes tisztjei teljes díszben, Pokorny altábornaggyal élükön szintén megjelentek.

A polgári előkelőségek is nagy számmal voltak jelen, Beöthy László főispánnal. A közönség zsufolásig megtöltötte a tágas templomot s a templom előtti tért.

A magasztos szertartást dr. Schlauch Lőrincz bibornok végezte.

Az ünnepély alatt a katonaság disztüzeket adott.

A székesegyházi ének- és zenekar a következő egyházi zenedarabokat adta elő:

Exurge és Et ad huc te cum sum (férfi-kar).
Zasskovszky Endre: Te Deum.

Pembaur: Regia coeli

Beleznyay: Tantum ergo.

Az isteni tisztelet után a csapat a katonai zenekarral élükön, bevonultak a városba.

A várad-velencei plébánia templomban szintén 6 órakor ment végbe a magasztos ünnepély. A szertartást Gabriely Lajos plébános végezte. A körmenet megkerülte a templomot. Nagy közönség volt jelen.

Este 7 órakor tartották a feltámadás ünnepét a Szent-László templomban, mely zsufolásig telve volt hívekkel.

A körmenet megkerülte a templomot. A Szent László-tér összes épületei szépen ki voltak világítva.

A szertartást dr. Vucskics Gyula plébános tartotta segédlettel.

Időrendben az utolsó volt az ünnepély a várad-olaszi plébánia templomban, ahol Dencs János tb. kanonok, esperes-plébános végezte a szertartást.

Lobogókkal, fáklyákkal vonult ki a körmenet s a Főutcán, Széchenyi-téren megkezdve visszatért a templomba. A hol a menet elvonult, a házak ablakai szépen ki voltak világítva.

A menetben a szentséget honvéd diszorség fogta körül.

* **Ünnepi számunk.** Mai ünnepi mellékletünket úgy igyekeztünk összeállítani, hogy abban olvasóink az ünnepek alatt kedves szellemi szórakozást találjanak. Tartalma a következő: Feltámadott (Vers) Ember György. Az üdvözítő külsejéről. Irta: dr. Némethy Gyula; Husvétii tojás. Vigjáték 1 felvonásban. Irta: Aladár; Az én babám. Irta: Kontur Béla; Elvira, Vári Rezsőtől; A pályáról Francis Coppeé után Idem. A főlapban van elhelyezve öv. Személyi Kálmáné cikke »Épül az iskola...« czimen és egy igen érdekes történelmi visszaemlékezés br. Bémer püspök elfogatásáról. Emlekezzünk régiokról czimen.

Ez a minden tekintetben kitűnő novella gyűjtemény szakavatott jeles tollal megírt cikkek, eleven történelmi reflexió hiszszük, kielégítő olvasóink szellemi szórakozását.

Lapunk legközelebbi száma csak szerdán reggel jelenik meg.

Boldog ünnepeket kívánunk olvasóinknak.

* **Személyi hír.** Tassy Pál, a nagyváradi kir. törvényszék elnöke Budapestre utazott.

* **A muzeum megnyitása.** A mai nappal a muzeum, a mely a tél folyamán rendes szokás szerint be volt zárva, megnyílik, még pedig a szokott föltételek és módzatok megtartása mellett. — Nyitva lesz a muzeum minden vásár- és ünneppap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5-ig 10 krért, kedden és csütörtökön d. u. 3—5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

* **Nincs deficit.** Az elmúlt 1898. év első fele nem valami kedvező eredménnyel végződött Nagyvárad város háztartására. Az első félévben mintegy 60,000 korona deficit mutatkozott. Az év második fele kedvezőbb volt a város pénztárára. Mint értesülünk, a deficit rémét sikerült elűzni s a város 1898. zárszámadása, mely közelebb már teljesen össze lesz állítva, nem mutat deficitet, hanem, bár kevés, felesleget tüntet fel — Helyes is ez, mert a jövő évtől kezdve ugys 6%-al emelkedik az adó 3%-ot a betegápolási alapra és 3%-ot a kisdédó adóban kell fizetni.

* **A törvényszéki palota megnyitása.** Már többször megemlékeztünk arról, hogy az új törvényszéki palota főbejárata még mind eddig zárva van s ez általa közönség tévedésbe van ejtve. Nem tudják ugyanis, hogy csak a József-utcai kapun lehet az épületbe jutni. Mint halljuk, nem sokára, valószínűleg már április 15-én megnyitják a főbejáratot s a közönség akadálytalanul közlekedhet.

* **Nagyvárad és a nyári menetrend.** A magyar kir. államvasutak évenként kétszer változtatja a menetidőket: május 1-én és október 1-én. A Nagyváradot érintő vonatok menetrendje közönségünkre nem a legkényelmesebb, mert pl. egész délután este 11 óráig Kolozsvár felől nem lehet Nagyváradra jönni stb. A nagyváradi kereskedelmi kamara hosszabb előterjesztést tett a kolozsvári üzletvezetőséghez, amelyben feltárta a mai állapot visszasságát s a menetidők előnyösebb beosztását kérte. Nagy dologról lévén szó, mivel az államvasutak a többi állomások közönségére is tekintettel kell hogy legyen, éppen azért az igazgatóság leiratában kijelentette, hogy amennyire mások indokoltan sérelme nélkül a kamara által kívánt menetidő beosztása keresztülvihető, már ez évi május 1-től figyelembe veszi.

* **A kamarák kongresszusa Nagyváradon.** A magyarországi kereskedelmi és iparkamarák évenként kongresszust tartanak az ország különböző pontjain. A kongresszus célja az, hogy a kamarák körében felmerült kérdésekben megállapodásra jutva, egyöntetű eljárást következtessenek a kamarák. A múlt évben Aradon tartott a kongresszus, míg az idén Váradon fog megtartani. — Az orsz. tanácskozás és az ezzel kapcsolatos ünnepekre közelebb már megteszi a nagyváradi kereskedelmi és iparkamara az előkészületeket. A kongresszussal kapcsolatosan tanulmányi kirándulások lesznek a megye kiválóbb ipartelepeihez. A kongresszus határideje még nincs megállapítva, azonban minden valószínűség szerint szeptember hónap közepe táján lesz megtartva

* **Az olasz leányiskola építése.** A Várad-olaszi községi polgári és elemi leányiskola építéséhez valószínűleg még ez évben hozzá fognak. A Széchenyi-téri nagy magtár helyére díszes két emeletes épületet emelnek, a melyben teljesen el lesz különítve a polgári iskola az elemitől. — A főmérnök számitása szerint az épület 115 ezer forintba kerülne.

* **Megjöttek a gólyák az ecsedi lápra.** Szombatról vasárnapra — írja tudósítónk — jöttek meg a gólyák az ecsedi lápra ésszomorú kelepelést vittek véghez, midőn a lápot behavazva, a sik vizet befagyva látták. A békák kipróbálkoztak már február végén, mert a verőfény kicsalta őket a láp szélére, de azóta a havas hideg időjárás visszakergette a láp vidám népét s a gólyák kedveltjeit megint rejtekhelyükbe. E miatt kelepeltek oly szomorúan a gólyák és lehúzódtak ismét délrebb tájra.

* **Kinevezés.** Biharvármegye kózkórházánál megüresedett gondnoki állást tegnap töltötte be Szunyogh Péter alispán, mint a kórházi választmány elnöke. A 15 pályázó közül Szántory Endre volt bagaméri, utóbb vasadi jegyzőt nevezte ki kórházi gondnokká.

* **Tűz a Krisztus sirjánál.** Kolozsvárott tegnap, mint tudósítónk írja, a Ferenczrendiek templomában nagy tűz volt. A fekete drapériákkal kiállított Krisztus-sir meggyulladt egy gyertya lobogó lángjától. A gyorsan harapodzó lángok óriási pánikot keltettek a templomban nagyszámban jelenlevő ájtatoskodók között. Szerencsére azonban szerencsétlenség nem történt s a tűz sem terjedt el a templom egyéb részeibe. A fülkében azonban porrá égett minden, csak egyedül a faragott Krisztus-kép maradt sértetlenül.

* **Hamis borok Nagyváradon.** Pár nappal ezelőtt megemlékeztünk, hogy a budapesti állandó borellenőrző bizottsághoz megvizsgálás végett Nagyváradról felküldött borminták közül a második csoport is visszaérkezett Nagyváradra. Ez alkalommal ismét négy borkereskedő illetve kimerőnek a borát találták hamis bornak és most nemcsak apróbb kocsmárosok és szatócsok, hanem nagyobb halak is kerültek horogra. A budapesti borellenőrző bizottság a megvizsgálát alapján az Ullmann József borkereskedő (Kossuth-utca), Rosenthal Mór borkereskedő (Zöldfa-utca), Grósz Albert páliaka és borkereskedő és bodegás (Kossuth-utca) és Mertz Nándor kereskedő (N.-Körözs-utca). A Mertz Nándor borai közül csak az egyik mintát találtak hamisítottnak, amelyet ő Baranyából hozott, míg a másikat megfelelő természetes bornak nyilvánították.

* **A Vatikán levéltárában.** A vatikáni levéltár újabb időben XIII. Leo pápa engedélyéből hozzáférhetővé vált a világi tudósok számára is, akik nem késtek a jó alkalmad bőségesen kihasználni egész sereg új adat nyilvánosságra hozatalára, amelyek a történelem sok homályos pontjára vetettek világosságot. Napjainkban sir Benjamin Stowe, az angol parlament tagja foglalkozik ott a VIII. Henrik és Boleyn Anna közt lefolyt s a nő tragikus halálával befejezett harc részleteivel. Van a kéziratok között egy levél; a papir alsó részén egy sziv van rajzolva s annak a közepén B. A. betűk. A rajz és írás VIII. Henrik kezéből való. Tartalma így hangzik: »Közeleg már az a nap, amelyet annyira óhajtok sok idő óta. Jobban vágytam e találkozásra, mint bármire a világon. Mert van-e nagyobb öröm a földön, mint annak a társaságát élvezni, aki az én legdrágább barátom? S mivel tudom, hogy ő hasonló érzelmeket táplál irántam, e gondolat még nagyobb örömmre szolgál. Ön megítheti, mily nagy gyönyört fog nekem okozni annak a jelenléte, akinek távolléte szívemet oly mélyen sebzí, hogy annak leírására nincs szó, elég kifejezés teljes. Kérem önt, drága jegyesem, mondja meg az atyjának, hogy siettesse két nappal a találkozást, ez az én óhajom. Remélem, hogy mihamarabb élőszóval mondhatom meg önnek, mily fájdalmat okoz nekem távolléte. E sorok írója lesz mindig az ön leghivebb és legodaadóbb szolgája, Henrik.« Szegény Boleyn Anna, jutott-e eszébe a verpadon, hogy ez a levél volt az első szó, amely őt a végzetes utra hívta? Hát gyilkosának, a kegyetlen királynak jutott-e eszébe, mikor a halálos ítéletet aláírta, hogy valaha, nem is olyan régen szerelmes levelet írt ugyanazon név viselőjének? Talán még a toll is ugyanaz volt, olyan gyorsan változtak az idők és ezen embernek érzelmei.

* **Járványos betegségek Nagyváradon.** A járványos betegségek, dacára a rendkívüli kellemetlen és egészségtelen időnek, csak szóróványosan fordulnak elő Nagyváradon. Márczius hó 15-től április 1-ig, vagyis egy fél hónap alatt a vörheny 10 esetben okozott megbetegülést, míg márczius hó 12 beteg maradt. A ronesoló toroklobban megbetegült a félhónap alatt 3 gyermek, márcziusról maradt 4 beteg. Meghalt 2 gyermek. — **Kanyaróban** megbetegedett 1 gyermek, márcziusról maradt 1 beteg. — A **hökhurut** 10 régi és 2 új esettel szerepelt, s meghalt 1 gyermek. — **Barány-himlőben** a félhónap alatt 4 gyermek betege-

dett meg, azonban mind a négy meggyógyult. — Az influenza azonban nagy mértékben uralkodik.

* **Szent István szobra.** Az első magyar apostoli király lovas szobra, a melyet az ezredévi forduló alkalmából az állam rendelt meg **Strobl** Alajos szobrásztanárnál, nagyban készül a mesternek epreskeri műtermében. A szobor lovan ülve örökíti meg Szent Istvánt, a ki kezében magasra tartja az apostoli kettős keresztet. Alakján és arcán meglátszik, hogy nemzeti hős és keresztény apostol egyersmind. A szobor talapatát hatalmas domborművek fogják ékesíteni, a melyek a nagy király történelmi tényeit örökítik meg. Két dombormű mintája már el is készült, egyik Szent István koronázását, a másik Bécs város hődotátát tünteti föl. A szoborbizottság tagjai: **Tarkovich** József állam titkár, báró **Lipthay** Béla, **Gerlóczy** Károly, **Fauler** Gyula, **Lótz** Károly, **Benczur** Gyula és **Fadrusz** János tegnap megtekintették a készülő művet, a melyről elismeréssel nyilatkoztak és a művészt fölhatalmazták a domborművek végleges kivitelére.

* **Temetés.** Az államvasutak nagyváradai állomásának tisztikara és nagyszámu előkelő közönség részvétele mellett tegnap délelőtti helyzetek örök nyugalomra néhai **Porpácz** Károly nyug. államvasuti ellenőr hült tetemeit. A gyászszertartást **Dencs** János tb. kanonok végezte segédlettel. A nehéz érczkoporsót elborították a szebbnél-szebb koszorúk, amelynek szalagjain a következő feliratok voltak:

Felejthetlen jó férjemnek — **Porpácz** Klótid. Utolsó üdvözlétül — **Mária**. A jó barát és keresztapának — **A Fekete** család. Utolsó üdvözlétül — **Max**. Felejthetlen jó nevelő és keresztapának — **Zsófia** és **Józi**. M. Á. V. Nagyváradai tisztikara — szeretett kartásuknak. A hü barátának — **Kallivoda** kapitány. A jó barátának — **Veber** János és neje. Tisztelet jelétül — **Kruseczky** Kornél. A jó gazdának — **Teréz** hűség jelétül.

A díszes temetést **Weiszlovits** Adolf temetkezési intézete rendezte.

* **A Feszty Árpád nótái.** **Bura** József nagyváradai cigány zenész egy emberöltőn nyövi a hűgedüt s egész sereg fiut nevelt, akik már szintén a szárazfából elnek, de azért az öreg **Bura** a muzsikálás mellett ráér a nótacsüalásra is. Mikor **Feszty Árpád** festőművész a vármegye millenáris képet Nagyváradra hozta, egy este az alsópart társaságában hallgatta a **Széchenyi** éttermében a **Bura** testvérek muzsikáját. Az öreg **Bura** kapott az alkalmon, s felajánlott 2 lassu és egy friss ütemű saját szerzeményű magyar dalt, amit a művész el is fogadott. A boldog cigány a dalok kottáit szépen bekötve már elküldte **Feszty Árpádnak**.

* **A szocialisták kongresszusa.** A budapesti szocialdemokraták holnap tudvalevőleg nagy kongresszust rendeznek, mely előreláthatólag igen viharos lefolyásu lesz. A szocialdemokrata pártban ugyanis szakadás történt, s egy tömeg ember, a ki a párt vezérével sehog sincs megelégedve, új pártot alakított ellenzéki szocialdemokrata-párt címmel. A kongresszuson ez az új párt nagy akciót készül kifejteni és előrelátható, hogy a gyűlés igen izgalmas lefolyásu lesz. A rendőrség épp ez okból széleskörű intézkedést tesz a holnapi napra.

* **Halálozás.** A nagyváradai kir. törvényszéknek ismét gyásza van. Egyik fiatal tisztviselője: **Orosz** Kornél, alig 35 éves korában, tegnap reggel tüdővészben meghalt.

A család által kiadott gyászjelentés a következő:

Özv. **Orosz** Kornélné szül. **Budó** Amália ugy a maga, valamint gyermekei; **Ágoston** és **Kornél**, anyósa özv. **Budó** Mironné; sógorai **Bolcas** Sándor, **Dudinszky** Emil és **Budó** János; unokatestvérei **Bolcas** Sándorné, **Dudinszky** Emilné, **Bolcas** Lucian, **Valér** és **Ágoston** fájdalmas szívvel tudatják a legjobbj férj, atya, nő, sógor, unokatestvér és rokonnak **Orosz** Kornél kir. törv. irattárnok folyó hó 1-én reggel fél 10 óraker, élte 32-ik, boldog házasságának 4-ik évében, hosszas szenvedés után történt gyászos elhunytát. A megboldogult halott földi maradványai folyó hó 3-án délután 3 óraker fog Nagyfűrdő-utca 675. szám alatt a gör. kath. egyház szertartása szerint beszenteltetni és ez olaszii sírkertben örök nyugalomra tétetni. Mely

végtiltszességételre az elhunyt rokonai, kartársai és ismerősei meghivatnak. Nagyvárad, 1899. ápril 1-én. Béke poraira.

Temetése hétfőn megy végbe.

* **Az idei nemzetközi sakkturna.** A f. évben a nemzetközi sakk mérkőzés május 30 és a következő napokon fog megtartatni Londonban. A kitűzött díjak közt az első díj 250 ft, vannak azonkívül 165, 100, 80, 65, 50, 40, 30 és 20 ft sterlinges díjak is. A mérkőzésen résztvesznek bizonyára Európa és Amerika leg-híresebb sakkmeisterai, a kik ugyan jelenleg is legtöbbsnyire mérkőzésben vannak, de ezen időre mégis Londonba teszik át mérkőzésük helyét Magyarországból hihetőleg a két legjobb bajvivő **Charuscek** és **Maróczy** fognak a mérkőzésen megjelenni.

* **Tűz a budapesti anyakönyvi hivatalban.** Nagy veszedelemben forgott a **Kalvin-tér** 9-ik szám alatt lévő anyakönyvi hivatal épülete. Reggel tűz támadt az épület egy második emeleti szobájában. A szoba menyezete gyuladt ki és a tűz valószínűleg akképpen keletkezett, hogy a kályhából a láng felesapott a mennyezetre. A tűzből kivonult a központi tüztöltés **Janicsék** felügyelő vezetése alatt és a IX. kerületi tüztöltés. Egy órai munka után sikerült a tüzet eloltani még mielőtt az átesapott volna az épület többi részeibe. A kár jelentéktelen.

* **Eljegyzés.** **Jánosházy** László építész-mérnök műegyetemi tanár-segéd a mai nap tartja eljegyzését **Boleman** Ágnes urhölgygyel, néh. **Boleman** János lévai gyógyszerész leányával.

* **A vidéki hírlapiró.** **Ujlaki** Antal, a Debreczem Ellenőr-ben panaszkodik a fővárosi sajtóra, a mely nem méltányolja eléggé a vidéki zsurnalisztika működését. Ebben a cikkben így írja le a vidéki hírlapiró helyzetét.

«A vidéki hírlapiró (egy, két vagy boldogabb esetben három ember) naponkint ír vezércikket, második cikket, gondoskodik tárczáról, csarnokról, végzi a korektor lelketölő munkáját, érintkezik a közönséggel, bejárja a hivatalokat, végighallgatja a közigazgatási, egyházi és egyesületi gyűléseket, ül a törvényszéknél, a színházban, végigtáncolja a farsangot, megjelelen minden eseménynél és alszik is, ha ugyan van olyan boldog ember, hogy még aludni is tud. Ilyen hajszáletben, ha a vidéki ézekenykedés beleköt egy egy szóba, **kész a párbaj**. A vidéki hírlapiró rendszeren nem tud vinni és összevagdaltatik. Előbb kórházba, majd államfogházba kerül, szerencsére az adósok börtönét már eltörölték, mert a párbaj pénzbe kerül és a becsületes vidéki hírlapiró lebonyolítja a lovagias ügyeit, ha mindjár a föld alól szerez is pénzt. Ezenkívül többé-kevébbé belemerül a városa társadalmának életébe. Megismerkedik a városi társadalom vezető elemeinek egész érdek-hálózatával és **Bismarck** legyen, ha mindenkor eltalálja, hogy mennyit illik elhalgatni és mennyit szabad, sőt kell megírnia. Mikor a vidéki hírlapiró már pihenni szeretne, akkor kezdődik a vidék színészelete. Másnap a közönség nézi a lapot. Benne kell lenni mindennek. Ami a város egyik végétől a másik végéig történik. Benne a gyilkosság, a közgyűlésnek, koncertnek, bálnak és talán ugyanazon toll, mely az eseményekről beszámol kifejti nézetét a legujabb irodalmi eseményről. Akármily röviden is tájékoztat, de valamelyes nézetet nyilvánítania kell, mert a »se hideg, se meleg« irások a lapot megbuktatják. A vidéki lap nem lavirozhat. 30.000 előfizető nem szólal fel, de 500 előfizetői követel, megszólít az utcán, fölkeres a telefonon és levéllel, figyelmetlenség esetén az új évnegyedkor elvesztél számára. Ily körülmények között ne méltóztassanak oly szigoruan felróni, — fejezi be leírását **Ujlaki**, ha irodalmi nézeteink elkalandoznak a Magyar Tudományos Akadémia tagjainak finomultabb nézeteitől.»

* **A szenvedő emberiség** azon töpreng, hogy makacs csuz és köszvényes baját, erős fejfájását mivel gyógyítsa meg. A fenti bajok egyetlen biztos kipróbált gyógyszere azon híres köszvény és csuz-kenőcs, melyet **Zoltán** Béla udvari szállító gyógyszerárában Budapesten 1 frtért lehet kapni, s mely kenőcsnek városunk és vi-

dékünk számos polgára köszönheti teljes felgyógyulását.

* **A piczulásbankból.** Az »ujvárosi« régi piczulásbankban a husvét ünnep miatt nem lesz befizetés. Az igazgatóság.

* **Itt a tavasz,** a vetés ideje. Minden gazda szorgalmasan munkálkodik szőlőn, mezőn kertben egyaránt. Ezt az alkalmat felhasználva városunk régi magkereskedő czége, melegen ajánlja az ő kitűnő magvait. Lapunk mai számában a **Dell'ortó** Károly hirdetésére felhívjuk olvasóink b. figyelmét.

* **Fotografiák megelevenítése.** **Zlinszky** András f. hó 3-ától kezdődőleg 5 este a Sas szálloda nagytermében szabadon hallható **Edison**-zenélő phonographot, fotografiák megelevenítését, ködfátyolképek stb. mutat be. A bemutató minden este más mutatóvánt ígér. Számozott ülőhely 50 kr., állóhely 30 kr., deák és katonajegy 20 kr., karzat 15 kr.

* **A Lloyd kávéházban** ma, Husvét vasárnap este **Rácz** Jóska zenekara, holnap, Husvét hétfőn este pedig a katonazenekar hangversenyez. Kezdeté 8 óraker.

Értesítés! Van szerencsénk igen tisztelt vevőinket s a n. é. közönséget értesíteni, hogy a tavaszi és nyári idényre áru ujdonságaink megérkeztek; különösen férfi és fiu kalapok, női, férfi és gyermek **Carlsbadi** czipők, kesztyűk, harisnyák, nyakkendők, fehérneműek stb. meglepő nagy választékban, melyeket rendkívüli olcsó szabott árak mellett árusítunk.

Áruraktárunk szives megtekintését kérve teljes tisztelettel: **Fábry** Testvérek.

TANUGY.

Közüktatásügyi miniszteri rendelet a tankerületi főigazgatókhoz. A cs. és kir. és a honvéd hadapród iskolák és a középiskolák között fennálló tanévi beosztásbeli különbségek számtalan bajt okoznak azon tanulóknak, a kik a hadapród iskolákba mentek át. Be kellett ugyanis iratkozniok a középiskolába, tandíjat kellett fizetniök s így kellett bevárni míg a felvétel iránti kérvényök megérkezik. A m. kir. vall. és közüktatásügyi minisztérium e tárgyban — mint a hivatalos lap tegnapi száma közli. — rendeletet bocsátott ki a tankerületi főigazgatóságokhoz, melyben elrendeli, hogy a cs. és kir. vagy a m. kir. honvédhadapród iskolákba fölvétetni szándékolt tanulók a középiskolákba a tandíjfizetés kötelezettsége nélkül beiratkozhatnak, az előadásokat szept. 20-ig hallgathatják s az iskolai szabályok alatt állanak. A honvéd főreáliskolákra nem vonatkozik e rendelet, a mennyire ezek tanévbeosztása egyenlő a középiskolákéval.

ZENE és MŰVESZET.

A **Stabat Mater** Oratorium.

Vavrinecz M.-től.

Nagypénteken délután adták elő a Mátyás-templomban **Vavrinecz** M. oratoriumát, a »**Stabat mater**...«-t.

A pompás ősi templom oly zsufolyva volt, amint csak **Hock** János magasztos beszédei alkalmával szokott megtelni.

Azt hitte mindenki, hogy valami szépet és nagyszerűt fog hallani ezen a megható ünnepen s ebben a felséges templomban, az ihlet a nélkül is megszállja és lebilincseli a belépőt.

A közönség őszintébb része bevallotta egymás között, hogy nagyon csalódott várakozásában. Vannak ugyan az oratoriumnak egyes, tagadhatatlanul igen szép részei, különösen zenei részei, de általában nem tett nagyobb hatást.

Az énekeseken valami kedvetlenség látszott, kivéve a baritont. A tenor félénken énekelt s a soprán alig volt képes elmondani a magasabb

hangokat, amik valóban nagyon is magasan járnak. Az énekkar gyenge és erőtelen. Bizony, bizony, meglátszik, hogy Bogisich nincs itt.

Ha összehasonlítom ezt az előadást — írja régi ismerősünk K. Nagy Sándor — a váradi székesegyház előadásaival: valóban még mindig Nagyvárad előnyére üt ki az összehasonlítás az ottani székesegyházi zenei és más ilyen természetű előadás mindenképen felette állanak ezeknek az előadásoknak, vagy legalább ezek nagyobb részének. És a hányszor ezt hallom, mindannyiszor eszembe jutnak a váradi lelkes és hatalmas előadások.

Az oratorium szövege különben a *Stobat Mater*-nek ismeretes magyar fordítása: Álla a keserves anya . . .

— **Buksy nótái.** Két váradi ismerős fiatal ember: volt munkatársunk *Mendelényi Béla* (Buksy) és *Goszler Jenő* rövid idő alatt a második dalfüzetet adták ki a fővárosi *Nádor Kálmán* czégnél (Budapest, IV. Károly körút 8 sz.) *Négy eredeti magyar dal* a címe az új füzetnek, melyben a dal szövegét *Mendelényi* írta, zenéjét pedig *Goszler* szerezte. A füzet ára 75 kr. Az egyik dal szövegéből úgy látszik *Mendelényi* is igaznak bizonyult a közmondás: Ki a Körözs vizét issza, vágyik annak szive vissza. A negyedik dal szövege ugyanis a következő:

Szállva száll a sóhajtásom Kelet felé arra, arra,
Hol a zugó, kavics hordó Körözs vize folyik, arra.
Körözsparti szöke kis lány megértem-e sóhajtásom?
Messze, messze idegenből hozzád vágyom, oda vágyom.

»**A Zenélő Magyarország**« zongora és hegedű zenemű folyóirat április 1-sei VII-dik füzeté rendkívüli érdekes zenemű tartalommal jelent meg. A minden újabb füzetet magát felülmúlai örekvő, ma már zenekedvelőink által alig nélkülözhető hangjegy folyóirat annyi szép és értékes újdonságot ad a csekély előfizetésért, hogy valóban szenzációt képeznek annak minden füzetéi. A mostani füzet hozza: I. *Szentirmay Elek*től »Volt-e szíved, volt-e lelked?« igen szép magyar dalt. II. *Blon Ferencz* »A tavasz bevonulása« pompás indulót. III. *Hartl Henrik* »Polonaise-ját hegedűre zongora kísérettel s IV. *Fonj-fonj*, című bajos szép esthildai svéd dalt. Minden füzeté hasonló gazdag tartalommal jelenik meg e közkedvelt zenemű folyóiratnak. Egy-egy füzet mindenkor 10 oldalon a legszebb s legsikerültebb divatosabb zeneújdonságokat hozza, negyedévben 6 füzet 60 oldal zeneművet ad, 1 forint előfizetésért. Előfizethetni a most meginduló új évnegyedre csakis a »Zenélő Magyarország« (Klökner Ede) zeneműkiadóhivatalában Budapesten, VI., Csengery-utca 62—a. honnan megismerésre mutatványszámot ingyen és bérmentve küldenek.

A szegedi képkiallítás.

A vallás- és közoktatásügyi magyar királyi miniszter a szegedi képzőművészeti egyesület kiállításán két festményt, *Stain János* »Salamon Sári« és *Nyilassy Sándor* »Réten« című festményét megvásárolván, a két festményt ajándékképpen a szegedi múzeumnak engedte át.

EGYESÜLETEK.

A kath. legényegylet választó közgyűlése. A nagyváradi katolikus legényegylet ma, Husvétvasárnapján alakul meg véglegesen, amennyiben az Ő Eminenciájára által kinevezett elnök és igazgató mellé ekkor választják a tisztikart és választmányt. A választó közgyűlés a Janky-féle nagy-teleki-utcai egyleti helyiségben április hó 2-án délután 4 órára van összehívva. — A megalakulás után Isten nevében megkezdi áldásos működését, hogy az ifjuság nemes szórakoztatásán kívül szellemi kiképzésüket elősegítsa.

Szigligeti Társaság választmányi gyűlése. *Rádl Ödön*, a Szigligeti Társaság elnöke a választmány tagjait f. hó 3-án d. u. 5 órakor a Gazdasági és Iparban helyiségében tartandó ülésre meghívja.

Szépítési egylet ülése A »Nagyvárad Szépítési egylet« f. hó 5-én délután 5 órakor a városháza tanácstermében rendes havi választmányi ülést tart.

Igazságszolgáltatás.

A királyfi nem halt meg.

A jövő hóban érdekes ügyet fog tárgyalni a váradi esküdtbíróóság.

Egy vándor poéta lesz a vádlott, aki a mult őszszel egy költeménnyel boldogította az irodalmat, de amelyet a kir. ügyészség inkriminált s amelyért az író most az esküdtbíróóság elé kerül.

Érdekes a rövid nyolcz oidaias vers, megérdemli, hogy bővebben foglalkozzunk vele.

Az inkriminált vers a szerencsétlen véget ért boldog emlékü Rudolf trónörökösrel foglalkozik. Nagy részében csak azt írta meg az író ebben a versben, ami a nép rendes tél esti témája, mikor a tollfosztás vagy kukoriczamorzolás közben szó jön a magyar nép ideáljáról, a hőseleki királyfiról. Ilyenkor aztán valamelyik megpenpiti:

— Hiszen nem is halt meg, él ő valahol messze, de eijön segíteni a népen, ha baj lesz.

És így van ez mindenütt, ahol magyar nép lakik; nem hiszik a Rudolf halálát, nem tudnak megbarátkozni azzal, hogy ő már nincs az élők közt s biztosra veszik, hogy lesz még idő, mikor visszajön.

Ezt írta meg *Czudar Mihály* az inkriminált versben, azonban ezt a dolgot rémes kommentárokkal szölte tele.

A vers címe ez:

Rudolf nincs a halottak közt.

Rudolf a bujdosó király Tornyan.

Igen érdekesen van megírva az, hogy hogyan jött az író arra rá, hogy Rudolf nem halt meg.

Mint beszéli, egy poros nyári délután *Tornya* felé igyekezett. Utközben egy arany köntösű deli fiatal ember csatlakozott hozzá, aki beszéd közben elmondta, hogy Rudolf nem halt meg s nemsokára meg fog jelenni a nép között s akkor minden baját orvosolni fogja a népnek. A költő majdnem *Tornyai* ment az aranyköntösű emberrel, a város előtt azonban elhagyta a költőt, aki *Tornyan* tudta meg, hogy az idegen maga Rudolf volt.

Ezt a verset *Czudar* egy vásáron árusította s az tizlet nagyon is jól ment neki, mert a verset igen sokan vették, azonban a vásár igen rövid ideig tartott, mert a verset csakhamar elkobozták.

Érdekes az ajánlata a versnek, mely szóról szóra így hangzik:

Ide hallgasson most akinek füle van.

Még ilyen nem történt széles e világon.

Hogy egy dicső ember jelent meg köztünk.

Akit már régen megholtak is hittünk.

Azért vegye is meg ezt minden ember.

Soha se spóroljon azzal a kis pénzzel.

A lélek idézést fogja ebből tudni.

A megholtak lelkét, hogy kell előhívni.

A vádlott felett a második negyed esküdtel fognak verdiktet mondani.

Affendakisz uton. Visszaemlékezve a híres göröggre, *Affendakis Periklesre*, a ki hónapokon át rettegésben tartotta az egész országban azokat a boldogokat, akiket a sors abban a kiváltságos szerencsében részesített, hogy *Wertheim* szekerényben őrizhessék vagyonukat. A híres görög társaival nagy előszeretettel viseltetett az ilyen vasszekrények iránt. Nem volt az a vástag vasfalazat, a melyet *Affendakisz* az ő éles saját gyátmányu angol szerszámjával meg ne furt volna. A mikor a híres görögöt és tartsait elfogták, megszűntek a nagy betörések nem csak nálunk, hanem a külföldön is, mert hát a betörők királya Bécsben is és más külföldi városokban is dolgozott. A bécsi királyi büntető törvényszék annak idején nyolc évi fokkal büntette meg a híres görögöt. Előbb azonban a nálunk elkövetett gazságaiért kellett leszámolnia. A sopronmegyei köhidi feyházban ülő *Affendakisz*, a hol példás magaviselettel tanusított. Régi vágya az volt, hogy csak egyszer arra viradna, hogy ismét élvez-

hetné az aranyszabadságot s elhagyhatná a feyházát. Ez utóbbi vágya teljedésben ment előbb mint hitte volna. Tegnapelőtt jelentette neki a feyház igazgatója, hogy bucsut kell vennie *Börtönétől*, mert másnap elhagyja azt. A görög fellélegzett. Másnap csakugyan elhagyta *Börtönét*, fájdalom azonban nem egyedül. Két *Börtönőr* jelent meg cellájába, a kik előbb kezére bilincset raktak, s azután utnak indultak vele Bécs felé, ahol átadták a *Landensgerichtnek*, hogy nyolcz évi feyházbüntését, a melyre ítéltek, leülje. A görög azonban nem fog nyolcz évet ülni, mert a már kitöltött büntetésből négy évet számítanak neki.

SZINHAZ.

Az iparos ifjuság műkedvelői előadása, mint már többször említettük, az iparosifjuság Husvét első és második napján a szinkörben műkedvelői előadást rendez. A főpróba tegnap este volt megtartva teljes sikerrel és biztatással a mai előadás elé.

A szereposztás a következő:

A falu rossza.

100 arannyal kitüntetett eredeti népszínmű, dalokkal és táncszal, 3 felvonásban. Írta *Tóth Ede*. Rendező: *Orenics Alajos*. Karnagy: *Gerencséri József* ur. Sugó: *Hegedűs Sándor*. Ügyelők: *Kiss Lajos* és *Nagy Imre*.

S Z E M É L Y E K :

Feledi Gáspár, gazdag falusi földmivelő	Abella Mihály
Lajos	Mócsi Gyula
Boriska	Tunyogi Vilma.
Bátki Teresi, átva, Feledi gyámsága alatt	Nagy Jolán
Göndör Sándor, szolgálégény	Varga Gyula
Finum Rózi, menyecske	Pántya Ilonka
Csapó, gazdaember	Dajka Ambrus
Tarisznyásné	Dajka Róza
Csapóné	Waltner Blanka
Sulyokné	Nagy Giza
Megyei csendbiztos	Papp Sándor
Egy öreg paraszt	Tömpe György
Könya, kántortanító	Bereczky László
Gonosz Pista, bakter	Orenics Alajos
Gonoszné	Boros Vilma
Cserebogár Jóska, szőlőpásztor	Bóji Lajos
Czene, cigányprimás	Kovács Béla
Ádus, vén czimbalmos	Pistei János
A »makkhetes« korcsmáros	Makovits Ferencz
Neje	Nagy Róza
Jóska, béres	Mezey Lajos

Parasztleányok:

Demeter Jolán, Ercsei Mariska, Lányi Ilonka, Steininger Gizella, Mogyorósi Irma, Horváth Róza, Fehér Mar ska, Takács Etelka, Fehérvári Mariska, Kovács Etelka, Fodor Karolin, Primusz Giza.

Parasztlegények:

Kabdebó Ernő, Nagy Sándor, Guzman Ferencz, Köffer Béla, Gáspár József, Óvári István, Rácz István, Belme László, Török Lajos, Róza Gyula, Poretunek Mihály, Rádúj Lajos, Székács Sámuel, Bóra Kálmán.

Nép. Vendégek. Czigányok. — Történethely: Felsőborsod vidéke. Idő: jelenkor. — Az első és második felvonás közt egy évi időköz.

Hely árak:

Alsó páholy 3 frt. Felső páholy 2 frt 50 kr. Támlásszék I—V. sorig 80 kr. Támlásszék VI—XIV. sorig 60 kr. Földszinti állóhely 30 kr. Erkély ülés, közepén 30 kr. Karzati állóhely 20 kr.

Jegyek előre válthatók: szombaton d. u. 3—5-ig, vasárnap és hétfőn d. e. 9—12-ig, d. u. 3—5-ig és este a pénztárnál. Jegyekre előjegyezhetni: Kovács Béla egyleti pénztárosnál.

Az előadás kezdete fél 8 órakor, vége 10 óra után.

Iparügy.

Az ipariskolai mulasztás ügyében.

Az ipartestület kebeléhez tartozó iparos polgárokat ismételten értesítjük, miszerint tanonczaiikat az iparos tanoncziskolába pontos időben elküldeni és a netaláni mulasztásokat elbelenőrizni, a kimaradásokat másnap multhatlanul az iparos iskola igazgatóságánál bejelenteni el ne mulasztják, mert ellenesetben az igazgatóság kötelelességénél fogva bejelenti az e lenőrzés elhanyagolásáért az elsőfoku iparhatósághoz megbüntetés végett, amikor már a közbenjárás utólagos igazolás végett, minden

fáradtságos idővesztegetés és utánjárás mellett mégis sikertelen marad.

Egyben értesítjük az ipartestület kebeléhez tartozó iparos polgárokat, miszerint e hó 3-tól kezdődőleg úgy a tes ületi, mint a segélypénztár ügyeinek elintézése d. e. 8 órától 12-ig d. u. 3 órától 6-ig nyerne hivatalos elintézését. Nagyvárad, 1899. ápril 2. *Bertsey* György ipartestületi elnök, *Jankovich* János főjegyző.

REGÉNY-CSARNOK.

TILTOTT UTAKON.

Landor Henrik utazásai és kalandjai Tibetben. 19

Fordította: B. Gy.

Erre azután igen érdekes lovasjáték következett. Ha nem lettem volna annyira elkínózva, bizonyára nagyobb örömet találtam volna bennök, bár így is nagyban hozzájárult e játék felüdüléséhez. Versenyt rendeztek, de mindig csak két-két lovas futott, utoljára a két legjobb lovas, a győzőnek azután egy fagyilkot nyújtottak át. Ezt átvéve előrelovagolt és a levegőben néhányszor megforgatta, mire örült galopban ment előre és husz más lovas utána közvetlen mögötte. Egyszer csak eldobta messzire a fagyilkot s a lovasok pár száz lépésnyire tovább lovagoltak, azután egy adott jelre megálltak és vad futásban jöttek vissza arra a helyre, hova a fagyilkok ledobottak. Mindegyik igyekezett azt felvenni a nélkül, hogy a lóról leszállana. A fiatalabbak közül némelyik nagy ügyességet tanúsított.

Egy másik gyakorlat abban állott, hogy egy lovas gyors galoppban egy gyalogkatonához futott, ki mozdulatlanul állott s midőn hozzáért, ruhájánál fogva megragadta s fel-emelte nyergébe.

A játék rendkívül érdekelt engem és különösen megbámultam a szép lovakat. A Pombó ezt észrevéven rajtam, a legjobbak közül egyet hozzám vezetett és engem felülített rá, hogy így jobban lássak. A Pombó most nagyon figyelmes és udvarias volt irántam.

Ez rám nézve nagy jótétemény volt, mert fájdalom miatt már alig bírtam testem súlyát, közel voltam az összeroskadáshoz. Most azt mondta a Pombó, hogy nézzek a sátorra; ő odament s a következők történtek.

A sátor nyílása több mint hat méter széles volt. Hogy mindent láthassak a mi bent történni fog, néhány katona jött hozzám s egészen a sátornyíláshoz állított.

A Pombó s vele két kövér láma lépett a sátorba; a többiek, kik már bent voltak, ki lettek küldve. Néhány perczre bezárták a nyílást s aztán újra kinyitották. Ezalatt egy kürtszó lehívta a kolostorból a lámákat; néhány percz alatt ezek is megérkeztek és helyöket a sátorban elfoglalták.

Az ő sárka kabátjában és nadrágjában, fején a szögletes-csúcsos kalappal, a sátor közepén ült a Pombó egy trónszerű széken s mellette állt a két láma. kikkel először a sátorba lépett. Ugy viselte magát a Pombó, mintha hypnotikus álomba lett volna merülve. Mozdulatlanul ült ott, kezei tehetetlenül neheztek térdeire és fölemelt fővel, megmerevedett tekintettel nézett egy időig. A katonák és a nép pedig, kik a sátor előtt összegyülekeztek, térdreborultak, sapkáikat a földre tették és imát mormoltak. Akkor a két láma közül az egyik, ki úgy látszik nagyfokú delejességgel rendelkezett, rátette a kezét a Pombó vállaira, kinek karjai erre lassan fölemelkedtek és sokáig így kiterjesztett karokkal maradt mintha kataléptikus állapotban lett volna.

Azután a Pombó nyakát érintette meg a láma, mire a fej jobbra-balra forogva keresztforma mozgást végzett.

Miután a láma bizonyos megigéző szavakat mondott, a Pombó oly különös taglejtéseket csinált, melyekről fogalmam sem volt, miközben karjait, fejét, derekát és lábait kígyómódra mozgatta. Valósággal őrzöngőnek látszott. A hívó nép mindig közelebb húzódtott hozzá s benső buzgósággal imádkozott s az egyes úgyszólván lehetetlen taglejtések látására mély

sóhajok, a csodálkozás fölkiáltása vagy a félelem hangjai voltak hallhatók.

Ez a babonás táncz nemsokára ezután befejeztetett egy különös testállással; a Pombó oly mélyen lehajolt, hogy feje csaknem érintette a földet és hosszú lapos süvegje a földön nyugodott. Midőn ez a testállás elkövetkezett, a nézők, egyik a másik után, hozzámentek s bizonyos megilletődéssel érintették lábait ujjakkal, azután arcczal a földre borultak, ünnepélyes hangon üdvözölték és magasztaló szavakat mondtak. Így tartott ez egyideig, míg végre a hypnotiseur a Pombó fejét kezei közé fogta, szempilláit felnyitotta, homlokán végighúzott és ily módon őt a hypnózisból felébresztette.

A Pombó sápadt és kimerült vala. Visszaült székébe, a süveg leesett fejről, mely simára volt borotválva, csalhatlan jelül annak, hogy ő magas rangú láma.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A pápa nagyhete.

Róma, április 1. (Saj. tudósít. táv.) A pápa Ő Szentsége a nagy heti böjti predikációkon nem volt jelen még mindig tartó gyöngékedésére való tekintettel s nem volt jelen a föltámadáson sem.

Az özvegy trónörökösné.

Budapest, április 1. (Saj. tud. táv.) Stefánia özvegy trónörökösné Almiszába érkezett hosszabb ott tartózkodásra. Ugyan ide várják a husvéti ünnepekre az Orleánsi hercegi párt is.

Szell Kálmán utja.

Budapest, április 1. (Saját tud. távirata.) Szell Kálmán pénteken Szombathelyen időzött és bevárta azon vonatot, melyen *Széchenyi* Manó gróf miniszter jött. A két miniszter hosszasán tárgyalt a szalonkocsiban egymásközt. A miniszterelnököt családi öröm is érte. Leánya *Bernieder* Jánosné, mire *Szell* Kálmán Rátótra ért, egy egészséges leánygyermeknek adott életet.

A soproni tanítók hazafisága.

Sopron, ápril 1. (Saját tud. táv.) A berlini »Altdeutscher Sprachverein« egy cikkében nem rég a magyarországi németiséget nyelvének és nemzetiségének megőrzésére buzdította. A soproni német tanítók nagyrésze a cikkre azzal felel, hogy *névmagyarosításért folyamodott.*

A trónörökös és a vállalkozók.

Budapest, április 1. (Saj. tud. táv.) Szenzációs pörben van hivatva dönteni a budapesti tőzsde bíróság. Az ellenfelek egy részről *Ferencz Ferdinánd* trónörökös, másrészt pedig a budapesti esküdtteri hid vállalkozói. A főherceg ugyanis szerződést kötött a vállalkozókkal, hogy a hid gránit pilléreit szállítani fogja. Utóbb azonban a szerződő felek között villongások támadtak s ennek következménye lett az, hogy a vállalkozók óvásban értesítették a főherceg Koropist gránitbánya uradalmát, honnan a pillérek szállítva lettek volna, hogy a szállítástól fölmentik. A főherceg ellenóvással élt s az ügy a budapesti tőzsdebíróság elé került.

A főherceg keresetében hangsúlyozza, hogy különösen súlyt helyezett arra, hogy a hid pillérét ő szállítsa s nem annyira anóagi, mint erkölcsi elégtételt kér.

A vállalat viszont 38.000 frt kártérítést követel a késedelmes szállításért.

A tőzsdén roppant szenzációt keltett ez az ügy. A tőzsdebíróság már kétszer tárgyalt ez ügyben, de az ítélet csak április végére várható.

Nincs több föld.

Budapest, ápril 1. (Saj. tud. táv.) Kinának nincs több bérbeadni való földje, ezt adja tudtul nemsokára a külföldi hatalmak követeknek s a külhatalmasságok most már más ürügy után nézhetnek, ha a mennyei birodalom egy-egy pompás darabjára fáj a foguk, mert bizony most már bérbe nem adódik semmi.

A pekingi cunghijamen ugyanis a hatalmaknak legközelebb egy körlevelet küld, melyben kijelenti, hogy *európai hatalmaknak ezentul kínai területet nem ad.*

Brankovics patriárcha lemondási h i r e.

Budapest, április 1. (Saj. tud. táv.) Zmejanovics szerb püspök felfüggesztési ügyével kapcsolatban Brankovics szerb patriárcha lemondási h i r e is elterjedt. Ezzel szemben Gömör kultuszminiszteri tanácsos egy újságíró előtt kijelentette, hogy Brankovics patriárcha lemondási szándékáról nincsen tudomása.

Zivuska a fővárosban.

Budapest, április 1. (Saj. tud. táv.) Zivuska Jenő debreczeni erdőgyakornokot, aki az Akadémia Teleki-díját »Itélet« című drámájával megnyerte, D arányi miniszter Budapestre helyezte át Debreczenből.

Millióshagyatéki per.

Budapest, ápril 1. (Saját tud. táv.) Rendkívül érdekes hagyatéki per van jelenleg folyamatban Berlinben. A harminczas években gr. D. hortobágyi birtokos német nőt hozott feleségül haza, akivel együtt jött 14 éves komornája: Lucz Mina. Pár évre rá a komorna eltűnt s Kolozsváron hagyta pólyás gyermekét, aki időközben született. A nevelőnő állítólag meghalt — Pár évvel ezelőtt Berlinben egy Schultzné nevű öreg asszonyt és fogadott leányát meggyilkolták. — Az egykori nevelőnő: Lucz Mina fia, aki Marosvásárhelyen kéményseprő, rájött, hogy a meggyilkolt Schultzné tulajdonképen az ő édes anyja, aki mint komorna eltűnt. A meggyilkolt Schultzné hagyatékában egy millió márka maradt, a melyet a végrendelet szerint fogadott leánya örökölt, de ha a leány elhal, ennek örökösei a hagyatékából kizáratnak. A vizsgálat során konstataáltak, hogy a gyilkos előbb ölte meg a leányt, azután Schultznét. Így a leány örökösei nem tarthatnak igényt a millióra s a hagyatéki eljárás megindult a Lucz Mina fia javára.

Hirsch báróné meghalt.

Budapest, ápril 1. (Saját tud. táv.) Párisból távirják, hogy a jótékony bőkezűségről világ szerte ismert Hirsch báróné meghalt. Halála érzékeny veszteség a magyarországi szegényekre is, kiknek a részére csak pár héttel ezelőtt tett le egy millió alapítványt. Ezenkívül is sokkal segítette a magyarországi szegényeket.

A „Stella“ katasztrófája.

London, április 1. A Casquets sziklán hajótörést szenvedett „Stella“ kiránduló hajó csütörtökön délben hagyta el Southamptont és 4 óraker délután teljes szélesöndben feneklett meg. Azonnal lebecsátották a mentőcsónakokat és első sorban az asszonyokat és gyermekeket helyezték biztonságba. Arra kiadta a kapitány a férfiaknak is a jelszót: meneküljön aki tud. Nemsokára ezután a kazán felrobbant és a hajó elmerült. A hivatalos lajstrom szerint az utasok közül 74-en, a legénységből 19-en menekültek meg. A menekültek legnagyobb része az éjszakát csónakban töltötte és ma reggel egy arra menő gőzösre felvették. Az utasok száma körülbelül 140, a legénységből 42, 39 elveszett, közöttük a kapitány és az összes tiszték. (Magy. Táv. Ir.)

A Dreyfus-ügy.

Páris, április 1. A »Figaro« mai száma kivonatolva közli Du Paty de Clam-nak a semmitőszék előtt f. évi január hó 12-én és 13-án tett vallomását. Vallomásában azt állítja, hogy ő Dreyfussal és Esterházyval szemben mindig felebbvalói parancsa szerint cselekedett. A jelenlegi kampagneban semmiféle szerepe nem volt. (Magy. Táv. Ir.)

Páris, április 1. (Saj. tudósítónk táv.) Mathein Dreyfus mindennemű híresztelésekkel szemben megegyeztetve azt, hogy ő Eszterházy Walsynnak vagy Madame Paysnek pénzt kínált volna, hogy Walsyn Eszterházy a borderau szerzőségét elvállalja.

A megakadt hajó.

Trieszt, április 1. Az »Erzherzog Franz Ferdinand« Lloyd-gőzös, amely múlt hó 29-én a vízrebocsátásnál megakadt a csuszton, ma reggel 9 óraker nyomban az emelőgépek alkalmazása után megszabadították és a hajó most egész szabadon uszik a vizen. (Magy. Táv. Ir.)

Merénylet.

Páris, április 1. Egy Ozouf nevű ember tegnap a Bois de Boulogneban agyonlőtt egy járókelőt. Ozouf, aki itt idegen, azt hitte, hogy az a járókelő a köztársaság elnöke. (Magy. Táv. Ir.)

KÖZGAZDASÁG.

A »Fortuna« sorsa. A M. E. L. a Fortuna újabb sorsáról a következőket írja: A Fortuna aranybánya r. t. tegnap tartotta két héttel ezelőtti jelzett közgyűlését. A gyűlés elég simán folyt le, mert az igazgatóság és felügyelő-bizottság tagjain kívül alig jelent meg néhány részvényes, akik többé kevésbé erős és indultatos hangon siratták pénzüket. Huszár Kálmán elnök hivatalosan is beismerte, hogy a milliós társaság annak idején 125 trt tőkével indult. A látogatás szerint a mostani igazgatóság, melyben az első igazgatóságnak csak egy tagja van, tényleg kísérletet akar tenni, hogy a társaságot megmentse. Megmondhatjuk, hogy hiábavaló kísérlet. Állítólag konzorcium akadt, mely fel akarja tárnai az elbogyatott bányát és ha úgy találná, hogy érdemes, hajlandó volna 400.000 frt értékű elsőbbségi kötvényt átvenni. A bánya közvetlen ismerőitől vett értesüléseink szerint, az egész telep a legjobb esetben 30.000—40.000 frtot ér és gondos műveléssel tán ezt az összeget kamatozni is lehetne. Az új igazgatóság különben kijelenti, hogy ez utolsó kísérlet

meghinsulása esetére a felszámolást fogja indítványozni. Bizvást tegnap indítványozhatta volna, mert az újabb kísérletnek alig lehet sikere, egészben csak halasztást jelent, de a felszámolás elkerülhetetlen. Rövid idő múlva a Fortuna részvénytársaság el fog tűnni és nem marad belőle más, mint két per. Az egyik az a polgári per, melyet a mostani igazgatóság az első igazgatóság és különösen *Balhyány-Strattmann* Odön herczeg volt elnök ellen indított a kár megtérítésére; a másik az a bünper, mely 46 részvényes indított *Csávolcsy* Lajos és társai ellen és amely közel másfél év óta van folyamatban, de alighanem a jelen év iolyamán be fog fejeződni. Annyi bizonyos, hogy a részvényesek se így, se úgy egy krajczárt sem fognak látni a pénzekből, mert a bányák eladása még az adósságokat sem fogja fedezni.

Sorsolások. A Tisza-szegedi nyereségek sorsjáték sorsshuzása ma történt meg a Fővámbáz épületében, Zarka Miklós mint tanácsos elnöke alatt. A sorsoláson a következő sorozatok huzattak ki: 174, 260, 338, 962, 975, 1066, 1177, 1323, 1334, 1426, 1529, 1631, 1922, 2370, 2437, 2575, 2611, 2681, 2690, 2742, 2818, 2847, 2871, 3112, 3243, 3280, 3317, 3826, 4112, 4215, 4290. Ezek közül nyert 100.000 frtot: 338—86. Ezer-ezer frtot nyertek: 1066—20, 1334—79, 2370—36, 2847—93 és 3317—99. A fenti sorozatok többi számai egyenkint 120 frtot nyertek. — Az 1854-es államsorsjegyek mai huzásán a 100.000 frtos főnyereményt az 1305 sor. 27 sz. a 10.000 frtos nyereményt pedig a 3973 sor. 14. sz. sorsjegy nyerte meg.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

Az irányzat gyenge.	
Buza áprilisra	9.23
Buza októberre	9.17
Új tenzéri	4.52
Közs őszre	7.60
Zab őszre	5.70
Tengeri augusztusra	—

Értéktőzsde.

Budapest, április 1.

Az irányzat gyenge.	
Oszták hitel	369.25
Magyar hitel	397.50
Allamvasut	365.90
Rimamurányi	307.—
Magyar jelzálog	249.—
Salgótarján	636.—
Wagon-kölesön	623.—
Villamosvasut	225.—
Magyar leszámítoló	353.25
Iparbank	104.25
Budapest közuti	404.50
Kereskedelmi	1011.50
Déli vasut	78.—

Az irányzat nyugodt.

Bécs, április 1.

Oszt. hitel	371.25
Magyar hitel	390.40
Allamvasut	366.15
Birodalmi márka	58.75

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. április 1-én.

Magyar aranyjárdék 4%	119.75
Magyar koronajárdék	97.85
Magyar vasuti kölesön aranyban 4/10%	121.—
Magyar vasuti kölesön ezüstben 2/10%	101.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	120.75
Magyar földtehermentési kötvény 4%	3675
Italmérsi jog megváltási kötvény	100.50
Horvát-szlavon földtehermentési kötvény	96.75
Magyar nyereségy-sorsjegy-kölesön	163.35
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölesön	141.50
Oszták járdék papírban	100.75
Oszták járdék ezüstben	100.60
Oszták járdék aranyban	120.—
Oszták korona járdék	100.50
Oszták magyar bankrészevény	139.50
Magyar hitelbankrészevény	920.—
Oszták magyar bankrészevény	397.25
Magyar hitelbankrészevény	367.75
Oszták hitelintézeti részevény	363.20
Oszták-magyar államvasuti részevény	358.60
20 frankos arany (Napoleond'or)	58.45
Németbirodalmi márka	120.40
London vista	47.80
Párisi vista	11.79
20 márkás arany	—

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSEKICS GYULA.

NYILTTÉR.

Tisztán kezelt természetes

HEGYI-BOROK!

Nagymenyiségű kedvező be-
vásárlásaim folytán ajánlok:

Jóminőségű homoki bort,
literje **30kr.**

Kitünő asztali ó bort, literje 32 kr.

100 liter 23 és 24 frt.

Magyarádi újbor,	literje 40 kr.
Magyarádi ó bor,	„ 40 „
Magyarádi peccsenye bor	„ 50 „
Asztali veres bor,	„ 44 „
Ménesi veres bor,	„ 64 „

Mindennemű üvegelt **csemege, aszú**
és **pezsgőborok**, a **legolcsóbb** árban.

A „**Matild**“ és „**Baross**“-forrás gyógy-
savanyuvizek főraktára.

Vidéki megrendelések pontosan telje-
sítetnek; **helybeli rendelvényeket ház-
hoz szállítatok!**

Kiváló tisztelettel:

MERTZ NÁNDOR.

Nagyváradon, N.-Körözs-u., (Mertz-ház.)

Telefon összeköttetés.

A legkitünőbb magvaimat

van szerencsém a nagyérdemű gazdaköz-
sönségnek ajánlani:

Államilag plombázott
arankamentes francia és
magyar luczerna, stíriai
vörös lóhere,

valódi eredeti kitüntetett

takarmányrépa magvaimat,

Oberndorfi kerek sárga,

Mammuth óriás vörös.

Eckendorfi, Olajbogyó.

Palaczk alakú bosszú sárga.

Pázsit diszfű-vegyülek.

Angol perje, muhar, bükköny,
**paprika-köles, lenmag, gom-
borka, zab, árpa.**

Cinquantin tengeri, kendermag

stb. különféle gazdasági magvakat **nagy-
ban jutányos árak mellett számítom.**
A t. gazdaközség becses megrendeléseit
legnagyobb készséggel várva, maradok

kiváló tisztelettel

Dell'ortó Károly,

Nagyvárad, Szent László-tér.

Képes árjegyzéket kívánatra bérmentve
küldök.

Vidéki megrendeléseket gyorsan és pon-
tosan teljesítek.

JELENTÉKENY

jövedelemre tehetnek szert azok,
kik

részletveink

elárulásával foglalkozni kívánának.

Czim a kiadóhivatalban megtudható.

304—1899.

Kiadó birtok.

A nagyváradai Káptalan tulajdonát képező Gyapju község határában elterülő

„Nagyméhes“

elnevezés alatt ismert tagbirtok, mely áll

354 c. h. 800 öl szántó,

7 c. h. 298 öl rét,

6 c. h. 897 öl tanya hely

és hasznavehetetlen földterületből **1899 évi október hó 1-től** haszonbérbe kiadó.

A bérelti feltételek megtekinthetők az uradalom központi irodájában Nagyváradon.

A bérelni szándékozók irásban beadandó ajánlataikhoz a bérösszeg 10%-át mint bánompénzt csatolják, mert a nélkül beérkező ajánlatok figyelembe nem vétetnek. Ajánlatok **április 3-ik** napjáig fogadtatnak el.

Papp Imre,

kápt. föliszt.

**Bikszádi
árlappal**

és ismertető

könyvecskével

bérmentve szolgál

A

KÜTKEZELŐSÉG

BIKSZÁD,

(Szatmármegye.)

A Bikszádi ásványos gyógyvizet, mely egyedül a maga nemében, több hirneves egyetemi orvostanár és hirneves vidéki orvosok, hatásánál fogva főlebe helyezik a külföldi és drága **Selters és Gleichenbergi** vizeknek. Gyógyító hatása a **bikszádi** ásványos gyógyviznek kitünően bevált idült és heveny légsőhurut, hangszálag hurut, vérképés ellen. Nagy konyhasó tartalmánál fogva vérhányás, tüdőcsúcs hurutnál és kezdődő gümőkóránál, továbbá kitünő eredménnyel értek el a **bikszádi víz** alkalmazása által emészthetlenség, idült- és heveny gyomorhurut, máj- és epe hólyagbántalomnál, a belek renyhe működésénél, vese- és hólyagbántalmánál, görvélykóros daganatoknál, heveny és idült női bántalmaknál, mint specificum vált be.

Bikszádi víz bérlője s a sztojcai víz főelárusító:

ALMER LAJOS ÉS KÁROLY

nagybányai lakosok.

A Sztojcai ásványvizet, mint Erdély gyöngyét, nem hiába nevezték el **magyar karlsbadi víznek**, mert tényleg annak gyógyhatása. a szigoru diéta betartásával: idült gyomorbántalom, máj- és epehólyag, valamint epekő bajoknál, nemkülönben **csukorbetegségét** alkalmazva, valóságos csodákat művel, kitünő hatásu a S tojkai ásványviz a légzőszervek összes bántalmánál, valamint a női bajok és görvélykóros bántalmaknál is. — A Sztojcai ásványviz dús szénadtartalmánál fogva, akár borral, akár gyümölcs-Szójka szőlővel vegyítve, mint kellemes üdítő ital pártját ritkítja. **Sztojcai ásványviz** hosszas használata az ép szervezetben elváltozást nem idéz elő s így a rossz ivóvizet is pótolja bármely vidéken, annnyival is inkább, mert hosszabb állás után nem csapódnak ki belőle a szilárd alkotórészek, mely tulajdonsága lehetővé teszi a tengeren túli szállítást.

Sztojcai

árlappal

és ismertető

könyvecskével

bérmentve szolgál

A

FORRÁSKEZELŐSÉG

SZTOJKA,

Szolnok-Doboka m.

A bikszádi víz kapható Nagyváradon, Janky Antal utóda (Kiss Károly), Kádár János és Wurst József urak fűszer üzletében. — Az alant írt legjutányosabb árak mellett, házhoz szállítva: egy üveg 1/2 literes bikszádi víz 14 kr., ha az üveget visszaadjuk 11 kr. Egy üveg 1 literes bikszádi víz 22 kr., ha az üveget visszaadjuk 16 kr. Egy láda 40 1/2 literes üveg bikszádi víz 5 frt 20 kr., a 40 üres üveget ha visszaadjuk 3 frt 70 kr. Egy láda 25 1 literes üveg bikszádi víz 5 frt 20 kr., a 25 üres üveget ha visszaadjuk 3 frt 70 kr.

Nagy kiárusítás!

Fő-utcza (Olaszi) üveg-, porcellán- és lámpa-kereskedésben
raktáron levő

Majolica, Fayance, Teracota egyéb diszárukat, olajnyomatu képeket,

mivel azokat jövőre tartani nem szándékozom, minden elfogadható áron **kiárusítom.**

— Továbbá az üzlethelyiség nagyobb javításának eszközölhetése végett más egyéb árukat is **mélyen leszállított áron** bocsájtok a nagy készlet és helyszűke miatt eladásra, u. m. **étkező, theás, kávé, ozsonnás, fekete kávé és mosdó-készleteket, lámpákat, esillárokat, üveg-készleteket, konyhai edényeket, alpacca China-ezüst árukat és evő-eszközöket.**

Tisztelettel:

Déry János,

Nagyvárad, Olaszi, Fő-utcza.

Szerencse kell az embernek!

A negyedik magyar királyi szabadalmazott osztálysorsjáték I. oszt. sorsjegyei már kiadattak és mi az időközben előjegyzett megrendelések eszközölését megkezdjük. A nagymérvű szerencse eredményeinek köszönhetjük, hogy **hozzánk** oly nagy számban érkeznek megrendelések.

Miután Fortuna már előzetesen is kedveskedett nekünk, most újból szerencsénk volt, amennyiben a mostani 3. és 4. osztálynál a 80.000 és 90.000 koronás főnyereményeket mi fizettük ki vevőinknek. Nem is egészen 1½ év alatt **nálunk** körülbelül egy és egy fél millió koronát nyertek.

Szigoruan reális és pontos kiszolgáltatásunknál fogva vevőinknél bel- és külföldön a legnagyobb bizalmat nyertük el.

Ennélfogva kérjük, hogy újonnan belépő vevőink is ajándékozzanak meg bizalmukkal és kíséreljék meg szerencsésük megalapítását egy sorsjegynek minél előbbi megrendelése által.

Tanácsos a megrendelést minél előbb beküldeni hozzánk, mert így előreláthatólag abban a helyzetben leszünk, hogy a rendelést azonnal eszközöljük, ha a megbízást f. é. április hó 9-ig kézhez kapjuk.

A negyedik magyar királyi szabadalmazott osztálysorsjáték tervének beosztása ugyanaz, mint a harmadiknál volt és a 6. osztályban húzás alá kerülő nyeremények sorozatát alant közöljük.

A befétek is ugyanazok maradtak és az I. osztály sorsjegyeinek ára a következő: 1/4 eredeti sorsjegy 6 frt, 1/2 eredeti sorsjegy 3 frt, 3/4 eredeti sorsjegy 1 frt 50, 1/8 eredeti sorsjegy frt—75.

A befizetések postautalványon küldhetők, vagy mi utánvétellel küldjük a sorsjegyeket.

A magyar királyi szabad. osztálysorsjáték 50.000 nyereménye a következő: A hivatalos tervezet 9. §. értelmében szerencsés esetben 1.000.000 korona. A főnyeremények: különösen 1 jutalom 600.000 kor., 1 főnyeremény 400.000 korona, 1 nyeremény 200.000 korona, 2 nyeremény a 100.000 kor. = 200.000, 1 nyeremény a 90.000 kor., 1 nyeremény a 80.000 korona, 1 nyeremény a 70.000 korona, 2 nyeremény a 60.000 korona, 120.000, 1 nyeremény a 40.000 kor., 5 nyeremény a 30.000 korona 150.000, 1 nyeremény a 25.000 korona, 7 nyeremény a 20.000 kor. 140.000, 3 nyeremény a 15.000 kor. 45.000, 31 nyeremény a 10.000 kor. 310.000, 67 nyeremény a 5.000 kor. 335.000, 3 nyeremény a 3.000 kor. 9.000, 432 nyeremény a 2.000 korona 864.000, 763 nyeremény a 1.000 kor. 763.000, 1238 nyeremény a 500 kor. 619.000, 90 nyeremény a 300 kor. 27.000, 31700 nyeremény a 200 kor. 6.340.000, 3900 nyeremény a 170 kor. 663.000, 4900 nyeremény a 130 kor. 637.000, 50 nyeremény a 100 kor. 5.000, 3900 nyeremény a 80 korona 312.000, 2900 nyeremény a 40 korona 116.000, 50.000 nyeremény és jutalom 13.160.000 korona értékben, melyek hat osztályban sorsoltnak ki és készpénzben lesznek fizetve, csak hogy szerencse kell az embernek!

Török A. és Társa

NEMZETKÖZI SORSJEGYIRODA
A M. KIR. SZABAD. OSZTÁLYSORSJÁTÉK FŐELÁRUSÍTÓJA
Budapest, Váci-körút 4/A.

Árak és választék verseny nélkül!

Figyelemre méltó!

ÚJ ÜZLET

Figyelemre méltó!

Freyberger és Társa

Bémer-tér, Kádár János ur üzlete mellett, ajánlja

fiu és leányka ruháit 1 frt 50-től 5 frtig.

Ingblousok: 1 frt 30 krtól 3 frtig.

Selyem napernyők: 1 frt 20 krtól 5 frtig.

Selyem esőernyők: 1 frt 50 krtól 4 frt 50 krig.

Harisnyák eddig még soha nem létezett ily jó minőségben.

Női kalapok izlésesen diszitve 1 frt 20 krtól 3 frt 50 krig.

Angol női bőrkeztyük, 4 gombos, fekete és szines 95 krtól.

Kérem jelenlegi üzlethelyiséget nem összetévesztetni!

Kérem jelenlegi üzlethelyiséget nem összetévesztetni!

Richter-ide Horgony-Pain-Expeller
Liniment. Capsici comp. e

Ezen hirneves háziszert ellentáll az idő megröbösésének, mert már több mint 30 év óta megbízható, fájdalomcsillapító bedörzsölésként alkalmazatik köszvénynél, csusznaí, tagszaggatásnál és meghűléseknél és az orvosok által bedörzsölésekre is mindig gyakrabban rendeltek. A valódi Horgony-Pain-Expeller, gyákorra Horgony-Liniment elnevezés alatt, nem titkos szer, hanem igazi népszerű házi-szer, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 lrt. ivékenkénti árban majdnem minden gyógyszerboltban készletben van. e fokraktár: Török József gyógyszerésznél Budapest. Bevásárlás alkalmával igen óvatosak legyünk, mert több kisebbboltok utaztat van forgalomban. Ki nem akar mekkárosodni, az minden egyes üveget „Horgony” védjegy és Richter cégjegyzékkel ellátott mint nem valódit utasítsa vissza. RICHTER F. O. és társa, os. és kir. udvari szállóhá, RUDOLSTADT.

Magyarország volt miniszterelnöke, a közigazgatásügyi bíróság elnöke, a következőket írja: Tisztelt Doktor ur! Az asbestbetéti cipők kitűnőnek bizonyultak, szilárdan és puhán járok; megszűnt minden lábfájásom, úgy hogy — azt hiszem — lábbajom semmi további orvoslást nem igényel. Szíves tanácsát köszöni Dániuson. 1897. évi szeptember 17-én. Tisztelő híve: WEKERLE SÁNDOR.

Köszönetnyilvánítás.

Ő Fensége Salvator Lipót főherceg udvarmesterei hivatala. Általános Asbestáru gyár. Ő császári és királyi Fensége Salvator Lipót Főherceg rendkívül meg van elégedve az asbesttalpallal bélelt cipőkkel. Ő Fensége hosszabb gyalog kiránduláson használta e cipőket és érezte, hogy lábai nem fáradtak úgy el, mint más közönséges cipőknél. Küldök egy pár vadász-czipőt, hogy annak a mintájára készítsenek másikat asbesttalpbéléssel, ugyanannál a cipésznél s aztán küldjék ide. **Hisszük, hogy e vadász-czipők ép oly jók lesznek és ép oly megfelelők, a mint megfelelők voltak a szalonzcipők.**

Zágráb, 1898. július hó 8-án.

K R A H L. huszárcapitány.

Magyarország volt miniszterelnöke, a közigazgatásügyi bíróság elnöke, a következőket írja: Tisztelt Doktor ur! Az asbestbetéti cipők kitűnőnek bizonyultak, szilárdan és puhán járok; megszűnt minden lábfájásom, úgy hogy — azt hiszem — lábbajom semmi további orvoslást nem igényel. Szíves tanácsát köszöni Dániuson. 1897. évi szeptember 17-én. Tisztelő híve: WEKERLE SÁNDOR.

Nincs többé lábfájás

Óvjuk lábainkat hidegtől, nedvességtől és meghűléstől. **Senkinek sem tyukszen, sem izzadó láb, sem bőrkeményedés, sem lábdagadt, sem lábégés.** Rövid idejű viselés után megkönnyebbül a járása annak, ki cipőjét dr. **Hügyes-féle az egész világon szabadalmazott Asbest talpbéléssel látja el.** Keltos vastagságu 1 lrt 20 kr., egyszerű 60 kr., homoktalp 40 kr., gyermekeknek fele. Az Asbesttalpbélés kitűnőségét legjobb bizonyítja, hogy a cs. és kir. közös hadseregnek és a m. kir. honvédségnek eddig 22500 pár szállított. Szétküldés csakis utánvétellel, vagy a pénz előleges beküldése és külön 10 kr. frankó. Felvilágosítások és prospektusok, köszönetnyilvánítások ingyen. Vízonteladónak megfelelő árengedmény.

Általános Asbestáru gyár betét-társaság Budapest, VI., Sziv-u. 18.

FELHÍVÁS

az összes

gyomor és alhasi bántalmakban szenvedőkhöz:

— Máj —

— Vese —

— Hólyag —

— Aranyér —

!!Hatásában páratlan!!

PAULA-VIZ

A jelenkor szenzációs gyógyvize.

Magyaradi „P A U L A”

gyógyforrás r.-v.-társaság.

Budapest, VII. Erzsébet-körut 58.

Vezérképviselő:

Janky Antal. Nagyvárad.

TANARON

Gyümölcsfa-

permetező szer.

Az észszerűen és szorgalommal kezelt gyümölcsfa-tenyésztés busáson jövedelmez gondozójának; ezért szükséges, hogy a termelők figyelme első sorban a fát és gyümölcsöt egyaránt pusztító rovar és féreg ellen irányuljon.

Több hirneves pomológus szakértő tanácsai nyomán sikerült a gyümölcsfa permetezéshez szükséges alkatrészek birtokába jutnom.

Ezeket az előirt módozat szerint összeállítván, vegyileg megvizsgáltattam és

„TANARON”

(gyümölcsfa- permetező szer)

néven hozom forgalomba, egyidejűleg a szabadalom elnyerése céljából S. 754. szám alatt a bejelentést megtettem. Ugy az összeállítás, de különösen a vegyi vizsgálat kifünő eredménye azon határozott kijelentésre bátorítanak, miszerint a „Tanaron” egyike a legjobb gyümölcs-féregirtó szereknek feltétlenül biztos eredménnyel jár és nincs semmi káros hatással sem a fa sem pedig annak gyümölcsére.

Egy doboz ára 60 kr.

A fenti rajz szerinti fecskendő darabja 1 forint.

Tisztelettel

Sugár Manó,

gyártelep: Szabadka, I. kör, Bercsényi-utca 351. saját-ház.

Számos elismerő és köszönő levelek közül kiemeljük *Berevási Pál* szálloda és szőlőtulajdonos *Kecskemét*. Hordós Ferenc szőlőtulajdonos B.-Füred. Simonfy Jakab földbirtokos Pa Tornyos Lőb. Fischer Vilmos kereskedő Császártöltés. Vass Ádám vendéglős és szőlőbirtokos, Szabadkán. Medveczky György I. jegyző. R.-Palota. Terenczy gyógyszerész, *Pérorács*. Bränn Károly birtokos, *Eger*. Dr. Klein Adolf osztályorvos Szabadka. Bacareich Sándor, altábornagy, *Nagy-Écs*. Soos Elemér ezredes, *Pécel*.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

A „TISZÁNTÚL“ húsvéti melléklete.

Feltámadott.

Harmadnapon feltámadott,
Okozva nagy esodálalatot.

Sokaknak az angyal izen,
Hogy nincs a sírba senki sem.

S a Messiás a nagy, a szent,
Apostoli közt megjelent.

Közöttük állt. Ez tiszta tény!
Aztán csak eltűnt, mint a fény . . .

Senogy se hitte el Tamás,
Hogy megjelent a Messiás.

«Hijam sebébe ha teszem,
Hogy ill volt, akkor elhiszem!»

Im, megjelent az Úr nekik
Ijából, s legott körülveszik.

«Illesd meg oldalam, Tamás.
És hidd, hogy van föltámadás!»

Tamás letérdelt hirtelen,
S szólt: «Én Úram, én Istenem!»

* * *

Jézus! én látom a nyomort,
Mit oly sok jónak vállá hord.

A dies, az önzés ördögét,
Fürkészve a nagyok kegyét.

A düst, a mint az éhezőt
Oll hagyja a fakép előtt.

A hős átalvetőt visel,
A gyáva dözsöl ezrivel.

A hamu, por a többitől
Ragyogva vágy repülni föl.

A mást sajnáló pletykahős
Győztes marad; ő az erős.

Köny, átok, megrablott vigasz
Amott, imitt megölt igaz.

Sok az álnok rut érdeke,
Alatta nyög a földteke.

Ah látják véres sebeid,
Kiknek szívében él a hit.

Én is hiszem, miként Tamás,
Hogy lesz bizony föltámadás

Körül kell csak tekintenem,
Én uram és én Istenem!

Ember György.

Az Üdvözítő külsejéről.

Irtai Dr. Némethy Gyula.

Egy francia író azt mondja, hogy a szeretet tápláléka a jelenlét, még pedig, amennyiben ez lehetséges, a testi jelenlét, amelynek megfigyatozása vagy épen megszünése a szeretetet magát is elsorvasztja. Az ember azért őrizgeti, tartogatja féltékeny gondnal távollévő vagy épen elhunyt kedveseinek arczképét, emléktárgyait, hogy tovább nyujtsa a kialvó szeretet haldoklását. Még a földtámadt, e földről eltávozott Üdvözítő is a jelenlét egy csudás módját alkotta meg az Oltáriszentségben, hogy gyöngye gyarló szeretetünket támogassa. A legdicsőbb műveltség, az erkölesi tökélesedés munkájában kétségkívül legnagyobb szerepe ennek a szentségnek van s azért Rafael méltán egyesítette Disputa freskójában az emberiség legdicsőbb szellemeit épen az Oltáriszentség körül; de azért a keresztény lélek érzi, hogy láthatóbb, leplezetlenebb egyesülés az amire vágyik. Az egyház egyik antiphónájában megható kifejezést ad ennek a vágynak, midőn e szavakat adja a hívő ajakára:

Holtunk után szent Fiadot
Mutasd meg boldogságodat.

Nem hiszem, hogy lenne keresztény, aki legalább néhányszor irigységeket ne érzett volna lelkében fölkelni az apostolok iránt, akik láthatták az Üdvözítőt, halhatták fölséges, áldott igéit. És mintegy gyöngye pótlék gyanánt, ilyenkor a képzelet legnagyobb erőmegfeszítésével magunk elé képzeljük Jézus alakját, arczát, még pedig főleg úgy, ahogy a cinquecento nagy mesterei vésték azt az egész emberiség emlékezetébe. Nem lehet tehát semmi sem természetesebb, mint az a kérdés: vajjon csakugyan olyan volt-e Jézus, az emberiség és az Istenség az ég és föld e virágának külseje, mint aminőnek azt a keresztény kifejtett typos mutatja?

Hogy e kérdésre csak némileg is kielégítő feleletet adhassunk, okvetetlenül érintenünk kell a Megváltó szép vagy rut volta felett támadt vitát. Néhány régibb szentatyá azt állítja, hogy az Üdvözítő testi megjelenésére nézve szépség nélkül szükölködő, jelentéktelen volt. Maga az Úr, ugymond Alexandriai Kelemen, külső alakjára nézve nem volt szép, amint azt a Szentlélek Izaiás által bizonyítja; »nincs neki színe sem ékessége és néztük őt és nem volt tekintete, hogy kívántuk volna őt, a megutáltat és legutolsót az emberek között, a fájdalmak férfiat, a nyomorúsághoz szokottat . . . « (Izaiás 53. 2. 3). És mégis mi szeretetereméltóbb, mint az Úr? De ő nem a testnek ama szépsége által tünt ki, amely látszat, hanem a test és lélek való-ágos szépsége által; a test szépsége a halhatatlanság, a léleké a szeretet. Nagy szent Vazul a 44. zsoltár egyik versét, amely az emberré lett Istent »szépségét« említi, így magyarázza: A te szépségeddel ugymond azt akarja mondani: a te láthatatlan istenségeddel. Mert ez az igazi szépség, amely minden emberi észrevételt és fölfogást meghalad és csak az elmékedő léleknek tárul föl. A tanítványok fölismerék szépségét, midőn nekik a példabeszédekert megmagyarázta; Péter és a mennydörgés fia (János és Jakab) látták azt a hegyen. In ps. 45. n. 5. Ilyenformát állitanak Justinus Martyr Dial. c. Tryph.), Tertullianus (De carne Christi c. 9. contra Jud. c. 14.), Szent Cyprián (Adv. Jud. 1. 2.), Alexandriai Sz. Cyrill (Glaphyr in. Exod. 1. n. 4). De már Origenes csak annyit enged meg Celsusnak, hogy Jézus teste nem volt szép (dysides), de hozzátesszi, hogy telve volt méltósággal s alakja nem volt kicsiny. Contra

Cels. I. 6. n. 75. Szent Ágoston azt mondja, hogy nincs biztos tudomásunk arról, milyen volt Jézus és Mária külseje, de ez nem is tartozik a hithez. (De Trinitate 8. c. 4, 5.)

Akik az ellenkező nézetet védik, azok közül első sorban Aranyszájú Szt. Jánost kell fömlitenünk. A tömeg ugymond nem távozhatott el az Uról, mert szerették és csudálták őt, mert folyton kívánták őt látni. Ugyan ki is válhatott volna el a férfitól, aki ilyen csodákat tön. Ki nem óhajtotta volna legalább látni arczát, a száját, amelyből ilyen igék származtak. De nemesak akkor vonta magára az emberek figyelmét, midőn csudákat tön, de csupán rendes megjelenésében is rendkívül nagy kedvesség (kellem? báj?) nyilatkozott. Ezt egykor meg is jósolta róla a próféta: »Ékes alaku vagy az emberek fia fölött, kedvesség van előntve ajkaidon . . . A te ékességeddel és szépségeddel indulj meg, járj szerencsésen.« (44. zsoltár.) Igaz, hogy Izaiásnál azt találjuk, »hogy nincs neki színe se ékessége«, azonban itt vagy isteni természetének kimondhatatlan szépségéről van szó, vagy pedig arra az állapotra gondol a próféta, melybe a Megváltót szenvedése juttatta, a keresztben való megaláztatására, valamint arra az igénytelenségre és alázatosságra, amelyet egész életén át gyakorolni akart. (In Matth. hom. 27. al. 28 n. 2.) Szent Jeromos, kinék mint a szentírás-tudomány legkiválóbb művelőjének, aki hosszabb időt töltött a szent földön, nagy a tekintélye ebben a kérdésben is, szintén megoldja a látszólagos ellentétet, amely a két szentírás hely között mutatkozik, még pedig egészen úgy, mint Aranyszájú Szent János, azután hozzátesszi, hogy a szenvedés idejét leszámítva, Jézus szebb volt minden más embernél. »Non, quo, divinitas Christi hominibus comparata formosior sit: haec enim non habet comparationem: sed absque passionibus crucis, universis pulchrior est. Ep. 65. al. 140. ad Principiam virg. u. 8. Szent Jeromos tekintélyéhez járul még az is, hogy az előbbi nézet követői nem tudnak egyéb érvet fölhozni véleményük mellett, mint Izaiás föntebb említett helyét, amely pedig Jézusról szenvedése idején beszél, midőn a kinok, gyötrelmek között teste el lön rutitva, ámbár az a fönség, amely még a szenvedő Jézuson is előmlött a tulajdonképeni rutságot kizárja. Jungmann azt hiszi, hogy ez a vélemény abból származhatott, hogy erősen akarták hangsulyozni a testi szépség elenyésző csekély értékét a lélek szépségének becses voltához képest. (Jungmann, Aesthetik. II. Band. 335.)

A negyedik századtól kezdve általánossá lett a nézet az egész egyházban, hogy Jézus véghetetlen lelki szépségéhez illő testi szépség alakjában jelent meg a földön. Mondanunk is fölösleges, hogy Jézus testi szépségétől az érzékiességnek még csak árnyéka is távol állott s hogy az bizonyára magán viselte a szentség tisztaság jellegét. Hogy az Üdvözítő külseje csakugyan szép volt, azt annál inkább elhihetjük, mert az ellenkező nézetet vallott szentatyák egyéb érvet, mint az Izaiás-féle helyet, fölhozni nem tudnak, amelynek pedig gyöngye voltát már Aranyszájú Szent János kimutatta. A katakombák Krisztus képei határozottan azt tanusítják, hogy már a negyedik század előtt uralkodott nyugaton a Jézus külső szépségéről szóló vélemény. Nem szólunk itt a legrégebbi ábrázolatokról, amelyek az Üdvözítőt, mint ifju Orpheust vagy általán bajusz és szakálltalan ifjat ábrázolják; mert ezek a képek egyáltalán nélkülözik az arczkép (portrait) jellegét és inkább symbolikus jelképies ábrázolatok, melyek Jézus örökifju hatalmát, halhatatlan erejét akarják föltüntetni (a jó pásztor képek!); hanem

azon képekről, a melyek Jézust férfi korában ábrázolják s a melyek határozottan egyéni és arczkép-jellegűek s a melyekből fejlődött ki, legalább nagyjában a ma is uralkodó típus. E képekről azt mondja Ulrici, hogy merőben különböznek a görög római művészet termékeitől szellem, fölfogás dolgában. »Die hohe, freie Stirn, die langen, gescheitelten, in leichten Locken auf Nacken und Schulter fallenden Haare, die länglich oval Gesichtsbildung, mit der langen, fast geraden Nase, den grossen, etwas tiefliegenden Augen, und den feinen, schmalen Lippen, die ruhige Würde, die friedliche Stille, die fast elegische Milde und Weichheit des geistigen Ausdrucks, die den Christuskopf charakterisieren, sind Züge, die wir bei keinem griechischen Götter-ideal, wohl aber noch auf der Entwicklungshöhe der christlichen Kunst in den schönsten Christusbildern der grössten italienischen und deutschen Meister wiederfinden. (H. Ulrici. Ueber die verschiedene Auffassung des Madonnen Ideals beiden älteren deutschen und italienischen Malern. Halle 1854 s. 5 f.

Arról szó sem lehet, hogy arczképünk legyen az első századból, olyan művésztől aki láthatta volna az üdvözítőt; de viszont, tekintve az arczképfestés és mintázás azon fejlett fokát, amelyet a római császárok mellszobraiban bámulunk, azokat a tudósításokat, amelyeket az első századok irónál olvashatunk, főképp az Üdvözítő képeiről és szobrairól, melyek, fájdalom, elvesztek, lehetetlen elzárkózni azon gondolat elől, hogy fejlett művészi hagyomány volt már a második-harmadik században Krisztus arczképei dolgában. A katakomba-képek legalább ugyanazt a típust mutatják, ha mindjárt igen különböző művészi fejlettséggel is. Legkiválóbb e képek között a S. Callisto, illetőleg Domitilla kápolnából való, amely Frantz szerint (Geschichte der Christl. Malerei I. 58.) ugyanezen coemetrion egyéb freskóival együtt igen közel áll a római művészet fénykorához, s tekintve egyáltalán élettel teljes fölfogását az ötödik század alkotásaihoz nem tartozhatik. Ez az a típus, amelyet a byzanci művészet mozaikjaiban oly hasonlíthatatlan méltóságra, magasztos nyugalom és nagyságra emelt, mely a középkorban a trecento nagy művészeinél szelíd szépségben ragyog s a melyet Rafael és Leonardo da Vinci tökéletes fotmáikkal az emberi érzelmhez oly közel hoztak.

Már maga a kép köralakja, a mely a régi római imagines clypeatae-kra emlékeztet az ötödik századnál régebbi időre utal. Az arcz alakja tojásdad, ovál, míg a későbbi képeken kerek, nyomott alakkal találkozunk, a haj középben elválasztva, végén göndörödve esik a vállakra, míg az állat kurta szakáll földi; e kifejezés komoly, szelíd, egy kissé szomorú, egészen eltérően egyéb symbolikus képek, esetleg arczképek merev, kifejezéstelen típusaitól. Ez egészen bizonyos jele annak, hogy itt a római egyházban kifejlődött hagyomány jutott kifejezésre egyéni és eszményi formákban. Ugyanezt a típust látjuk viszont a lateráni sarkophag-okon, s a vatikáni elefantsontlemezen, amely Bossi szerint talán legrégebbi az Üdvözítő képei között. (Roma sotterranea vol. II. tav. VI.) Kraus szerint ez a kép lett hagyományos típusa a festészetben Rafaelig, Leonardoig, Caracci-ig. (Roma sott. 298. lap.)

Többé kevésbé ezt a típust mutatják az egykori s egy kevéssel újabb keletű képek is, sőt a Jézus külsejének későbbi leírásai olyan szerzőktől, akik aligha láthatták a S. Callistoban levő képet. E leírások között kiválik a damaskusi szt. Jánosnak tulajdonított leírás. »A Megváltó felséges alaku volt, körülbelül 6 láb magas, édes anyjához hasoyló. Szemei szépek voltak, orra egyenes, haja göndör, szemöldökei sűrűk, szakálla sötét, arczsine gyöngéd, s édes anyjához hasonlóan gabona-szinü. Ujjai hosszukásak voltak, hangja csengő, beszéde édes, alakja kissé hajlott.« (Frantz, Geschichte der chr. Malerei. I. 64.) Ugyanigy írja le az Üdvözítő külsejét az athoshegyi görög kolostor festő kézikönyve, amely jelen alakjában a XI. századból való, valamint Nicephorus Callistus, a XIV. századból, végre a Lentulus-féle leírás, mely Pilátus állítólagos hivatalbeli elődjének Lentulusnak van tulajdonítva, de melynek hitelességében már alig hisz valaki. Ugyanezt a típust tüntetik fel

a nem hiteles Lukács-képek, azon képnek másolata, melyet állítólag Abgar, edessai király kapott volna magától a Megváltótól. A Veronika-kép Veronika izzadság-törölő kendője, amely a római szt. Péter-templom főereklýei közé tartozik, már csak azért sem jöhet számításba, mert a mint Garrucci mondja (Storia della arte cristiana, tav. 107.) a kép annyira tönkrement, hogy föl se lehet ismerni. (Detzel. Christliche Ikonographie I. 77—79.)

Mindezekből azt a következtetést vonhatjuk, hogy a Krisztus-arczképek és leírások a keletiek ugy, mint a nyugatiak, körülbelül a negyedik századtól kezdve (a régebbiek nem arczképek) minb megegyeznek a Krisztus-typusra nézve, ami azt a megnyugtató meggyőződést kelti bennünk, hogy az Üdvözítő külseje e földi életben csakugyan olyanforma lehetett, mint a minőnek a keresztény ikonographiai hagyomány tartja.

A modern festők többé-kevésbé eltérnek ettől a hagyománytól, még pedig nem egészen helyesen. Nincs okunk kételkedni abban, hogy az Üdvözítő külsejére nézve népének gyermeke volt, tehát sémi jellegű; de midőn a régi hagyomány oly világosan szól arról, hogy az Üdvözítő orra egyenes volt, valóban önkényes eljárásnak kell tartanunk azt, ha egyes festők mégis sasorral tüntetik föl (Munkácsy). A középben ketté választott, végén göndör haj szintén annyira jellemző és oly régi vonás, hogy attól egyik-másik jelenkori modell kedvéért valóban kár eltérni. Ha a festő az annyira jogosult s a történelmi igazsághoz kétségkívül igen közel álló hagyományhoz ragaszkodik is, még mindig gazdag tere marad alkotó ereje, képzelete szabadságának. Ha a történelem általában »föltámaszt«, a festett történelemnek sem lehet magasztosabb föladata, mint minél tökéletesebben föltámasztani, megjeleníteni a történelmi igazságot.

* »L'histoire est une résurrection: elles'écrit pour conserver la mémoire de la famille humaine.« Les lettres de H. Lasserre à l'occasion du roman de M. Zola. p. 79.

Húsvéti tojás.

Vigjáték 1 felvonásban.

Irta: ALADÁR.

SZEMÉLYEK:

Anna *Julis*
Géza *András*
Adolár gróf

I. jelenet.

Csinosan butorozott szalon. Jobbra asztal pam-laggal, székekkel, balra elől dohányzó asztalka, háttérben a falhoz támasztva kisebb asztalka arczképekkel, fölötté a falon legyezők kiszegve. Jobbra, balra és háttérben ajtó. Reggel.

JULIS, ANDRÁS.

Julis. (középen befut; haja, ruhája csupa víz András követi, kezében üveg és egy csomag).

Elég már, hallja! Itt ez a szalon.

András. Megjárja; sőt csinosnak mondhatom. Itt volna csak jó... (fenyegetőleg felemeli.) az üveget)

Julis. (kötényét arca elé kapja)

Jaj, maga hamis!

De pszt! Még elfelejttem magam is, Nem a konyhában járunk. Hát vigyázzon.

András. A nagyságát vajjon itthon találom?

Julis. Nem; elment régen.

András. Annál jobb. Babám, Alkalmasabb idő nincs is talán.

Julis. Mire?

András. Megmondjam?

Julis. Mondja hát hamar.

András. Babám, aki olyan sokat akar, semmit se kap.

Julis. Kedves, jó Andrisom,

Csak nekem mondja! Biztosíthatom, Nem mondom aztán senkinek tovább.

András. Egy csók az ára.

Julis. (kezét nyújtja) Jól van. Mondja hát.

András. (az asztalra teszi a csomagot s az üveget; Julis kezét elkapja s a száját csókolja meg)

Ez volt a csók! Még egyet, angyalom!

Julis. Egyet ígértem.

András. Jó, most elhagyom. De a helyzettel jöjjünk most tisztába. A nagyságának melyik a szobája?

Julis. Ez itten jobbra.

András. Nincs-e ott az ur?

Julis. (felkaczag) Az ur! Hahaha! Azt mondta, az ur?

Hát az még mit keresne odabenn?

András. A felesége...

Julis. Vagy ugy! Édesem,

A mit maga tud, az még semmi sem.

Hát tudja meg: az asszony és az ur

Szerették egymást kimondhatlanul;

Ellesték egymás gondolatait

S a konyháig hallottam csókjaik —

Két hónapig. Jött oszt' valami bál; na,

Hogy ott mi történt, nem jártam utána.

De amit itthon láttam... Jésszusom!

Most is reszketek, ha elgondolom.

Éjfél után hazajött a nagysága.

Külön kocsin jött, egyedül, magába;

Kisírt szemekkel, reszketett az ajka,

Rengett a ház, hogy az ajtót becsapta.

Itt, ahol állok, hirtelen megállt,

A földhöz vágta azt a drága sált,

A legyezőjét a sarokba dobta,

Aztán bement ide jobbra zokogva

S egész éjjel ki sem jött. Az ura

Reggelre jött meg. Jaj, olyan fura

Járása volt!

András. Becsiphergett a jámbor.

Julis. Én nem tudom. De e szent minutától

Hütyü! — elrepült az ölelés, a csók.

Sőt —

András. Mondd hát!

Julis. Nem. Ez már belső titok.

András. Juliskám! édes!

Julis. Ez családi ügy.

Nem mondhatom el ezt már mindenütt.

András. Julis! Hát nekem? Hiszen nemsokára

(ezelzással)

Én is bejutnék talán a családba...

Julis. (szemét lesütí) Hallgasson! Ámbár — no

jó. Hallja hát!

Azóta minden áldott éjen át

Az asszony itt (jobbra mutat) aluszik a

diványon,

Az ur pedig kívül kószál a házon

S reggel felé benéz kissé oda — (balra

mutat)

Ez tudnillik a dolgozó szoba.

Irkál, elmegy. Dél tájban hazamegy,

Ebédelt itt, (balra mutat) az asszony oda-

bent (jobbra mutat)

Aztán elmegy s nem látjuk reggelig.

Hej, András, csúnya élet folyik itt!

András. (fejére üt) Megállj! Az ész... az ész...

mondd csak, mióta

Tart már ez így?

Julis. Nincs a kapura róva.

De — várjunk csak... négy... éppen

hat hete.

András. Megvan!

Julis. Mi van meg? Mondja! Ki vele!

András. Hiszen világos! Épp hat hét előtt

Gazdám, a gróf ur ahogy hazajött

Valami bálról, elkezdett füttyölni,

Aztán danolt — nagy kedvem volt ki-

lökni,

Soh' sem szerettem én az éneket —

És nem dalolt mást, csupán egyre ezt:

(énekel)

Igy fatális

Már a bál is

Egy morális

Férj előtt.

Babám, a bálban történt valami

S az én uram, az volt ott — valaki.

Julis. Ugyan ne mondja!

András. Már pedig ez úgy van.

A férjnek hát az én gazdám van utban.

Julis. Oh, hát'szen akkor a maga gazdája

Küldöz ide virágot garmadába?

András. Hát persze! S a nagysága erre mit szól?

Julis. A konyhába hajtja szalagostól.

Pedig kár értök. Én meg összegyűjtöm,

S a legszebbeket a keblemre tűzöm.

András. Hát még ha tudnád, hogy ebben mi van?

Selyemtojás bársonyos kaszliban,

Benn a tojásban egy picziny angyalka,

Amint nyilat éppen lóvésre tartja,

Csókolni való! Ezt a csomagot

Belopjuk ebbe a szobába most,
S ha nagysága hazajön... (csengetés)
Julis. (ijedten) Csengettek!
Az ajtó nyílik.
András. (fel akarja kapni a csomagot) Gyorsan...
Julis. (kézen fogva a hátsó ajtó felé vezető) Nem lehet!

András. Hát én kapok tojást?
Julis. Ha most siet.
András. Hát csókot?
Julis. Azt is, de csupán csak egyet. (kiszaladnak).

2. jelenet.

GÉZA.

(Felöltövel, kezében ezilinderrel, bottal belép jobbról.)
Nincs senki itt? Ugy hallottam pedig,
Mint hogyha valaki veszekedik.
Hja, már mióta *boldog* férj vagyok,
Minden hangot szidásnak gondolok.
Micsoda élet! és már hat hete!
Jó, hogy Pest kávéházzal van tele,
Különbén a szent házasság nevében
Az unalom vitt vón pokolba régen.
(Czilinderét, botját, felöltőjét ledobja).
Huh! (ásit) Lennék egyszer ismét nőtelen,
Dehogy verném így falba a fejem.
(Czigarettát sodor, rágyújt; le akar heverni a
pamlagra s megpillantja az asztalon levő csomagot).
Ugyan mi ez? Új kalapskatulya?
Hisz van belőle már egy garmada.
Nehéz is kissé. Megnézem. De mégsem.
Nem az enyém s még majd a feleségem...
De ördögöt! Én vagyok az ura!
Felbontjuk. Nyílj meg, búvós skatulya! (felbontja)
Mi ez? Ki tette? Gyönyörű darab!
Ez a kis Ámor a lugas alatt,
A rózsák, ott a nefelejcs, a szegfű,
Egy kis patak csillogva fut keresztül, —
Ki válogatta össze ilyen szépen?
Az én virágom, egy nárcisz közepén,
S ez a lugas — mint hogyha ott alatta
Én járkálnék s velem a régi Anna...
Ez tőle van. Ezt ő tudhatja csak.
Talán — talán — meg is bánhatta azt —
Milyen boldogság! Lám, mégis szeret
S milyen gyöngéd alkalmat keresett!
Aztán — hm. Nem is tudom biztosan,
Nekem volt vajjon akkor igazam?
És én, kegyetlen, zsarnok férj, azóta
Nem méltattam őt egy szerető szóra, —
Szegény! Ki tudja, mennyit szenvedett!
Szeretném falhoz vágni fejemet.
(Csengetés).

Ez Anna lesz. Rögtön karomba zárom.
Anna (kivülről) Maradj Julis. Én is csak megtalálom
Azt a ruhát. Siess már az ebéddel.
Géza Még se siessünk úgy az öleléssel.
Jobb lesz keményen tartani magam,
Papucs alá csak nem hajtom nyakam?
Jöjjön hozzám ő — s eljön, azt tudom.
De akkor össze-vissza csókolom. (gyorsan el jobbra)

3. jelenet.

ANNA.

(Belép a háttéri ajtón).
Ki járt itt? Cigaretta füst — szokatlan.
Nem éreztem már hat hete — s magamban —
Ejh, kinek esnék akkor jól a füst?
Ugy kettecskén, bizalmasan együtt,
Mint hajdanában — hat hosszú hete —
Volt, elmúlt. Mit gondoljak még veled?
(A baloldali szobába akar menni, közben észreveszi Géza felöltőjét és ezilinderét).
Ni! Géza járt itt. Mit kereshetett?
Nem volt szokása — csak nem engemet?
(Megpillantja az asztalon a kinyitott dobozt, mellette a tojást).
Hát ez mi? Jaj, beh kedves, jaj beh szép!
Láttam egy ilyet az utcán elébb,
S úgy megtetszett... Ez itt benn a mi kertünk.
Sokat járkáltunk ott Gézával együtt,
Kar karba fűzve... ni, még itt a pad,
Ahol ellopta első csókomat...
Ez az ő műve. Ezt ő tudja csak.
Ah, hol van jobb férj még az ég alatt?
Hogy megtalálta a legszebb alkalmat,
Mikor viszályunknak vége szakadhat.
Pedig, ha meggondoljuk jól a dolgot,

Hibás én voltam akkor. Azt a grófot
Nem kellett volna tán úgy kitüntetnem
Ámbár igaz, többet semmit se tettem.
Szegény Gézuszkám!
(Fölveszi a tojást).
Mily kedves kis emlék!
Jobban meg kell becsülni nagy szerelmét.

4. jelenet.

ANNA, GÉZA.

Géza. (óvatosan benyit jobbról, félre)
Még sem jön? Ah, már itt van. Nézi.
Lassan!
Ne háborgassuk a jó gondolatban.
Az asszonytól jó gondolat — csoda.
S ha megzavarjuk, az egész oda.
És ami fő: tartsuk maguk szilárdul.
Anna. (földre; észreveszi Gézát; félre)
Itt van, ő tette látom az arczárul.
De még azért nem adom meg magam.
Géza (mint fent) Megindult, látszik. Szeme könnybe van...
Anna. (mint fent) Csak bátorság... Bár nem állom sokáig...
Géza. (hirtelen erős hangon)
Annuskám!
Anna. (Géza karjai közé fut).
Igy! tiéd vagyok halálig!

5. jelenet.

VOLTAK, JULIS.

Julis. (mellén nagy virágcsokorral)
Nagyságos asszony... Jesszus Mária!
Mi történt itt!
Anna. (ijedten) Mi az Julis?
Géza. (még átkarolva tartja Annát) Mi a?
Julis. (zavartan) Az ur — azaz a nagysága — bocsánat!
Kint egy ur vár...
Géza. Még ezután is várhat,
Anna. De Géza!
Géza. Jó bocsásd be hát. Hanem
Rövid leszek veled, ígérhetem.
Julis. (félre vonja Annát)
Egy percze, kérem (sugva). Az az ur van itt,
Aki mindennap a virágait...
Anna. A gróf?
Julis. Igen. Ő küldte a tojást,
S azt mondta...
Anna. (ijedten) Hallgass! Ne járjon a szád.
Nem láttad, hogy — no hát ugy-e?
Ha hallgatsz,
Jövő hónapra több fizetést kaphatsz.
(fenn) Te Géza, ezt a tojást elteszem.
Ne lássa semmiféle idegen. (kezdi becsomagolni)
Julis. (sugva Gézához)
A gróf van itt. Ő küldte a tojást
A nagyságának...
Géza. (rémulten) Hallgass! Tartsd a szád.
Nem láttad, hogy kibékölt? Őt forint
Itt van, fogd. Jó lesz?
Julis. (ravasz hunyorítással) Csókolom kezit.
Géza. (félre) Nem tőle van — de csakhogy szent a béke.
Anna. (félre) Csakhogy megbékült... (a tojásra) ez mehet szemétre.

6. jelenet.

VOLTAK, ADOLAR GROF.

(Monoklival, elbizott tartással belép a háttéri ajtón).
Adolár. A lusta cseléd...
(megpillantja Annát)
Ah, nagysád, bocsánat!
De az a régi állandó imádat...
(észreveszi Gézát)
Ah, van szerencsém! (félre) ördög vitte volna!
Igy megzavarva egy üdvteljes óra! (fenn, zavartan)
A tisztelet, melylyel nagyságodat...
Igen... és az a régi hódolat,
Amelylyel önt, uram, azaz nagyságodat...
Azaz hogy kérem... jó reggelt kívánok.
Géza. Jó reggelt. Kérem foglaljon helyet.
Minek köszönjük ezt a nagy kegyet?
Anna. (nyomatekkel) Az én szeretett jó férjem velem
Együtt örül e nem várt nagy kegyen.

Adolár. Oh kérem, kérem (félre) ezek megbékültek!
De most melyik kulcslyukon meneküljek?
Géza. Julis! Cognac!
Adolár. (zavartan) Köszönöm. Nem dohányzok.
(meglátja Julison a csokrot, félre)
S az én csokrom egy konyhahölgyre szállott...
Géza. Talán szivart?
Adolár. (növekvő zavarral) Nem iszom délelőtt.
Uff! de meleg van!
Anna. (incselkedő hangon) Holnap délelőtt
Lehűthetem. Holnap én öntözök.
Legyen szerencsénk.
Adolár. Oh kérem. Külömben
Én most tulajdonképpen azért jöttem,
Hogy is mondjam csak?
Anna. Mondja hát!
Adolár. (fellobbanva) Igen.
Mert én halálig hiven szerettem...
(Gézára pillantva, meghökken; folytatva)
Szerettem önt, uram. S egyébiránt most
(kétségbeesve a háttéri ajtó felé siet)
Boldog húsvéti ünnepet kívánok!
Anna, Géza (egymást átölelve, kacagva néznek utána).

Függöny.

Az én babám.

— Morvaországi emlékeimből. —

Irla: Kontúr Béla.

Hölgyeim s uraim! Van szerencsém kijelenteni, hogy mikor én az ötödik gimnasiális osztályt végeztem Olmützben, hát volt ott egy kedves iskolatársam, akit én nagyon szerettem. Adott pedig az Isten annak az iskolatársnak egy kis, szőkehajú, piskótalábu, öztermetű hugocskát is, kit Miládának kereszteltek, de babának hívtak, mert olyan volt, mint egy valószínű csukor-baba.

Miláda tizenöt éves volt s két nappal idősebb nálam s egy évvel fiatalabb, mint egyetlen testvérem Arthur. Szép, nagyon szép volt már akkor a baba, de nem tudta, hogy szép s ez volt rajta a legszebb. Hát milyen lesz tíz év múlva, teljesen kivirult rózsakorában? Mindenki babának hívta, én is s nem haragudott érte, de viszont nekem is el kellett tűrnom, hogy mindenféle gunyveveket osztogatott. Különösen ezeket a szokat: »liba-legény«, »mókus-ember«, »kakaslovag«, »mafla flamingó« annyiszor hallottam tőle, hogy már szinte értettem róluk. Csak Bäcker Franczi kenyeres pajtásunknak, ki jóval feljebb járt nálunk és fülíg szerelmes volt a leánykába, de akit a baba nem szenvedhetett, mondá egyszer:
— En Miláda kisasszony vagyok. Nincsen baba.

Miláda nem volt cseh, sőt inkább magyar-nak született, mert nagyatyja lovassági tábornok volt Brünnben s magyar nemes, csak a keresztanyja volt cseh s annak a nevét kapta a keresztelésben. Azután a baba magyar földön született: Kassán, hol édes papája »beczirker« volt a Bach-korszakban. A papa már német volt. S én szintén katonagyerek vagyok, atyám mig élt huszár őrnagy volt Olmützben s anyám magyar nemes asszony.
Miláda is tudott magyarul, de kezdte már lassan-lassan elfelejteni, hisz négy éves korában jött el a magyarok földjéről, csak ezt a dalt nem tudta elfelejteni, mit dajkája énekelt bölcsője fölött:

»Héja viszi a fiát,
Elejtette a bátyját.
Hopp le, baba, hopp.«

Mi türes-tagadás benne, nagyon gyenge tanuló voltam és kiváltképpen a görög grammatika okozott nekem sok fejtörést. A görög nyelv tanára szépen fésült, magas termetű, ragyogó homloku férfi volt, egy kissé rövidlátó s azért mindig konkáv szemüveget hordott, az utcán csiptetőt, az osztályban pedig pápaszemet.

Történt pedig, hogy a gyakorló iskolában ötfrankos aranyat találtam nyerni egy poemával.
— Szavalja el a költeményt, liba-legény — mondá a baba egy szép őszi délután, minek utána szőke »frou-frou«-it az álló tükrök előtt

megigazította. (Arthur beszélt el neki a nagy tisztességet, mely engemet ért.)

S én elkezdtem szavalni:

Kék lepéske ajkaimra
Szállt le s aztán tova röppent
S én utána mentem gyorsan
Árkon tüskön, bokron át —
Oh, nagy volt szívem tusája . . .
Hegy patakja csörge partján,
Szikla-uton, tölgyes erdők
Arnyokában szállt a pille:
En utána, ő elől —
Oh, nagy volt szívem tusája . . .
S egy virágus völgy ölében
Végre-végre utolértem,
Tölgyes erdő arnyokában
Összevonva lenge szárnyát
Mohlepett kővön pihent —
Oh, nagy volt szívem tusája . . .
Megfogám és csókjaimmal
Halmozom el monnó szárnyát —
Oh, nagy volt szívem tusája . . .
S elhoesztám kék lépémet:
Kék lepéske, tova szállhatsz!
Szálj el, Szálj el, kék lepéske,
Vidd a szívem is magaddal,
Hogy ne dulja fájdalom!
És a lepke tova szállott,
Hogy patakja csörge partján,
Szikla-uton, tölgyes erdők
Arnyokában szállt tovább,
Ő elől ment s én utána —
Oh nagy véghetetlenül nagy,
Volt szívemnek láng-szerelme!

A baba, mikor elvégeztem, kacagni kezdett, mint egy gerlicze s csak akkor szűnt meg, mikor észrevette, hogy szemeim könnyben usznak . . .

— Mit nevet? nem tetszik a költemény? — szóltam sértődve.

— Hihihí. Hisz ennek a költeménynek nincsen se keze, se lába. Hihihí. Nekem ugyan nem tetszik. Hihihí.

— Nem hát, mert maga nem érti. Maga gyermek még. Nem is való még magának szerelmi költemény, hanem olyan gyermekversike, mint:

„Héja viszi a fiát,
Elejtette a bátyját,
Hopp le, baba, hopp . . .”

— Maga egy liba-legény! Hihihí . . .

— Maga bakfiss!

— Hát magyarázza meg. Szép költemény: magyarázatra szorul. Hihihí.

— Mindjárt fogja érteni, baba. Hát emlékszik rá, mikor tavaly Kis-Boldogasszony napján, szüleinek társaságában, Havlicsek tanár ural, ki a mama mellett czammogott, kirándulást tettünk a »szentelt hegyre, honnét mise után tölgyes erdőkön, répaföldeken, apró községekben Hombug felé gyalogoltunk s innét vonattal visszajöttünk haza. Maga elől ment, világoskék ruhájában úgy hasonlított az Ikarusz-pilléhez — s én utána. Olykor-olykor meglibeggette a kósza szellő ruháskáját és kitakarta kicsinyke lábait . . .

— Semmi köze hozzájuk . . .

— Nagyon előre találtunk sietni s maga leült egy kőpadra s én odaültem maga mellé, Arthur erdei szamóczáért még előbbre futott. Én ott ültem csöppnyi lábainál, édes baba; az erdőség oreádjai inceskedtek velem; a rigók, csizék, kenderikék danoláztak édes-bájós dolgokat. S én odahajoltam csöppnyi lábaira, kedves baba s megcsókoltam kék ruhájának szegélyét. Azt hittem, hogy rögtön megharagszik, de nem haragudott meg, sőt ölébe vette az én buksi fejemet s tündér-ujjai elkezdtek játszadzni fürtimmel . . .

— S aztán?

— Aztán jöttek a mamák, a tanár ur, Arthurka s mi megindultunk, mentünk-mendegeltünk szikla-uton, hegy-patakja csörge partján, kegyed elől ment, baba s én utána . . .

Mig hangom zengett, a baba szemeiben valami földöntuli tűz gyulladt föl, tündérszép arczocskáját szelid pír öntötte el, két ostyaféher kacsójával megcirógatta a képemet lágyan, szeretetteljesen s aztán így szólt:

— Maga nem liba-legény, se nem mókus, nem kakas-lovag, nem flamingó, hanem egy aranyos fiu! Jaj de szép ver! Arany elmének gyöngy a gondolatja . . . S én csacsi baba, nem értettem . . .

Azután? — hát azután az én rémséges professzorom, ki a görög nyelvtant adta elő, megkérte a baba kezét. A baba igent mondott és lett belőle — professorné.

Két hónappal esküvője előtt módját ejtettem, hogy négy szem közt beszélhettem vele. Ott állt kertjük kellő közepén, őszi rózsák, kék eryngiumok között, mint egy Mab királyné . . .

— Miláda! — szólottam hozzá s igyekeztem olyan komoly arczot vágni, mint az csak egy tizenötéves ifjutól kitelik — ne menjen férjhez, várjon néhány esztendőt s legyen az én feleségem.

Miláda elkomolyodott, pedig több oka lett volna nevetni rajtam.

— Aranyos fiu, hiszen maga gyermek még, a maga jövendőbelijét most tanítják beszélni, sőt még azt is hajlandó vagyok elhinni, hogy a maga jövendőbeli hitves társa meg sem született még.

— Miláda! én esküszöm önnek a boldogságos szüz Máriara, hogy sohasem fogok elvenni mást nőül.

— Gyermek! maga el fog felejteni. S aztán egy leányt, aki nálam legalább is tíz évvel fiatalabb, szebb is, jobb is, mint én, feleségül fog venni és boldog, nagyon boldog lesz — mondá olyan hangon, hogy sohasem tudtam elfelejteni.

— Soha, Miláda. Emléke szakadatlanul élni fog elmém gondolataiban, lelkem néma tisztelőiben. Ah Miláda, ha Isten tentartotta volna nekem azt a gyönyört, hogy maga legyen az én mátkám, az én esküdött feleségem: akkor egész életem sohasem szünő hálaíma lenne. Oh Miláda, én tudom és érzem, hogy az van felőlünk megírva a csillagokban, az égböri jegyekben, a planéták aspektusában: maga fog lenni az én hitvesem.

— Ne haragudjék rám, kedves Sándor — szólt Zintz Miláda halkán — én nem vagyok oka semminek. Ami lehetetlen, az lehetetlen.

— Még egy szót Miláda, az Isten irgalmára kérem, összekulcsolt kezekkel kérem, mondja: szereti-e azt a férfit, kinek kezét nyújtja?

— Igenis — mondá ő, eperajkait duczásan lepiggyszteve.

— Akkor hát nem lehet más szavam, mint az, hogy áldja meg az Isten. Eltávozom, de emlékeibe itt hagyom a szívemet s várom az öné. Még egy szót. Ön szép, gazdag és művelt; mindenben hódoló tiszteletet, imádatot fog kelteni, de nálam jobban nem fogja szeretni senki. Áldja meg az Isten!

. . . November huszonhatodikán ment végbe a baba esküvője. A Szent-Móricz templom egyik pillére mögül néztem, hogy mint köti az öreg kanonok (a baba édesanyjának a nagybátyja) kezeit a stórával össze s megáldja őket az Atyának, Fiúnak és Szentlélek Istennek nevében: »Növekedjétek és sokasodjatok és töltsétek be a földet és hajsátok azt birodalmatok alá . . .»

A templomból négylovas hintón vitték haza a babát s én szívbem mély fájdalommal mentem Hombug felé, hol egykor az erdőség oreádjai inceskedtek velem, de lábaim nem bírtak. Egy utszéli fa előtt, melyen a boldogságos Szűznek állott képe, lerogytam, kezeimbe rejtve arczomat s kértem Isten Anyját, közvetítse imádságomat a mindenek Urához, akinek áldása kövesse és előzze meg a baba csöppnyi lábainak lépéseit, válják belőle a legirigylendőbb asszony. Estig zokogtam. Nem hallotta senki, csak a boldogságos Szűz Mária . . .

S aztán? — s aztán olyan beteg lettem, hogy atyám, kit e közben a közös hadügy-miniszteriumhoz osztottak be s így Bécsben lakott, kénytelen volt elvinni Olmützből.

A következő évben beadott a kalksburgi jezsuitákhoz s ott is tettem le három év múlva az érettségét. Tanulótársaim között akad néhány jó pajtás, de barát, mint Artur, egyetlenegy sem s ma már neveiket sem tudom.

A baba után majd egy évig busultam, irtam is egyszer egy levelet neki, de a praefectus elkobozta. Aztán elfelejtettem a babát . . .

Csak olykor-olykor, midőn álmatlan éjjeleken ablakomból kintéztem s ott láttam az égen a Cassiopea »M«-ját, jutott eszembe első szerelmem: Miláda . . . és, mikor lányos házakhoz kezdtem járogatni s (mindenütt, hol csak megfordultam) a ház tündére odaült a forte-pianohoz, nem egyszer sóhajtottam fel: »Oh Miláda, Miláda, *le nem tudál zongorázni!* . . .»

Apám bölcs tanácsa ellenére elkövettem azt a hajmeresztő ostobaságot, hogy jogász helyett orvosnövendék lettem s változékony szorgalom-

mal szerencsésen abszolváltam is az első négy évet.

A szünidőt anyai nagybátyámnál töltöttem Blanskovban, hol nagynénémnek villája volt s minden szombaton bementünk Brünnebe.

Történt, hogy amint a Ferdinánd-utcán magányos verébként portyáztam, egy szemrefőre csinos, magastermetű férfiúval találkoztam, ki egy szőke asszonyt vezetett a karján. Az ember hajlandó lett volna e nőt felsőiskolás leánykának tartani. Feketepettyes, túllből készült ruha emelte ki lány-termetének bájait, a nyak kivágás körül plissé-fodorral. A jobb svéd keztyűs kacsó hosszonyelű, diszsgombu napernyőt tartott és pedig a hajlított kar természetes magasságában; fejcskáján bársonnyal és százsorszáppal díszített kalapot viselt. Arcszíne olyan volt, mint a tejbe mártott barackvirágé, égő szemeiben búbajos tűz ragyogott. Oh, mintha már láttam volna ezt a tüzet ezekben a galambszelid szemekben föllobogni! . . . A delnő, mikor engem meglátott, hirtelen megállt s így szólt hozzám:

— Aranyos fiu! hát nem ismer?

— A baba! — kiálték és szerettem volna a nyakába borulni.

A férj, a »tanár ur«, mint régi tanítványát szeretetteljesen megcsókolt és megölelt, te-nek szólított s aztán kért, hogy tartsak velük, épen ebédelni mentek. Hanáknál szándékoznak étkezni.

A baba nagyon szíves és előzékeny volt hozzám, (hiszen én voltam első imádója), hát még, mikor megtudta, hogy orvosnövendék vagyok.

— No hát magát igazán az Isten angyalai vezérelték körünkbe — mondá a baba szeliden s a nagy gyermek-szemei ragyogtak, mint két drágakő.

Azután elbeszéltek, mi járatban vannak. Arthur, az én kedves Arthurom, megnősült, a baba egyik barátnőjét vette el, kit én nem ösmertem. A házasság nem volt minden tekintetben boldog, bár a baba sógornője két év alatt három gyermeknek adott életet. Biharmegyében laktak, hol Arthurt egy viczinális vasut kiépítésénél alkalmazták. Malvin — ez a neve — ábrándos természetű, regényes hajlamu, kissé fantasztikus hölgy volt, ki sűrűn olvasta a füzetes regényeket és szeretett magáról beszélni. Egyszer öngyilkossági kísérletet is követett el: leánder-illattal akarta elemészteni magát. Midőn utolsó gyermeke született, Malvin súlyosan megbetegedett és hónapokon át őrizte az ágyat s e közben elméje elhomályosodott. Arthur idehozatta őt a cernowitzi tébolydába Brünne mellé és Havlickekék azért jöttek, hogy a beteg nőt meglátogassák . . .

— Ugy-e lesz oly szíves és el fog engem kisérni, mert a férjem nem akar jönni s én nagyon szeretem Malvint.

— Szívesen.

— Köszönöm, aranyos fiu — mondá ő, habfehér, habpuha kezét nyujtván, melyet én hódolatom jeléül hévvel emeltem ajkaimhoz.

* * *

Szürke, komor délután volt, egy olyan intézetnek a látogatására való, mint a tébolyultak háza, melyhez az ut Brünnhöz tartozó nyaralók között, körtvély-, alma- és szelid gesztenyefákkal szegélyezett országuton vitt el. Majd letértünk az országutról s egy fordulónál előttünk állott az élőhalottaknak magas kőfallal kerített háza nem messze a fáktól elrejtett falutól, melyet a tébolydához tartozó parkszerű kert koszoruz.

A sárguló virány fölé halotti leplet kezdtek szőni a bikanyál szállongó ezüstszálai; a kissé hervadt füvek lándzsái közül kilillált az őszi kikirics. Az égen vándormadarak röptültek s hivogatólag lelekrugogtak.

Az uttól délre szép, ligetes erdőség vonta magára figyelmünket, melyen tul az osztrák-magyar államvasut Auszterlitz felé nyujtózó töltésvonala huzott élesen elszigetelő határt. Fejünk fölött egy héja örvénylett s aztán lecsapva, nyilsebesen tovaszállt, körme között valami kisebb madarat vité, (de nem a fiát!)

Hárman ültünk a bérkocsiban: a szép baba, férje s én. (Azaz volt még valaki ott: a kis Amorka és ismét belelőtte nyilát szívbem!) Ők ültek a főüléren s én a babának vis-à-vis,

hogy térdeink olykor-olykor véletlenül összekoczkodtak.

Megérkezvén, udvariasan lesegítettem a babát. (Hopp le, baba, hopp!) Havlicsek jelentkezett az osztályos főorvosnál, kinek jogában áll egyik avagy másik beteg meglátogatását engedélyezni. A főorvos meg is engedte. »Már nem oly nagy mérvben izgatott« — mondá — »de érzékesalódásai s eszmetévelygéseinek vannak még, hangulata esékeny, majd nyomott, majd derültebb, a sirdogálásból át ácsap a nevetésbe s üldöztes irányban delirál« . . .

Havlicsek nem jött be s én kísértem a babát, ki erősködött, hogy az elmebeteg sógor-nőnek engem mint férjét fog bemutatni. A szegény nő ugyanis Havlicseket nem ismerte.

Az ajtót felnyitották s egy ápolónő vezetésére bizattunk. Ah! mint félt a baba, kit én karon vezettem. — A hosszú folyosón tébolyult nők szeméi bámultak ránk.

Egy fiatal, szelid arcú, dolichocephál nő mindjárt letérdelt a baba elé.

— Oh Mária, bűnösök menedéke — sutogá — könyörögj érettem, anyámnak választalak én, Éva vétke leánya!

— Ez vallásos tébolyban szenved — mondám magyarul a babához, kinek balja reszkett jobb karomban és szinte hallottam szívének hangos dobogását.

— Térdre! én vagyok a Sába királynője — rivalt ránk egy szűk homloku, csuviszemű nő.

— Én is voltam ilyen szép, korona hercegek csókolták kezeimet — locsogott egy tömzsi, galambosz anyóka, kinél a bal arczfél fejlődésbe visszamaradt.

— Te boszorkány, hová tetted a költeményeidet? nem adod ide? ha vissza nem adod, összetöröm a csontjaidat, megfojtalak! — toporzékolt egy tenyeres-talpas, vad tekintetű amazon, kinek fülcimpái oda voltak nőve s a ki hangjánál és termeténél fogva beillik vala dragonys káplárnak.

S öre akart menni a babával. (No jaj neked, baba.) Saját testemmel védtem a babát a dühöngő ellen, kit aztán két hirtelen előfutott ápolónő ügyesen megfékezett.

Végre elértük azt a szobát, hol a baba nőrkona élőhalottoskodott.

Malvin lehetett úgy 26—28 éves asszony, kinek arczán látszott, hogy betegsége előtt nagyon, de nagyon szép lehetett. Egy battiszt keszkenőt himzett.

A baba, bár nem látta őt mióta férjhez ment, azonnal ráismert.

— Malvin, kedves Malvinka, nem ismersz?

Az elmebeteg végigmustrált bennünket és félve kapaszkodott az ápolónő karjába s nem szólt egy szót is, de vérfagyaláló, kísértetlító pillantással mért végig bennünket: a babát is, engem is.

Egy szobába vezetett az ápolónő, mely fölé nagy betűkkel volt írva: a főápolónő szobája.

A szobában volt egy garnitúra butor, az ablak mellett villanyos ellenőrző apparátus, virágvasárnapi fűzfabarkával koszoruzott feszület s egy termométer.

Leültünk.

— Malvin, nem ismersz? — kérdé a baba olyan hangon, melyre a halottak kelhetek volna fel sirjaikból s letette kalapját — én vagyok a Zintz Miláda.

A megtébolyult nő mereven nézett rá és fogait szította.

— Én vagyok a Havlicsekné, hát nem ismersz?

Erre tompa hangon megszólalt az örült asszony:

— A szép Zintz Miláda. A baba.

— Én vagyok a baba.

— A baba. Az a szép baba. Oh most még szebb vagy. A megtesült gyönyörűség. Hogy lehet ilyen szép hölgynek olyan csunya neve: Havlicsekné. Pfüj . . .

A baba két szép arczán a rózsák lángvere-sekké váltak. — S ekkor megint kínos szünet állott be. — Azután ismét megszólalt a beteg:

— Hát a te gyermekeid is megfagytak, Zintz Miláda.

— Oh nem, hála Isten, mind a kettő egészséges. Iza is, a Jenőke is. Az Iza most tanul olvasni, kis fiam karon ülő.

— Ki ez a fekete ember — vágott közbe

a tébolyodott s felém bökött mutató ujjával kétszer is.

— Ez, ez — s a baba szégyenlett hazudni, hogy én az ő férje vagyok — ez egy jó barátom, egy régi, kedves barátom.

— Hazudsz. Ez a te szeretőd, Zintz Miláda! — harsogá messze hallatszó hangon az örült. Szegény baba majd leszédült.

— Mit gondolsz?

— Igen, a szeretőd, Zintz Miláda, kivel megcsalod a férjedet. Ne is tagadd.

— De édes Malvin . . .

— Eredjetelek, látni sem akarlak benneteket. Ugy-e többet nem fogsz én hozzám ellátogatni; ebbe a szomorú intézetbe — mondá s elkezdett hangosan sirni.

— Malvinka, édes . . .

— Vigyázz, hogy a férjed rá ne jöjjön. Oh borzasztó a megcsalt férfi dühében . . . Olvastad Tolstoj műveit? Oh, a nőnek még a saját férjére sem szabad vágyteljes pillantást vetni. Mire való a házasság, a szerelem? A férfinak is jobb, ha nőtlen marad, vezekel és nélkülöz, mintha egy lenge nádnak hűtlensége őt a kétségbeesés örvényébe taszithatja vagy gyilkosságra kényszeritheti.

— De Malvin . . .

— Eredj, távozzatok tőlem!

— Jól van, megyünk, de engedd meg, hogy megcsókoljalak.

— Nem, ne érints. Ha érintesz, porrá omlom, hiszen én bolognai üvegéből vagyok . . .

... Megrendülve távoztak a szomorú helyről,

* * *

— Hát mi a te nézeted Malvin betegsége felől? — kérdé a tanár.

— Én azt hittem az első pillanatban, hogy a szerencsétlen asszony gyógyítható, mert »megkülönböztetési képessége« van. Ő felismerte, hogy a feleséged most még szebb, mint lány korában. Tehát meg tudja különböztetni a szépet a szebbtől s kétségtelenül a jót is a rossztól, a helyest a helytelentől. Amde midőn nem engedte magát feleségedtől megcsókoltatni, éppen az ellenkezőről tett meggyőzőtlen bizonyosságot s a libertas judicii létezését nullifikálta. S így az én nézetem szerint a szegény asszony gyógyíthatatlan, azaz hogy aligha fog felépülni . . .

(Egy negyedéves orvosnövendéktől, ki még pszichiátriát nem tanult, elég okos szakvélemény vala . . .)

* * *

— Te, Sándor, — mondá Havlicsek, mikor a bérkocsiban helyet foglaltam feleségeddel szemközt — nekem organikus szívbajom van, igaz-e, hogy ilyen bajban sinylődőknek tartózkodniok kell a szeszitaloktól?

— Mondja, hogy igen — szólt a baba magyarul s gyöngéden hozzám érintett madárlátta czipőcskéjét.

— Igen, ha hosszú életü akarsz lenni a földön . . . mértéket kell tartani in Baccho et Venere . . .

* * *

Három év múlt el. Malvin él még, de a szegény tanárt elvitte a szívészélhűdés. Hat hét előtt temették. Megsírattam, hiszen hát nem tehetett arról, hogy ő meg én egy leányt szeretünk. Tegnap telegramm útján megkértem a baba kezét. A baba nem sürgönyözött, de irt. A levélből csak ennyit árulok el. (Ma kaptam kézhez.): »Aranyos fiul! Maga szörnyű ember ám, mert egy özvegynek, ki pár hét előtt veszté el az urát, mindjárt a kezéért eseng. Az illem azt hozza magával, hogy a gyászévet bevárjuk. Különösen, midőn az asszonynak sokkal derekabb férje volt, mint a sorstól megérdemlett. Szégyenlem bevallani, de hát maga előtt nincsen titkom, hogy az én házasságom, ha tudni akarja, majdnem minden tekintetben boldogtalan volt, de azért a gyászévet várjuk be. Anynyit megérdemel az a férfi, ki gyermekemnek atyja (szegény Jenőke megelőzte atyját!), a ki velem olyan jól bánt s minden gondolatomat leste. Soha sem vétettem a hitvesi hűség ellen, sőt becsültem őt jóságáért, tudománya miatt, gyöngéd voltam iránta, de nem szeretvén őt, boldogtalannak éreztem magamat . . . Arrakérlek továbbá, kedves aranyos fiam, hogy ne szé-

gyeljed magad, hogy én idősebb vagyok nálad . . .*

* * *

Oh baba, kedves baba, te tündérhagyás, te földreszóppent angyal, égő csókjaimba fűrsz-töm drága leveledet. Ah, milyen boldog is leszek én, ha te az én hitvesem fogsz lenni, baba, fényben-árnyban hű társa életemnek! Oh mily szép is vagy te, baba, szentem-babám, gyönyörű lélek, gyönyörű testben. S én? . . . S én milyen boldog! . . . Hát te, baba, édes-kedves, rubintos, gyönyörűnél gyönyörűbb baba? . . . Légy enyém s én szeretni foglak mindhalálig! . . .

Elvira.

Orbay Tihamér főhadnagy izgatottan járkal föl s alá garcon szobájában. Már jó ideje mult, hogy bajtársával Sente Pistával haza jött a lovagló iskolából s még egy szót sem szóllottak egymáshoz. Mintha valamely nyugtalan gondolat kergetné. Valamit mondott neki a kiballgatás után ezredese s azóta mintha kieserélték volna. A könnyűvérű, örökösen vig Orbay egyszerre ábrándozó, méléző lett. Napbarnított, életvidor arca ilyen komoly, sőt mondhatnók, szomorú még nem volt.

Pajtása hanyagul eldőlve a török ottománon illatos szivarkája füstkarikái közül kíváncsian, résztvevőn figyel barátja nyugtalanságát.

De ő csak folytatja tovább néma sétáját. Meg-megáll, arca hiven visszatükrözi belső küzdelmét, majd barátja felé fordul, mintha valamit mondani akarna, de szóltan marad. Kuttyája, egy zsemleszinű agár, mely elmaradhatatlan kísérője a kaszárnnyában s a hölgyek szalonjaiban egyaránt, mintha érezne urának baját, leverten huzza meg magát az ágy előtt elterülő medvebőrön s csak olykor pislant lopva busan urára.

Orbay egyik cigarettet a másik után hajtja el ideges mozdulattal anélkül, hogy kettőt-hármat szíppantott volna belőlök. Időnként, mintha hallgatag sétájában kimerült volna, megáll ablaka előtt s dudolni próbál valami ismeretes dallamot. De rögtön abbahagyja. Azok a fülbemászó, léha kuplék most olyan hamisan hangzanak, még sarkantyújának pengése is sérti fülét.

Végre fáradtan, egy hangos sóhajjal az egyik zsöllébe veti magát s asztaláról a zürzavaros rendtelenségben heverő arcképek közül kiválaszt egy miniatúr olajfestésű képet. Kezébe veszi s hosszasan elmélyedve szemléli.

Pajtása bántóan mosolyog a füstgomolyag közül.

— Már látom, Tihamér igazán szerelmes vagy, — töri meg e csendet.

Orbay meglepetten tekint barátjára:

— Szerelmes vagyok? . . . lehet

A főhadnagy arca kipirul az önkénytelen vallomásra. S alig mondta ki e szavakat, elsimulnak homlokán az izgatott vonások. Valami ábrándos boldog érzélem derüje ömlik el egész arczán.

Eszébe jutnak kalandjai, futólagos viszonyai, amelyek csak napokig foglalkoztatták könnyelmű lobbanékony szívét. Végig hordozza szemeit azon a töméntelen arcképen, apró emléken, melyek szobájában hevernek.

Alig emlékszik rájuk . . .

De Elvira arczától nem tud menekülni. Minél inkább szeretné kivenni fejből azt a bájós angyali arczot, annál erősebben, kitörőhetetlenebbül vésődik az bele. S az neki vég nélküli boldogság. Érti, hogy nélküle végtelenül szerencsétlen, boldogtalan volna.

S ezt ő csak a mai nap óta tudja. Mióta ezredese beszélt vele.

De nem sokáig tar nyugalma. Indulatosan felugrik helyéből. Az agár az éles kardcsörrenésre följeden szendergéséből s fájón vonitva figyel gazdájára.

— De mi köze az ezredesnek Elvirához? — tör ki a főhadnagyból a bosszuság.

Orbay arca kivörösödött s ajkai reszkettek a benső felindulástól. Nem tudja megérteni miért törődik az ezredes az ő szerelmével.

— Jóakarólag figyelmeztetted ma a gyakorlat után, hogy ne udvaroljak oly hévvel Elvirának, mert ez a viszony csak ártalmamra válhatik . . .

— Hát ez bosszant téged? Kérde álmélkodva Szente.

— Az egész tisztikar tudja, hogy ezredesünk fiaként bánik veled s csak javadat akarja. Ugy sem lehet ebből a viszonyból semmi. Orbay ijedten tekintett társára.

— Hogy érted ezt? — Kérdé megütöközve. Szente szívéből felkaczagott.

— Pajtás, te már nyakára hágtál még ezentul várható örökségednek is, s így nem is gondolhatsz holmi szerelmi házasságra.

Tihamér meghökkenve hallgatá barátja szavait.

— Olyan bolond csak nem leszel, hogy levedet az atillát, vagy mi! . . .

— Arra nem is gondolok

— De hát akkor mit akarsz?

— Én Elvirát szeretem s nőmmé fogom tenni — felelé Orbay határozottan.

Barátja kételkedőleg tekintett reá.

— Arról csak van tudomásod, hogy Elvira előkelő családból származik ugyan, de teljesen vagyontalan.

Tihamér kelleetlenül intett kezével.

— Mindig az a vagyon, a kauczió, erről szólt az ezredes is nekem.

— Pedig ez így van s inkább hálával tartozol neki, aki sorsod iránt érdeklődik, sem hogy bosszankodnod jogod volna.

— Már pedig én Elvirát feleségül veszem s ha másképp nem . . .

— Itt hagysz minket — fejezé be szinte gúnyosan.

— Igen.

— Azt te sohasem fogod megtenni.

— Talán kételkedel szavaimban? Én Elvirát őszintén szeretem . . .

— Azt elhiszem. Elvirába az egész helyőrség minden tisztje szerelmes, sőt azt beszélék, az ezredes is hódol szépsége előtt.

— De Elvira csak engem szeret.

— Az is igaz.

— Nos? . . .

— Nos én még sem hiszem, hogy te, aki ezredünk legdédelgetettebb tagja vagy, aki után a garnizon legszebb asszonyai bolondulnak, Elvira miatt carrieredről lemondj.

Tihamérra kelleetlen benyomást gyakoroltak barátja önző szavai.

— Azok mind csak afféle apró szórakozások voltak . . .

— Meglehet. De hogy te a lovidat s az agaraidat mindig jobban szeretted, mint a szép asszonyokat, azt sem tagadhatod — veté ellen Szente.

Orbay elmerengve tekintett ékesszóló barátjára.

— Elvirát akkor még nem szerettem.

Szente kedvetlenül emelkedett föl az ottománról s kezét nyujtva Tihamérnak távozni készült.

— Gondold meg pajtás jól, mielőtt valamire elhatároznád magad. Én bizom, hogy te bennünket, kik téged annyira szeretünk, nem fogsz elhagyni egy szép lány szemeiért.

Tihamér sértődött mozdulatot tett. De bajtársa őszinte barátságát kifejező szemeibe tekintve felgerjedő indulata lecsillapodott. Szívélyesen szorította meg barátja kezét.

— Apropos, hallottam, hogy a jövőhónapi lóversenyekre Rapidnak vannak a legszebb kilátásai. Büszke lehetsz reá.

— Magam fogom lovagolni — válaszolá Tihamér diadaltól sugárzó szavakkal.

... Szente utolsó szavai gondolkodóba ejtették Orbayt. Eszébe jutottak az ezredes szavai.

— Főhadnagy ur, szakitson azzal a leánnyal, aki csak akadály az ön pályáján.

Az ezredes szavai annyira meglepték a mit sem sejtő Orbayt, hogy felelni sem tudott rájuk.

— Legyen katona és gavallér.

Orbayval a föld forgott e szavakra. Ha nem főlebbvalója mondja ezt neki, elégtételt követelt volna. De így hallgatnia kellett.

— Ne legyen hűtelen a hadsereghez, mely már oly sok dicsőséget szerzett önnek s még oly szép jövőt ígér, de szerencsétlenné setegye azt a leányt . . .

Tihamérban forrt a harag s a megsértett önértzet e gyöngédtelen vádra.

— Ezredes ur, ismerni fogom a kötelességem.

Csak annyit mondott összezorított ajakkal

és sarkra fordult. Az ezredes sértődötten s az irigység bizonyos nemével tekintett ezredének legdaliásabb tisztje után.

Ez a jelenet ujult meg Tihamér képzeletében bajtársának utolsó szavaira. A legkétségbeejtőbb habozás kezdé ismét gyötörni. Parancsnokának szavai, de meg saját ígérete is gyors elhatározást követeltek. S ő még most sincsen tisztában azzal, mit fog cselekedni.

Választania kell szerelme s ragyogó pályája között. Egyiket úgy szereti mint a másikat. De ha csak az egyiket szabad választania, nem tudja elszánni magát a végzetes lépésre. Lelkében lerajzolódik csillogó pályája, fényes, kecsesítő jövője, a hű bajtásak, a gondtalan, változatos, vig élet, kedvencz szenvedélyei, bálványozott lovai, agarai . . . s mind ezekről le kell mondania, ha a másikat választja, az egyszerű, talán nélkülözéssel fenyegető polgári életet, de ezt megosztja vele egy szeretett lény, Elvira, akinek közelében lenni már boldogság, őt birni, elképzelhetetlen gyönyörűség . . .

Igy hányódott fölzavart kedélye a kétség s remény között. S nem érez magában egy csep erőt sem, hogy válasszon. Menekülni szeretne gyötrelmei elől, de nem tud, hiába . . .

— Miska — kiáltja türelmetlenül.

Szolgálatra készen, feszes tartással jelenik meg inasa.

— Parancsoljon, főhadnagy ur.

— Nyergelj, kilovagolok.

Száraz, formásfejű, okos szemű lova vidám nyertéssel fogadja közeledő gazdáját. Oly jóesik neki a hű állat ragaszkodása, szinte érzékenyülve veregeti a fényes szőrű telivér széphajlásu nyakát.

— Rapid, kedves lovam, talán nemsokára meg kell válnom tőled.

Az okos állat mintha megérezte volna urának szándékát, hízogón dörzsöli csillagos homlokát Tihamér zubonyához s szeliden nyalogatta czukrot kínálkozó kezét. Kutyája vigan ugrándozik körül s Rapid is már türelmetlenül kapál vékony, formás lábaival.

Könnyed ugrással a nyeregben terem s lovának könnyű lábai röpitik ki messze a városból. Oly jól esett fölviharzott, lázas kedélyének ez a vakmerő lovaglás. Soha életében ily örületes, vágató galoppban még nem hajszolta féltett lovát. Czelálatlanul röpitült lovával a városon kívüli járattal mezőkön.

Mire visszatért, lováról foszlányokban hullott a hab, de felkorbácsolt, izzó kedélye megennyhült. Erős elhatározás érlelődött meg keblében. Olyan nyugodt volt. Komoly arcának elégedett kifejezése híven tükrözte vissza a helyre állott lelki egyensúlyt.

Miska inasa csodálkozó szemeket meresztett a főhadnagy urra, amint meglátta egész testében reszkető, tajtékozó, habtól fehérülő lovát.

— Így még nem kergette meg a lovát a gazdám — mormogá fejét esőváiva — valaminek történni kellett a főhadnagy urral.

— Asszony lesz a dologban, mernék fogadni rá — szövé tovább.

— Így volt ez mindig, valahányszor valami asszonyfélbe gabajodott a főhadnagy ur, mindig a szegény Rapidnak kellett megkínólni érte. De most valami furcsábbnak kellett megessen, mert így még nem hajszolta meg Rapidot.

Tihamér kiadván inasának utasításait, nyugodtan tért szobájába. Miska bambán nézett ura után. Máskor az istállóig kísérte kedvencz lovát, most meg a szokott czukorral sem kedveskedik. Pedig Rapid türelmetlenül, nyihogva várja a köteles illetményt . . .

— Ma senkinek sem vagyok itthon, érted!

— Érttem főhadnagy ur — felelt Miska még ostobább képet vágva.

— Hm, nem jól van ez így — duzzog Miska — de majd jóra fordul, mert a gazdámnak még mindig bolond szerencséseje volt, különösen az asszonyok körül.

Tihamér az egész este nem hagyta el szobáját. Estebédjét kihozatta a casinóból s azután nyomban lefeküdt.

Reggel még aludt ágyában, midőn inasa egy illatos levéket tartva kezében fölébreszté. Tihamér mohón nyúlt a levélke után.

— Kedves Tihamér, még ma délelőtt okvetlen látogasson meg.

Csak e pár szó állott a levélkeben Elvira finom kézírásával írva. De azokból a vékony

betűkből oly sokat olvasott ki Orbay. Még sohasem irt neki Elvira. Bizonyosan történt valami.

Gyorsan felöltözködve s sebtében költve el reggelijét, a laktanyába sietett. Elmulaszthatlan dolgait elvégezvén, azonnal Elvirához ment.

Odamentében mindenféle gondolat, sejtélem kavargott elméjében. Egyszerű de előkelő külsejű házba nyitott be. Nagyon dobant szíve, midőn Elvira ajtaján kopogtatott.

Sötétszínű ruhába öltözött, halavány arcú, sugártermetű leány sietett elébe. A sötétbarna szemek bársonyos fényében oly sok melegség, szerelem, odaadás tükrözött. Az a lehelletszerűen finom, ellenálhatatlan kellemű arcz oly sok titkolt bunak, szenvedélynek volt egyszerre hű kifejezője. Ez a leány Elvira volt.

Meleg kézzorítással üdvözlé Tihamért, miközben bágyadt pirosság élénkíté arcát.

Tihamér, ki a láng közelében végtelenül gyengének, de egyszersmind a legnagyobb hőstettekre képesnek érte magát, remegve emelé ajkaihoz a picziny ujjakat.

— Elvira, mi történt? — kérdé hű szerelemmel s őszinte aggodalommal tekintve reá.

— Az ezredes volt itt . . .

Alig mondta ki e szavakat, könnyek jelentek meg szemében. Tihamér agyában sötét gyanu sejtelve villant meg.

— Mit kerestél kegyednél az ezredes?

— Magáról beszélt Tihamér . . .

Mindjárt világosan látott a dologban. Eszébe jutott az ezredes tegnapi figyelmeztetése. Az elfojtott keserűség sápadttá tette arcát.

Elvira a legrosszabbat sejtve halkán zokogai kezdett.

— De szóljon az istenért, Elvira, mit mondott az ezredes?

A leány most csukló hangon, panaszos szavakkal mondotta el az ezredes beszélgetését.

— Óva intett, hogy ne higgyek magának.

Tihamér szédülni érte fejét.

— Magának az én vonzalmam csak szórakozás s az egész ismeretséget csak kalandnak tekint.

Tihamér arcát vérpirosra festé a sértő rágalom. Keblében lázasan forrongott megsebzett önértzete ennyi merészség fölött.

— S kegyed ezt elhitte?

— Nem. Azért hívtam.

— Köszönöm Elvira, higgye el, megérdemeltem.

— De még egyebet is mondott . . .

Elvira kezeivel takará el sötét pirban égő arcát s akadozva, alig hallhatóan mondotta el az ezredes további beszédét.

— Elmondta, hogyha vonzalmi őszinte is, sohasem lehet belőle házasság, mert szegény leány vagyok s ön sem a gazdag Orbay többé.

Tihamér csaknem kővé meredt ezredese ezen gyöngédtelen szavaira.

— Ha pedig leveti egyenruháját, amit különben nem hisz, a legszomorubb inség vár mindkettőnkre.

— S mit felelt kegyed, Elvira?

— Azt, hogy én önben bizom s a szegénység nem riaszt el jövőmtől.

Tihamér hálásan tekintett a könnyező leányra.

— Végre pedig a saját kezével kínált meg — fejezé be Elvira s hangos zokogásban tört ki.

Tihamér indulatosan ugrott föl helyéről.

— Én természetesen elutasítottam, mire ő azzal fenyegetődött, hogy önt azonnal át-helyezteti.

Tihamér ki akart rohanni a szobából.

— Tihamér, az ég szerelmére, ne kövessen el valami meggondolatlanúságot. Önnek erői hallgatnia kell, mert én megígértem, hogy nem árulok el semmit.

Aggódó félelemmel ragadta meg az indulata hevében reszkető Tihamért s gyöngédten tartá őt vissza.

Orbay egy szót sem tudott szólani a bensőjében forrongó harag miatt. Elvira feltő szeretettel szemlélte a szenvedő, önmagával vívódó ifjút.

— Igérje meg, hogy nem tesz szemrehányást parancsnokának.

— Megígérem . . . — nyögé Tihamér gúnyosan, megszánya a rétező leányt.

Orbay sápadtan közeledett Elvira felé s gyöngéden megragadá kezét.

— Elvira, szeret engem?

A leány nem felelt, de ékes szőlőben fejezte ki érzelmeit piruló arcza s könyben csillogó szeme.

— Nekünk most el kell egymástól válnunk egy időre.

Elvira elsápadt e szavakra.

— De nemsokára visszajövök s akkor elégtételt adok kegyednek s veszek magamnak — fejezte be szavait Orbay komoly, de belső szerelemmel lágú hangon.

Elvira boldogan, áradzó szerelemmel hallgatta e szavakat. Tihamér tulvilági gyönyörrel szemlélte Elvira hű szerelmének s bizalmának csillogó jelét s karjai közé zárta a piruló hajadont.

— Aztán fog-e akkor is szeretni Elvirám, ha le kell vetnem a ragyogó atillát?

Elvira Tihamér keblére rejté szemérmesen égő arcját.

... Egy hónap múlt el a Tihamérra elhatározó nap óta. Az ezredes tényleg beváltotta fenyegetését s Orbayt egy másik ezredhez helyezték át. Azóta Elvirával nem találkozott, sem levélben vele nem közlekedett. Régi bajtársai már el is felejtették, hogy ő a szép Elvirának egykor oly hévvel udvarolt. Az ezredes még kitartóbban ostromolta Elvirának tőle idegenkedő szívét.

Elvirának óriási lelkiereje volt szüksége, hogy Orbaynak tett ígéretéhez álhatalos maradjon. Hozzájárult Orbay hallgatásához még az a sok mende-monda is, mely róla a helyőrség tisztjei között kerengett. Természetes, hogy ő az ezredes kényszerítő befolyása alatt állván s ismervén parancsnokuknak nyílt szándékát Orbay jegyesével szemben, minden alkalmat igyekeztek őt Tihamér csapodár természetéről meggyőzni s hozzá való bizalmában megingatni. De Elvira csak szerető szívének sugallatára hallgatott s türelemmel várt.

Tihamér határideje már végéhez közeledett s elérkezett a lóversenyek szezonja. Az egész helyőrség egyébről sem beszélt, mint a beálló versenyek eshetőségeiről.

— Rapidnak van legtöbb kilátása — ez volt az általános meggyőződés.

— Orbay Tihamér is eljön a versenyre s maga fogja lovagolni kedvenc paripáját — újságolta egy nap Szente.

Általános meglepetéssel fogadták e hírt.

— Az lehetetlen, hogy ennyire gyöngéden legyen Elvira iránt — veték ellen — hisz eljövételével csak azt bizonyítaná, hogy Elvirát már végkép elfelejtette.

Elvirának kimondhatatlan lelki fájdalmakat kellett kiállani a versenyt megelőző napokon.

Derült szép nap kedvezett a versenynek. A garnizon minden szép asszonya és lánya mint egy tarka virágkoszoru ott pompázott a tribünökön. Mindnyájan Orbayt keresték kíváncsi szemekkel, de nem találták sehol. Soknak elszorult a szíve, hogy titkon imádott lovagját nem láthatta.

Pedig Orbay ott volt a startnál tisztársaitól körülvéve, kik kérdéseikkel ostromolták az egykor dédelgetett bajtársat.

— Csakhogy eljöttél valahára, azt hittük, hogy minket is elfelejtettél már — szólt Szente őszinte örömmel barátja viszontlátásán.

Tihamér szomorúan, erőltetett mosolylyal tekintett barátjára. Ugy megváltozott kedélyében. Pajtásai résztvevőn szemléltek a daliás, de komoly és borongó Tihamért. Alig ismerték föl benne az egykori ledér, kalandvágyó Orbayt.

Tihamér fürkészőn vizsgálta a tribünök padsorait. Ő nem volt ott.

Elvira otthon szívtépőn zokogott vigasztalan fájdalomában. Tihamér még levertébb lett...

Csak akkor vidult föl arcza, mikor kedvenc lovát vezették elő. Most következett a verseny főszáma. Mikor Orbay Favorit lován délcégen ülve megjelent a sorompónál, hangos üdvöndözést fogadta. A tribünök legyezői, virágos kalapjai nyájasan bólintottak felé. Orbay ajkai körül szomorú mosoly futott végig.

A futam megkezdődött. Lélekzetüket vissza tartva, a tribünökből kihajolva nézték a ver-

senyt. A pálya felén már látható volt Rapid előnye.

— Hurrá, Rapid... — hangzott föl ezer torokból. A hölgyek arcán az izgatottság pirja égett.

Még egy forduló s Orbay lovával elsőnek érkezett be a jelző zászlóhoz. Győzelmével megnyerte a fejedelmi díjat. Egetverő üdvöndözéssel emelkedett föl a tribünök padsoraiból. Minden szem Orbayn csüggött... De ő egyszerre elűnt. Szeretettel élve körül kifáradt, minden idegében reszkető lovát s egy futó mosolylyal fogadva bajtársai őszinte szerencsekívánatait, gyorsan eltávozott.

Elvira ezalatt keservesen vergődött fájdalomában. Már bizalma gyengülni kezdett s csalódásában keservesen zokogott...

Néma bánatából léptek zaja verte föl.

Gyorsan feltáru az ajtó s diadalról, örömtől ragyogó arczzal jelentik meg a küszöbön Tihamér délcégen szeretett alakja.

— Eljöttem Elvira, hogy ígéretemet beváltsam... — hangzék a tuláradó érzelemmel el-lágyult hangon ajkairól s ölelő karjaiba szorítá a meglepetéstől, vár tlan gyönyörtől csaknem elalélt leányt.

Elvira boldogan simult a daliás ifju széles mellére.

— Anyit szenvedtem... Tihamér, de most végtelen boldog vagyok — susogá könnyei közül üdvözölt mosolylyal.

Orbay szerelmesen, a nagy boldogságtól elérzékenyült hangon vigasztalá s nevetve beszélt el neki mai diadalát.

— Most már nem vagyok szegény Elvira, s az atillát nem kell levetnem...

A boldogságtól ragyogó leány meglepetten tekintett reá.

— Megnyertem a mai versenyen a fődíjat, Rapid lovam elsőnek ért be.

Elvira kitörő örömmel fogadta e hírt.

— A hű Rapid... tehát neki köszönhetjük boldogságunkat.

Tihamér elnevette magát a kedves ötleten.

— Nem, Elvirám, csakis a kitartó szerelmednek — felelé Tihamér s egy forró csókot lehelt a piruló leány ajkaira.

... Az nap este fényes bankettet rendezett az ezred Orbay ünneplésére. Orbay Tihamér immár menyasszonyával, a szép Elvirával jelent meg s boldogan fogadta meglepett társaitól őszinte ragaszkodásuk, jókívánataik kifejezését.

Az ezredes nehezen palástolt csalódással nézte az ifju pár örömet, de azért ő is udvariasan gratulált Orbaynak s menyasszonyának.

Vári Rezső.

A pályaőr.

Françis Coppé után: Idem.

Ő felsége Csehország királynéja — a meserő világában örökéletű lesz a csehkirályság — a legszigorubb és legegyszerűbb inkognitóban utazik Siebenschloss grófnő neve alatt s csak rendes felolvasónője, az öreg Georgsthal bárónő és egyik udvaroncza, Horschovitz tákornok képezik a kíséretét.

Az elkülönített vonalszakaszban a melegített üvegcövek és bundák daczára rettenetes hideg uralkodik és a királyné, ha belefárad angol regény olvasásába, vagy elunja nézni tábornoka kötésbeli művészetét és ki akar tekinteni a vonatból a hólepte vidékre, zsebkendőjével kénytelen megdörzsölni egy darabon az ablakot, melyre csillogó kristályokat és jégvirágokat fest oda a hideg zuzmára.

Különös szeszély az, s csak egy huszéves leányfejtől telhetik ki, a mi Ő Felségét, most télviz idején Párisba hajtja édes anyjához, Morvaország királynéjához, jólehet ez már előre bejelentette a prágai udvarnak, hogy tavasszal odalátogat.

Tíz fok hidegben kellett a társaságnak utrakelnie. Nem használt semmi ellenvetés. Az öreg bárónőnek föl kellett hagynia reumája em-

legetésével, a vitéz tábornoknak pedig azzal a pompás ágytakarójával, melyet legkedvesebb mostoha lányának akart készíteni, meglepetésbe, bármennyire siránkozott is.

Az utazás nagyon bajosan ment. Egész Európa hóba volt temetkezve és a szigorú időben nem lehetett az uti tervet pontosan megtartani.

Az utasok végre átesnek az ut fele részén és közelednek a célpont felé. A bárónő és a kemény harczfi fülig beburkolózva a kupé sarkában ábrándoznak Páris felől, míg odakint mesztelen nagy fehér hópihék röpködnek a sötétségben.

Egyedül a királyné van ébren. Kék róka prémmele bélelt bundájában is hideg rázza. Félkarjával selyempárnájára dülve, félkezével dus szőke fürtjei közt motoszkálva, komoran, mély gondok közt bámul ki a néma éjszakába és hallgatja azt az egyenletes lüktető morajt, melyet a vonat zakatolása okoz, mely lassankint alitató melódiává alakul át az utas lelkivilágában.

Lelki szemei előtt megjelenik a múlt, csalódott ifjusága és a szegény királyné igen boldogtalan.

Ujra látja magát mint viruló, rózsaképi kis bakfist kedves nénye oldalán, kit azóta messze északra vittek feleségnek, a kivel ugy hasonlítottak egymáshoz, hogy csak a kétféle színű hajszallag segítségével tudták őket egymástól megkülönböztetni.

A fesztelen, etikett és szertartást nem ismerő kis olmuézi udvar emlékei ezek, még mielőtt a forradalom az ő jószívű koronás apja trónját elseperte volna. Királyi öltönyében hány-szor eljátszott a park sétányain szép gyermekeivel a boldogtalan uralkodó. A park egyik szegletében állott a vadszőlővel befuttatott kis kina pavillon. Itt kávéztak ők együtt minden délután. Alattuk folyt a folyó, a háttérben a kéklő hegyek.

Az idylli életre jött a férjhez menetelnék és az első bemutató bálóknak ideje. Pompás juliusi este volt. A nyitott ablakokon behallatszott a kivilágított parkban hullámzó tömeg tompa mormogása. Hogy reszketett, mint ijedt őzike, mikor választottját meglátta, s apja vele egyedül hagyta. És mégis szerette, az első pillanattól kezdve szerette azt a megnyerő daliás királyfit, a mint tollas csákójával, ragyogó uniformisában és sarkantyus fényes csizmáiban eléje lépett. Az első valzer után Ottokár — így hívják az ő jegyesét — karonfogta őt, bevezette a felvirágzott szomszéd terembe, s miután helyet foglalt mellette egy palma alatt, hirtelen elkapta egyik kezét és mélyen a szeméibe nézve elfogult, lágú hangon kérdezte: «Herczegnóm, nyilatkozzék, akar-e engem megtisztelni azzal, hogy a feleségem legyen?» Ő erre elpirult, szemeit lesütve, s csak dobogó szívére hallgatva felelte: «Igenis, felség!» Mialatt odakint a cseh koronázási induló ünnepélyes, lelkesítő dallamaira gyujtottak rá a cigányok. Ah, de mily rövid volt boldogsága! Hat hónapi hiszékeny és csalfa öröm után az irigy véletlen feltárta előtte a rettenetes titkot: hogy megcsalják, hogy az ura nem szereti s nem is szerette sohasem! Megtudta, hogy csapodár hitvese, az esküvőt követő napon is Gazella kisasszonnyal, a prágai opera híres bállett táncosnőjével vacsorált. Mig Priczbram grófnőt, egy másik favoritejét nem átalotta a királyi ház első udvarhölgyévé tenni.

Első szüzi, szép szerelme, melyet soha be nem vallott, csak édes titok képen rejtegetett a szívében ura iránt, most egy füst alatt tova szállott. Hasonló volt a csalódott fiatal ara a

halálra sebzett özikéhez, vagy a szivennyomott kis madárhoz. Egy vigasza volt még gyászos életének: kis fia. Mert volt neki egy kis csecsemője s ő szerette is az istenadta kis babát anyailag. És mégis — borzasztó! — sokszor mintha hideg zuhany futott volna végig a testén, ha a koronás czimerrel ellátott bölcső előtt állt és a szunnyadó kis Lászlót nézegette, mert eszébe jutott az apja büne az ártatlannak. Különbösen alig volt eset rá, hogy egyedül lehessen gyermekével. Nem volt ám itt, mint odahaza Olmüczben, a szülői udvarnál! A bársonyban született kis királyfit egész raja vette körül a rendjeles doktoroknak, udvari dá-máknak s a többi kiöltözött magas ápolónőknak, kik tettetett buzgalommal forgolódtak a fenségesen élénk gyermek bölcsője körül. A szegény anya kedve szerint szívére sem igen ölelhetette tőlük szülőltét, sokszor még ha csak csókolni akarta is, ünnepélyesen közbeszóltak: «Jaj vigyázat! Ó Felségének az éjjel köhögni méltóztatott! Ó Felségének a foga jön!» Néha majd megszakadt a szíve a sok keserűségtől! És ha ilyenkor el is engedte őt az ura Párisba jól kisírnia magát az édes anyjához, fiát ekkor sem vihette magával, mert a cseh törvények értelmében a trónörökös apja nélkül az országot el nem hagyhatja . . .

Ezuttal váratlanul, sőt mi több, bucsuzás és engedély nélkül hagyta oda a szerencsétlen királyné a prágai udvart, csak futólag érintve ajkával elmenetelekor szunnyadó kis fia homlokát. A sok méreg, szégyen és gyalázat egészen kihozták sodrából a szerencsétlen teremtet. Gondolkozni is alig tudott jőzanul. Talán eszénél sem volt már, midőn otthonát, ezt a rettenetes földi poklot odahagyta. A király nem állott meg a féluton. Bűnös szenvedélye egyre nagyobb hullámokat vetett. Kiesapongásai napról-napra nagyobb nagyobb szégyent hoztak az országra és az uralkodó családra.

Az egész ország meg volt rakva királyi kéjlapokkal. Ottokár, a merre csak ment, mindenütt szép szeretőkre, ölelő karokra talált. Az utcán gunydalokat énekeltek bűnös viszonyairól a suhanczok, melyekben a cseh király Erős Ágosthoz volt hasonlítva, a ki egy egész ezred katonát állított törvénytelen ágyból való gyermekeiből.

Ez a kedvtelés azonban igen nagy költséggel járt s a király nem kimélte az eszközöket, csak hogy magának pénzt teremtsen. Ilyen formán csakhamar nagy adóságokba verte magát.

Különösen botrányos üzérkedés járta az udvarnál a rendjelekkel. Egy bécsi szabórol mesélték, hogy 500 frtért olyan kabátokat szállított a megrendelőinek, melynek belső zsebében benne volt a kész adománylevél a cseh legfőbb katonai érdemrendről s a gombnyílásba mindjárt belefűzve ugyanezen rendjelnek szalagja is.

Node, micsoda különös eset ez? Mi történék odakint? A vonat egyre lassabban mozog, végre a nyílt pályán megáll. A tábornok és bárónő felriadnak álmokból és igen nyugtalanok. Az előbbi felnyitja az ablakot és kihajolja sötétbe. A kupé előtt ép akkor halad el a vasúti kalauz. Kézi lámpásának villogó sugarai rávetődnek a vén katonára deres bajuszára és egészen megvilágítja őt.

— Mi az? Miért kellett nekünk itt megállanunk? Kérde Horschovitz a kalauztól.

— Egyszerű a magyarázat. Két láb magas a hó, nem tudunk tovább menni. Legalább egy óra hosszágig kell vesztegelniünk.

— Mit mond maga? Egy órahosszáig? Eb-

ben az irtózatos időben, mikor még a melegítő csövek is jéghidegek!

— Sajnálom. Én már sürgönyöztem Tonnerrebe egy csapat hóhányó munkásért, de még ezek idejönnek, időbe telik. Ujra csak azt mondom, hogy innen egy óránál előbb meg nem szabadulunk.

S azután lámpásával kezében tovább folytatta utját a vonat mellett.

— Iszonyatos! — Kiált fel a bárónő. — Hisz Felség agyon hűti magát ez alatt az idő alatt? — Csakugyan, érzem is már, hogy fájni kezdek, válaszolt a királynő egész testében megborzadva.

A tábornok belátja, hogy itt neki kell a hőst játszani. Kiugrik a vonathól s nyomban derékig sülyed bele a hóba, de valahogy mégis csak kiveiezkél és utána rohan a kalauznak, a kivel csakhamar élénk beszélgetésbe ereszkedett.

— És ha maga a Nagy-mogul lenne is odabent a kocsiiban — jelenti ki végül a már türelmetlen kalauz — én mégsem segíthetnék rajta. Azonban nézze csak kérem, — tette hozzá egyet gondolva.

Van amoda egy őrház, hátha ott akadna egy kis tűz. Azt hiszem ő nagysága . . . hévasutas! Nézze meg csak, ég-e a tűz a pályáörnél.

Az őrházban szerencsésen pattog a tűz a kemenczében. A tábornokot akkora büszkeség fogja el, mintha valamely döntő csatát nyert volna, midőn a királynét léptei sikere felől értesíti.

Pár perczel utóbb már mind a három utas ben van a pályáör szerény szobájában, miután a küszöb előtt nagyokat toppantva cipőikről a ráragadt havat egyenként lerázták.

Az őr éppen a tűzhely előtt guggol és rőzsét dob a tűzre. Nemsokára már ott ül a királyné a vígan lobogó tűz előtt egy még eléggé jókarban levő nádszékben, prémes kabátját hátravetve, svéd kesztyűjét kezében tartva — és egy kissé körül néz a lakásban.

Egyszerű, paraszti kinézésű téglás szoba az, a hova most a fényes paloták felséges lakónője jutott. A pókhálótól belepott, kormos gerendákról hagymakoszorúk függenek alá. A kemence felett madárijesztő, rugyó fapuska, az almáriumon pedig festett tányérok.

Legjebban megragadja a királyné figyelmét a vesszőből font kis bölcső ott a magasra vetett, tornyos ágy előtt. Az egyszerű karton függönyök mögöl egy felébredt gyermek sírása hallatszik. A pályáör e hangokra egy pillanatalatt ott hagyja a tüzet és a bölcső mellett terem, melyet gyengéden hímálni kezd.

— Tente baba! Tente kis aranyom! A papának vendégei vannak!

Egyszerű bekecsében Szt. Péterre emlékeztető kopasz fejével és ráncos arcával igazi önfeláldozó jó apának néz ki az öreg.

— Saját gyereke a kicsike? — kérde tőle a királynő érdeklődve.

— Oh igen az én kis Czecciliám. A jövő hónapban lesz három éves.

— Hát az anyja hol van? Szóval meg újból a királyné kelleltlenül.

Az öreg hallgat. Csak a fejét rázza.

— Talán özvegy ember?

Az öreg ismét tagadólag int. A királyné most izgatottan ugrik fel székéről és a bölcsőhöz siet, hogy szemével lássa a szegény, anyátlan kis Czecciliát; a ki csendesen szendereg, a bölcsőben és egy gömbölyű guremi alakot egy kis kutyust szorongat görcsösen a hóna alatt.

— Szegény gyermekem! mormogja a felséges anyja, és elszorult szívvel méltázik a bölcső előtt.

— Ugy-e igazam van Nagysád — szólal meg most tompán a pályáör. Ugy-e szívtelennek kell lennie annak az anyának, a ki ilyenkorban hagyja el a gyermekét? Én különben magamra vetek ezért a gyalázatért. Az én hibám, hogy ő a faképnél hagyott. Igaztalan voltam, mikor egy fiatal nőt feleségül vettem és mikor egy magában a városba engedtem, a hol rossz társaságokba keveredtem. De egy ilyen kis ártatlan cseppséget cserbenhagyni, mégis csak gyalázat ugy-e? Most már egészen a magam erejéből kell a kis jószágot felnevelnem.

— Ugyan, mit gondol az Istenért, barátom! — szól közbe megindultan a királyné. Hisz ez roppant feladat lehet önnek! Lássa én nagyon szívesen támogatnám önt. Hiszen csak akad itt egy falu a környéken, a hol jó emberek laknak. Ha csak az volna a baj, hogy nincs elég pénze . . .

Az öreg tagadólag int.
Nem és nem, jó asszonyom! Én nem vagyok büszke, szívesen elfogadnám, ha valaki Czecciliámért tenne valamit, de élválni tőle! Nem soha, még egy pillanatra sem!

— És miért nem?
— Miért? — feleli az öreg keserűen. Engedelemmel legyen mondva azért, mert magamon kívül senkihez sincs már bizodalmam hogy kis Czecciliámól olyas valakit faraghatson, a mitől az anyja igen távol állt, t. i. egy becsületes igaz nőt. Most azonban bucsúmat, lesz olyan jó ügyebár, hogy a kis Czecciliát egy kicsit elringassa. Ugy hallom, engem szólítanak odakint.

Vajjon meg tudná-e földi halandó mondani, hogy milyen gondolatok kavargtak a betegszívű királynő elméjében, midőn a téli éjszakában egy óránál tovább elringatta bölcsőjében a szegény pályáörnek gyermekét, mi alatt a tábornok és bárónő, kiknek segédkezését visszautasította, a tűznél kényelmesen melegedve pihenték az ut fáradalmait.

Az óra elteltével pedig, midőn a kalauz benyitott az őrházba, hogy harsányan elkiáltsa jeladását: »Beszállani uraim és hölgyeim! Az expresszvonat mindjárt tovább indul!« akkor a királyné kivette aranyhímzésű zsebtárczáját derék öve mellől kihuzta az odatűzött friss ibolyacsokrot és mind a két tárgyat a kis Czeccilia bölcsőjére tette.

A vendégek aztán beszálltak a maguk szakaszába. A királyné azonban csak két napot töltött ezuttal anyja mellett. Párisból egyenesen Prágába utazott, melyet el sem hagyott azóta s a hol egyedül a fia nevelésének él ezentul.

A trónörökös mellé beosztott savanyuképu udvari hölgyeknek arany dolguk van ettől az időtől fogva. S ha még abban az időben, mikor a kis László herceg férfitvá cseperedik, királyok lesznek Európában, akkor ő minden bizonynyal más ember lesz, mint az apja volt és becsületes fejedelme leend az ő alattvalóinak.

A cseh nép már mint öt éves gyermeket is bálványozza őt s valahányszor a szelid lelkű kis herceg édes anyjával a csehországi vasutakon utazik és külön kocsijának ablakain át egy szegény pályáört vesz észre, a ki egyik kezében gyermekét tartja, míg a másikban a piros zászlóval tiszteleg, mindannyiszor egy-egy csókot vet oda kis kezével felséges anyja parancsára az egyszerű pályáörnek.

